

jos ei saada uusia voimia. Kaupungin puhujat usein loukkaavat maalaisia (Naurua). Se todistaa opiston tarpeellisuutta. Jos kukin työväenyhdistys lahjoittaa vaikkapa pienemmänkin rahasumman, voidaan opisto perustaa. Lähetettävät henkilöt pitää valita, eikä oppijakson aikamäärää saa lyhentää.

M. Turkia: Oulun kokouksessa oli asiaan innostusta. Se näkyy olleen hetken tuoma tunne. Maalla ei vaadita vielä edes parempaa esiintymistä, toisin jo tehdasseuduilla. Puolue on uhrannut paljon vaalitaisteluihin varoja, eikä voitaisi tähänkin. Asian ratkaiseminen riippuu siitä tahtovatko järjestöt lisätä agitaattorien tietomäärää. Luulin, että asia olisi periaatteellisesti kypsä, sitä se ei näy olevan. Siren täällä vastustaa puolueopistoa, kuten taipalsaarelaiset ja lemiläiset kansakoulua. Työväen virkapaikoista on puhuttu, ne ovat työväen itsensä täytettävissä ja määrättävissä.

Eikö voida saada viittäkymmentä oppilasta Helsinkiin kolmen kuukauden ajaksi, vaikka puolue voi vaalitaistelun ajaksi kustantaa kolmatta sataa agitaattoria? Kysymys ei näykyään olevan yksin rahakysymys, vaan on se muutakin. Kun se ei ole periaatteellisesti selvä, ehdotan asian lähetettäväksi agitatsionivaliokuntaan, joka voi siinä pyytää raha-asiainvaliokunnan lausuntoa.

K. Koskinen: Saattaa olla totta, että veroitukset vähentävät jäseniä ja joku järjestö kuolee, vaan kuolkoon. Kuoleehan se muutenkin, jos ei ole kykenevää toimitsijaa, joka sen pitää hengissä. Ei vain saarnamiehiä tarvita, vaan toimitsijoita. Ne eivät vanhene ja happane paikkakunnillaan. Kannatan Haapalaisen yhdistämisesitystä, mutta jos ei siitä vielä tule totta, on puolueen yksinään perustettava opisto jo tänä syksynä puolueella nyt olevilla varoilla.

T. Kallio: Kukaan ei vastusta asiaa periaatteellisesti, mutta kun ollaan tietämättömiä, ei tahdottaisi uhrata. Puoltaa paikallisia luentokursseja.

K. Viita: Ei puolueelle ole vielä tullut tähän asiaan erikoisvaroja. Ne on otettava joko muita menoja supistamalla tai uudella veroituksella. Kun kehitys ei ole tasainen kaikkialla, on lentävääkin agitatsionia vielä harjoitettu. Kannatti Haapalaista ja Turkiaa. Lentävän agitatsionin varat voitaisiin käyttää puolueopistoon.

J. Kujala: Ihmiset näkyvät olevan jo liiankin kehittyneitä, koska eivät osaa muuta tehdä kuin haukkua agitaattoreita. Ei ole kovinkaan suuriarvoista puolueelle, vaikka koulutettu agitaattori saadaankin joskus suurella palkalla lähetetyksi jonnekin Kuopion taakse.

K. Linne: Täälläkin on osottautunut tiedon puutetta. Tietoa olisi levitettävä. Tarvitsisimme jokainen heittää edes yhden markan joka vuosi tähän tarkoitukseen. Kannatti opistoa sekä sille ehdotettua paikkaa.

Ida Kantanen: Kokemus on osottanut, että vaadittaisiin hyviä puhujia, mutta mitään heidän kehittämiseen ei uhrattaisi. Kannatti opiston perustamista.

Anni Huotari vastusti Uotisen ehdotusta, että aika lyhennettäisiin 1¹/₂ kuukaudeksi. Kolme kuukauttakin on liian lyhyt. Pitäisi olla 6 kuukautta, jos mieli jotain tuloksia saada. Järjestöjen toimitsijat tarvitsevat myös tottumusta ja sellaista voitaisiin opistossa saada. Asia lähetettävä agitatsionivaliokuntaan.

Keskustelun jälkeen äänestettiin siitä, lähetetäänkö asia agitatsionivaliokuntaan vaiko raha-asiainvaliokuntaan. 106 äänellä 7 vastaan päätettiin se lähettää agitatsionivaliokuntaan. Raha-asiallisesta puolesta saa valiokunta hankkia raha-asiainvaliokunnan lausunnon.

Tervehdyksen kokoukselle olivat sähkösanomalla lähettäneet toverit J. Raitio, O. Siren ja Aino Pesonen Hämeenlinnasta.

Valiokunnat.

J. Merivirta teki ehdotuksen, että järjestävä valiokunta tekisi esityksen sääntö- ja agitatsioonivaliokunnan jakamisesta kahdeksi eri valiokunnaksi, koska sille muuten tulee liian paljon työtä. Jätettiin se evästykseksi järjestävälle valiokunnalle.

Istunto loppui klo 7 i. p.

Toinen kokouspäivä.

Torstaina 9 p:nä syyskuuta.

Aamupäivän istunto.

Kokous aloitettiin klo 9 a. p.

Puheenjohtajana toimi *F. E. Kellosalmi*.

Toimitetussa *nimihuudossa* merkittiin poissaoleviksi seuraavat edustajat: J. O. Ojala, J. H. Lehtelä, A. Päiviö, M. Teräväinen, J. R. Hynynen, J. Kovanen ja **J. Kilpua**.

Tervehdys tanskalaisilta tovereilta.

Tanskasta oli saapunut tanskankielinen sähkösanoma, joka sisälsi seuraavaa:

„Köpenhamina 9. IX. 09.

Suomen sosialidemokratisen puolueen puoluekokous.

Kotka, Suomi.

Suomen sosialidemokratian kuudennelle puoluekokoukselle lähetetään veljellinen tervehdys ja onnentoivotus. Lausumme toivomuksen, että Teidän työnne kokouksessa tulisi menestyttämään kansainvälistä sosialidemokra-

tiaa ja seuraamme mielenkiinnolla Teidän toimintaanne.
Eläköön sosialidemokratia!

Tanskan sosialidemokratinen liitto.

Sigvald Olsen".

*

Toveri *N. R. af Ursinilta* Turusta oli saapunut seuraava *tervehdys*:

„*Puoluekokous.* Kotka. Tukekaa pontevasti Suomen sällistä itsenäisyyttä. Nostakaa silläkin köyhälistön valtaa.
Ursin".

Kalvolan kunnallisjärjestöltä oli saapunut neljän toverin allekirjoittama onnentoivotus, joka kokoukselle luettiin.

Pöytäkirjan painatus.

Toimitus- ja tarkastusvaliokunta ehdottaa kokouksen painettavaan pöytäkirjaan nähden seuraavaa: Pöytäkirjan alkuun asetetaan puolueohjelma ja järjestösäännöt sellaisina kuin ne tämän kokouksen jälkeen tulevat olemaan. Niiden jälkeen asetetaan puoluekokoukselle tulleet esitykset, nimittäin Puoluetoimikunnan ja rahastonhoitajan kertomukset lyhennettyinä, eduskuntaryhmän toimintakertomus, sellaisena lyhyenä kuin se kokoukselle tullaan jättämään, kokoukselle esitetyt ja jaetussa esittelyvihkossa jo ennen julaistut alustukset ja ehdotukset lyhennettyinä. Järjestösääntöehdotuksia ja vastaehdotuksia ei oteta mukaan, kun niitä ei yleensä voi lyhentää ja siten tulisivat kallistuttamaan pöytäkirjaa. Alustuksien lyhennyksiä, joiden tulisi olla korkeintaan noin viides osa alkuperäisistä, saa jättää kokouksen kuluessa sihteereille. Ne alustukset,

joista sihteereille ei lyhennyksiä jätetä, lyhentävät sihteerit. — Näiden jälkeen tulee pöytäkirjakirjaan itse pöytäkirja. Siihen otetaan keskustelut siinä muodossa kuin ennen on päätetty, valiokuntien mietinnöt ja tietysti kokouksen päätökset kokonaisuudessaan. Liitteinä tulee pöytäkirjan loppuun luettelo kokouksen osanottajista ja erinäisiä kirjan käyttämistä helpottavia luetteloja. Pöytäkirjan kirjakoko tulee samanlainen kuin parin viimeisen pöytäkirjan. Painosmääräksi ehdotetaan 3,000 kpl. ja hinnaksi 15 penniä 16-sivuiselta painoarkilta 10:stä ensimmäisestä arkista ja seuraavilta noin 10 penniä painoarkilta, niin että pöytäkirja, jos se kaikkiaan tulee esim. alun kolmattakin sataa sivua käsittäväksi, voitaisi asettaa noin kahden markan hintaiseksi. Hinnan tarkempi määrittäminen jää puoluetoimikunnan asiaksi.

Ehdotukset hyväksyttiin.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Jatkettiin keskustelua Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen johdosta. Ensimmäiseksi esitettiin

Arkistokysymys.

Kysymys lähetettiin keskustelutta *raha-asiainvaliokuntaan*.

Rosvo- ja Mustosjutut.

Esitettiin keskusteltavaksi rosvosakkeja ja Mustosjuttua koskevat kohdat. Asiasta syntyi seuraava keskustelu:

M. Autio: Kuopiolaiset ja osaksi puoluetoimikunta ovat nostaneet rosvo- ja Mustosjutuista liian suuren melun, ryhtyen tarpeettomiin selvityksiin ja puolustuksiin porvarien hyökkäysten johdosta. Sosialidemokratia ei kaipaa sellaista. Vieläpä Turkia artikkeleillaan „Työmieheissä” avusti poliisia ja teki huonon palveluksen venäläisille vapaustaistelijaille.

M. Turkia: Edellisen puhujan huomautukset poliiseille tehdyistä palveluksista ovat aiheettomia. Samoin huomautukset Venäjän vapaustaisteliijoille tehdyistä huonoista palveluksista. Kehoitettiinhan puoluelehdissä julkisesti avustamaan vainotuita venäläisiä vapaustaisteliijoita sekä pidettiin julkisia kokouksia saman asian hyväksi. Rosvokoplat eivät toimineet tässä tarkoituksessa, vaan omaksi hyväkseen. Sentähden asian laatu vaati selvitystä.

M. Uotinen: Puoluetolimikunnan olisi pitänyt sekä enemmän että voimakkaammin ryhtyä toimeen rosvokoplia vastaan, sitä olisi puolueen etu vaatinut. Rosvoista ovat monet olleet puolueen jäseniä, jotka toimintainnossaan ja vailla sosialidemokratista valistusta ovat eksyneet väärille poluille. Poliisin avustaminen rikollisten kytkemiseksi ei ole häpeäksi puolueen toimitsijoille, milloin sellaisella toiminnalla voidaan puoluetta hyödyttää. Tässä kokouksessa olisi tarkoin määriteltävä puolueen suhde venäläisiin vapaustaisteliijoihin, ettei asiassa jäisi minkäänlaisia väärinkäsityksiä.

Alex. Halonen: Jo Tampereella tiesin, että puoluetolimikunta varustautuu Kotkan kokoukseen pesemään ereksyksiään ja nyt se on sen tehnyt rosvojuttujen yhteydessä. Jos en olisi jo ollut niin pitkää aikaa puolueessa, pelkäisin että tultaisiin minut, puoluetolimikunnan tavan mukaan, tämän puheen johdosta leimaamaan provokaattoriksi. Jos olette seuranneet puolueemme virallista äänenkannattajaa „Työmiestä”, jonka toimittajina ovat olleet puolueemme tärkeimmät tekijät, niin kyllä olette huomanneet, mitenkä mainituissa lehdessä oli esim. v. 1905 kirjoituksia, joissa annettiin muutamille teoille sellainen siunaus, että Mustosen kaltaiset herrasmiehet johtuivat luulemaan, että sos.-dem. puolueen siveellinen kannatus on heidän kopliaan ja tekojaan tukemassa. Muistatte kai miten Valpas eräässä „Iltakatsauksessaan” syytti Kososta Tschochen rahojen ilmiäntämisen johdosta ja sanoi Kososen teollaan ansainneen „prenikan”. Valpas ei silloin lausunut kantaansa

kuten Yrjö Mäkeliin teki. Silloin puoluetolimikunnan jäsen, puolueen pää-äänenkannattajan toimittaja, syytti provokaattoriksi miestä, jonka latuja nyt, vaikka sangen surkeassa muodossa, on Matti Turkia seurannut ja saanut Valppaan siunauksen, vaikka Kosonen ei saanut. Työmies sisälsi siihen aikaan anarko-sosialismiin vivahtavia kirjoitelmia, se oli silloin sen tunnelman ylläpitäjä ja elvyttävä. Kun arvostelemme myöhempää toimintaa, saamme nähdä, missä määrässä puoluetolimikunta on ollut johdonmukainen toiminnassaan. Oliko se silloin johdonmukainen, kun piti päästä puoluetolimikunnan jäsenille ja hra Turkialle epämieluisista henkilöistä, kun silloin kokoiltiin puoluneuvoston ponsia, joissa jyrkästi julistettiin rosvoiksi ja provokaattoreiksi erotuksetta nekin henkilöt, joiden tiedettiin puoluetolimikunnan yksityisten jäsenten siunauksella olleen näissä salaisissa hommissa mukana? (Turkia: valetta!). Niin, sanotaan valetta, olen teidän taholta tottunut enempiänkin. Varmaan Turkia teille vielä moneen kertaan lukee tuon tunnetun ponnen: „Pois rosvo ja provokaattorit puolueesta!”

Puoluetolimikuntaa saadaan syyttää kaikista Mustosen paljastuksista. Edellämäinittu puoluneuvoston ja -toimikunnan julistus asetti muutamia henkilöitä sellaiseen asemaan, että heitä pääsi nälvimään kaikenkarvaiset henkilöt, nälvimään toimista, jotka olivat muutamats Helsingin ja Kuopion toverit hyväksyneet. Tuosta ikävästä asemasta oli välttämättömänä seurauksena heidän tekemänsä paljastukset. Väitän, että Mustonen tuskin olisi tehnyt paljastuksiaan ilman Työmiehen kantaa, ei olisi Amerikkaan matkustanut. Puoluetolimikunnan epäjohdonmukaisuus ilmenee vielä muun muassa Luodonkin jutussa. Luoto ei ole ainoastaan rosvokoplailija, mutta hän käyttäytyy rosvojenkin keskuudessa siten, että hän menettää näidenkin luottamuksen. Ja vaikka hän näiden ominaisuuksiensa tähden julistetaan puolueen ulkopuolelle kuuluvaksi, suositaa Työmiehen kirjallinen tarkastuskomitea — johon

m. m. Sirola kuuluu — hänen teostaan kustannettavaksi ja samassa lehdessä reklameerataan hänen teostaan.

Onko tämä menettely johdonmukaista, vai johtuuko se siitä, että poliisit pakkaavat päälle ja täytyyhän sitä puhdistautua kun ne suomettarelaiset lehdet aina siitä sanovat. Summa on se, että puoluetoimikunta menetteli epähienosti tullessaan tänne pyytämään luottamuslausetta. Sen olisi pitänyt asettua syytettyjen penkille ja luottaa tämän kokouksen armeliaisuuteen. Nyt en vielä varmasti määrittele kantaani. Käytän toisen puheenvuoron ja silloin ehkä sanon, miten puoluetoimikunnan olisi pitänyt menetellä rosvojutuissa.

A. Vatanen: Vapausliikkeen nimessä kulkee monenlaisia ja karvaisia henkilöitä, mutta ei näiden kaikkien toiminta voi johtaa vapauteen. Tämä johtuu siitä, että ei tiedetä, mikä erottaa anarkismin ja sosialismin toisistaan. Nämä kaksi liikettä sattuvat, sanoisinko, liepeillään yhteen, on vaikea vetää rajoja niiden äärimmäisyyksien välille. On siis tärkeätä tehdä selvää tuosta rajaviivasta ja Turkia teki sitä kirjoituksissaan. Rosvotoimintaa ei tarvita sos.-dem. puolueessa. Ja Työmieslehtikin puhuessaan rosvouksesta ei ole puolustanut rosvoutta. Se on vaan selittänyt niitä.

M. Turkia: Halonen näytti luulevan, että puoluetoimikunta on tullut tältä kokoukselta kerjäämään luottamuslausetta. Hän ei näytä käsittävän sitä tosiasiaa, että tässä kertomuksessa on ilman kerjäämistarkotusta kerrottu puoluetoimikunnan ja -neuvoston tärkeimmät toimet n. k. rosvosakkeihin nähden. Halosen esittämä legenda oli heikkoa kajastusta Jonas Castrenin eduskunnassa pitämästä suuresta puheesta (Hyvä, hyvä!) Halosen huono muisti on syynä siihen, että se tuli niin huonosti esitetyksi. Kun Halonen on kerran lähtenyt Mustosen asianajajaksi, olisi häneltä odottanut rehellisyyttä edes sen verran kuin Mustoselta. Mustonen toki tunnustaa, että puoluetoimikunnan tahtipuikko on heilunut rosvosakkeja vastaan, ja

koko sosialidemokratinen sanomalehdistö, yksin sekin lehti, jota Mustonen toimitti, tanssi tuon puikon mukaan. Halonen väittää, että puoluetoimikunta ja neuvosto alkoi sotia rosvokoplia vastaan sitten vasta, kun näille tuli tilaisuus päästä joistakin vastenmielisistä henkilöistä. Tämä osottaa, että Halonen osaa ajaa huonoakin asiaa. Ja sellaiset heitot, joita Halonen teki yksityisiä puoluetoimikunnan jäseniä vastaan, että nämä ovat antaneet muka siunauksensa joillekin rosvoteoille, ovat todistamattomia ja omansa kuvaamaan Halosen luonnetta. Halonen ei edes yritäkään törkeitä syytöksiänsä todistaa. Muuten Halosen ja Mustosen jutuissa on yhtäläistä se, että he kumpikin sanovat puoluetoimikunnan esiintyneen rosvosakkien ilmiantajana. Mitä sitten puoluetoimikunta tai minä olemme antaneet ilmi? Olemme paljastaneet, että rosvosakit ovat toimineet taantumuksen hyväksi. Halonen sanoo, ettei puolueuuvoston julistuksessa selvitetä, mitä rosvosakit ovat. Hän olettaa etteivät puolueen jäsenet ilman tiedä sitä, vaan että sitä olisi pitänyt selittää. Autio taas sanoo, että on selitetty liiankin paljon.

Omituista on myöskin se, että Halonen, samalla kuin hän paheksuu, että poliisille on muka tehty ilmiantoja paljastamalla asioita, näyttää paheksuvan sitä, ettei paljastuksia ole tehty aikaisemmin.

Kun puolueuuvosto lokakuussa 1906 asettui ensi kerran julkisesti rosvokoplia vastaan, ei „Kansan Lehdessä” sanottu mitään siitä, ettei tuollaisia paljastuksia saisi tehdä (Halonen: kyllä huomautettiin). Sitäpaitsi jos Halonen olisi asettunut rosvokoplien puolelle, kuten hän nyt itse juuri ilmaisi, niin silloin olisi hän hyväksynyt niiden menettelytavan, olisi hyväksynyt pakkoluovutukset. Mutta nyt nousee kysymys, onko Halonen silloin ollut sosialidemokrati. Yleensä koko meidän puolueemme on ollut yksimielinen, että rosvokoplia on vastustettava. Puoluetoimikunta on saanut yksityisiltä järjestöiltä huomautuksia, joissa vaadittiin ankarampaa kuria, lujempia toimenpiteitä.

Halonen sanoo, että paljastuksia on tehty liiaksi meidän maassamme. Kuri onkin ollut siksi rautainen, ettei rosvokoplia ole enää voinut muodostua. Onko Haloselle siitä ollut vahinkoa?

Muuten on hyvä, että tämä asia tuli esille. Tässä kysymyksessä näyttää muutamilla, jotka nauttivat puolueen luottamusta, olevan päinvastaiset mielipiteet, kuin puolueella yleensä. Puoluetoimikunta ja -neuvosto on pitänyt rosvosakkeja provokaattorisina, vallankumoukselle vahingollisina aineksina. Halonen syyttää puoluetoimikuntaa renginpalveluksista poliisilaitokselle, ilmoitannoista, todistamatta syytöstänsä. Puoluetoimikunta on paljastanut järjestön, se on taistellut sitä vastaan, mutta se ei ole jättänyt ketään poliisin huostaan. Halosen esitys itse asiassa oli sellainen, että hän toisella lauseella kumosi toisen. Hän ei sanonut, mikä hänen mielipiteensä on; hän vaan haukkui puoluetoimikuntaa ja puolueen neuvostoa, ehkä hän mahdollisesti seuraavassa puheenvuorossa sanoo mielipiteensä näihin kysymyksiin nähden.

S. Saarikivi: Autio syytti puoluetoimikuntaa venäläisten vapaustaistelijoiden ilmiantajaksi. Mitä ovat vapaustaistelijat? Ne eivät ole ainakaan kyseessä olevia rosvokoplia. Oli välttämätöntä, että puoluetoimikunta ryhtyi selostamaan sosialidemokratian suhdetta rosvokopliin, siitä on jokainen puolueen jäsen kiitollinen. Kun vapaustaistelun nimessä tehtiin rikoksia, kietoutui tietämättömiä niihin, rosvot sanoivat puolueen johtajainkin muka suosivan rikoksia, vaikka sellainen mielipide oli pidettävä salassa viranomaisten vainon tähden. Tämän vuoksi oli selvitys välttämätön; vaikka Aution lausunto viittaa siihen, että puoluetoimitsijoiden olisfpitänyt antaa rosvosakkien toiminnan jatkaa. Puoluetoimikunnan selostus oli valaiseva, se olisi vaan saanut olla pitempi. Aution mielipidettä näissä asioissa selventää ehkä seuraava. Läskelässä sattui paperitehtaalaisten lakon aikana melskeitä. Autio oli niihin aikoihin siellä ja kerrottiin hänen kehoittaneen lakkolaisia

antamaan rikkureille selkään. Siksi kyseessä olevat selvitykset näyttävät olevan opiksi Autiollekin.

H. Jalonen: Halonen puolustaa sellaista menettelyä, että sitä noudattaen olisi porvareille jäänyt sos.-dem. puolueen solvaaminen. Hän näet tuomitsee puoluetoimikuntaa siitä, että se on ryhtynyt paljastamaan rosvokeplien menettelyä. Porvareilleko tämä toimi olisi ollut jätettävä? Kun porvarit tietävät, että he eivät voi suorilla keinoilla kaataa sos.-demokratiaa, yrittävät he tehdä sitä rosvojuttujen ja provokatsioonin avulla. Suurlakon aikana oli useita henkilöitä, jotka väittivät, että sos.-dem. puolueen menettely on liian lievää, jyrkempiä keinoja tarvittaisiin, ja puolueeseen liittyi useita tätä suuntaa kannattavia henkilöitä. Puoluetoimikunta on paljastanut nämä. Se ansaitsee siitä täyden tunnustuksen ja ehdotan siitä syystä puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavan ponnen:

puoluekokous hyväksyy puoluetoimikunnan toimienpiteet rosvokeplien suhteen.

V. Sjögren hyväksyi puoluesihteerin menettelyn Mustosjutussa.

H. Ahmala: Oulun läänin molemmat vaalipiiriryhmät pitämässään kokouksessa hyväksyivät puoluetoimikunnan menettelyn rosvojuttujen suhteen. Yhdestä tahtoisin huomauttaa ja se on se, että puoluetoimikunta on laittanut kaksi julistusta, joiden välillä on se erotus, että ensimmäisessä ei vielä käydä suoraan rosvokeplien kimppuun, vasta jälkimmäisessä tehdään niin. Edellä sanomani ryhmän edustajat olivat sitä mieltä, että tuo kimppuun käyminen olisi pitänyt tapahtua jo ensimmäisessä. Vaikka saattoi aivan hyvin se johtua siitäkin, että puoluetoimikunta ei vielä ymmärtänyt niiden vaarallisuutta. Yhdyn Haloseen siinä, että oli puoluetoimikunnan henkilöiden puolelta väärin tehty julistaa provokaattoreiksi niitä henkilöitä, jotka alkoivat paljastaa rosvokeplia.

H. Lindberg: Maalaiset ovat kiitollisia puoluetoimikunnalle siitä, että se ryhtyi paljastamaan puheenalaisia rosvoujoukkoja. Se on ollut puolueelle eduksi.

J. R. Hynynen: Hyväksyn täydellisesti puoluetoimikunnan menettelyn kyseessä olevien rosvokoplien suhteen. Tosin en jaksa Halosen kanssa kilpailla „ameriikkalaisessa suurpuhumisessa”, mutta huolimatta hänen loistavasta puhetekniikastaan on hänen puheensa sisältö ollut nyt täällä mustempi mustinta suomettarelaisista mielipidettä. Hän näet moitti puoluetoimikuntaa siitä, että se teki useasti sanotut paljastukset. Ymmärtääkseni johtuvat useastikin tuollaiset syytteet halusta, että sellaiset henkilöt pääsisivät itse „johtomiehen” asemaan. Halonen julistaa, että puoluetoimikunnan olisi pitänyt olla nurkassa kykkivässä asennossa syyllisten penkillä ennenkuin heidän syyllisyytensä edes on todistettu. Tekisiköhän Halonen niin, jos hän kuuluisi puoluetoimikuntaan?

J. N. Viinikka: Esillä olevasta jutusta on täällä tehty persoonallinen väittely. Itse asiaan olisi palattava. Rosvokoplien paljastamisesta mainitsen seuraavaa: porvarilehdet huusivat, että puoluetoimikunta suosii rosvokoplia. Asiaa tuntemattomat maalaiset alkoivat uskoa porvariain parjauksia. Turkian kirjoitukset poistivat nuo väärät luulot ja on siis hänelle kiitos siitä lausuttava. Ilman Turkian kirjoituksia olisi ollut vaikea käydä vaalitaisteluun. Halonen antoi puheessaan ymmärtää, että hra Mustosen hyvinvoinnin tähden ei olisi pitänyt paljastuksiin ryhtyä. Kumpi on tärkeämpää, yhden herrasmiehen hyvinvointi vai tuhansien kansalaisten, sen käsittää jokainen ilman pitempiä selityksiä. Hyväksyn puoluetoimikunnan menettelyn.

M. Autio: En tahdo syyttää puoluetoimikuntaa, enkä puolustaa Mustosta. Turkian selvitys „Työmieheissä” oli kuitenkin liiallisuuksiin menevä ja Turkia teki sillä karhunpalveluksen venäläiselle vapausliikkeelle. En tahdo luottamus- eikä epäluottamuslausetta puoluetoimikunnalle, asia ei sillä parane. Mikko Uotisen lausunto, että meidän pitäisi

olla poliisien ja urkkijain apuna venäläisiä vapaustaistelijoina vastaan, kummastuttaa minua. Saarikiven persoonallisen hyökkäyksen minua vastaan jätän omaan arvoonsa. Olen kuitenkin pakotettu vähän selventämään hänen tarkoittamaansa juttua Läskelässä. Olin Läskelässä lakon aikana ja eräässä kokouksessa sanoin lakkolaisille, että lakonrikkurit tarvitsisivat viisikymmentä paria raippoja ja suolavesi kylvyn, mutta sanoin samalla, ettei meidän tarvitse turvautua riistäjäin keinoihin. Minulla on näissä asioissa ehkä eri kanta kuin monella muulla. Jään kernaasti vähemmistöön, koska politiikka pakottaa puhumaan toisin kuin ajattelen.

A. Halonen: Minä tässä tahtoisin ensin kertoa oman elämäkertani (Ei kuulu asiaan!). Tämä on minun esitys-metoodini, katsokaas. Silloin kuin Turkia sanoi minua Mustosen asianajajaksi, ei sekään kuulunut asiaan. Minä kerron elämäkertani, mutta hyvin läheisiltä päiviltä. Katsokaas, minä olen aina ollut siinä onnettomassa asemassa, missä teistä ei ole monikaan ollut; minä olen, tietäkääs, aina ollut yleisissä tilaisuuksissa puhumassa, minä en ole koskaan saanut luentokursseja. Ja kun minut valittiin tänne, niin minä aioin hankkia itselleni luentokurssit puolueen kustannuksella ja onnistuin niin hyvin, että toistakymmentä puhujaa on tarjonnut minulle opetusta sosialismin periaatteista, rosvokoplistista, anarkismista j. n. e. Minä olisin niistä varsin kiitollinen, mutta niissä oli eräs paha vika, he eivät puhuneet Kautskyn ja muiden jo mielipiteensä lausuneiden teoreetikkojen mielipiteistä, mutta he puhuivat minun mielipiteitteni johdosta, joita minä en vielä ole sanonutkaan. On puhuttu, miten Halonen on heittänyt mitä sikamaisimpia syytöksiä puolueemme mitä kunnianarvoisimpia jäseniä kohtaan, vaikka minä en puhunut yhdestäkään, enkä ollut puhumatta. Sen Turkiakin todensi puheenvuorossaan, mutta Turkia nähtävästi on ottanut tavakseen puhua minun jälkeeni, vaikka minä olen antanut hänelle niin hyvän tilaisuuden olla rauhallinen.

Sanoin että niissä seikoissa katson puoluetöimikunnan olleen epäjohdonmukaisen. Siitä huolimatta Turkia nimittää minua Mustosen advokaatiksi. Tämä on valheellista, sillä minä olen ollut enemmän anti-Mustonen kuin Turkia on ollutkaan.

Mutta sitte asiaan, josta on ollut niin hiton karkeita huutoja. Minä en ollut teidän keskuudessanne sosialidemokratina silloin kuin n. k. kansanliikkeen hyökylaineet alkoivat. Minä olin syrjässä, en sosialidemokratisesta liikkeestä, mutta Suomen sosialidemokratisesta liikkeestä. Olin Amerikassa. Mutta minä olin siellä sellaisessa toimesta, missä oli välttämättömästi seurattava Euroopassa tapahtuvia asioita. Ei teidän pidä luulla, ettemme siellä saa mitään tietoomme. Me tiesimme että kaikkien suurten mullistusten aikana ja niiden jälkeen seuraa sellaista kuin mitä täällä on ilmennyt. Jos te luette mitä vallankumouksen historiaa tahansa, kohtaa teitä sama tapahtumasarja paljon räikeämmässä muodossa kuin täällä, kiitos sosialidemokratian vankkuuden meillä. Puoluetöimikunnan henkilöillä piti olla suurlakon aikana selvillä, mitä seuraman piti. Siihen eivät olisi tarvinneet mitään Matti Turkian johtamaa komiteaa. Muista maista saavutetun kokemuksen nojalla olisi pitänyt tietää, että rosvoukset ja murhat, joita tehdään hyvän asian nimessä, kasvavat lukusammiksi suurten tapausten jälkeen.

Minä jo suurlakon jälkeen odotin kaikkia niitä julistuksia, mitä puoluetöimikunta sitte Suomettaren ja Helsingin Sanomain pakotuksesta myöhemmin julkaisi. Tämä tietysti loukkaa teitä teoreetikkoja ja puolueen johtomiehiä. Mutta minä sanon suoraan: porvarillisten lehtien pakotuksesta te olette ne julistukset antaneet, te ette olisi ilman sanoneet mitään. Puoluetöimikunta ei ole ollut tietoinen toiminnassaan, mutta sitä on johtanut sattuma ja porvarillisten lehtien hyvänsuopaisuus tai pakotus ja siksi minä en antaisi töimikunnalle kiitosta. Toinen seikka, minkä vuoksi en tahtoisi antaa kiitoslausetta, on se, että se on

menetellyt rosvosakkeihin nähden epäjohdonmukaisella tavalla. 1906 tekee puolueeneuvosto päätöksen, jossa kielletään p.; ^Ken jäseniä olemasta rosvoyrityksissä mukana. Mutta pi?j-"uetoimikunta antaa vasta 1907 ankaramman julistuksensa, jonka aika olisi ollut jo silloin kuin puolue-neuvosto päätöksen teki. Ja tarmokkaisiin toimenpiteisiin ryhtymisen aika olisi myös jo silloin ollut. En puutu Venäjän vallankumouksellisiin, joista Autio tämän asian yhteydessä turhaa porua piti. Puhuin aivan patenttirosvosta, jotka itselleen rahoja hankkivat Venäjän vallankumouksen nimessä. Siis minä en syytä puoluetoimikuntaa siitä, että se on ollut liiaksi lempeä, että se on estänyt sosialidemokrateja tappelemasta eli kuten Autio sanoi antamasta 50 paria vitsoja ja suolavettä; minä syytän siitä ettei puoluetoimikunta ryhtynyt omatakeisesti valvomaan, etteivät salaiset koplat olisi päässeet alkuunkaan; minä syytän sen vuoksi, että tämän takia meiltä meni moni kunnon mies pilalle. Puhukoon Valpas mitä pötyä tahansa, syy oli puoluetoimikunnan. Hän kuittaa asian sillä, että Mustonen on porvarillisesta seminaarista perinyt turmeluksen. Siinä tapauksessa minä Pietarin kirkkokoulua käyneenä olisin luotu dynamiitin valmistajaksi ja toveri A. B. Mäkelä, joka on käynyt porvarillista lyseota, hirttosilmukan kauloihin panijaksi. Vaikka minua sanottanee Mustosen advokaatiksi, niin väitän, että tällaisena aikana paremmatkin luonteet pilaantuvat. Myönnän, että hänellä mahdollisesti ei ollut vakaantuneita sos.-dem. periaatteita. En tunne häntä persoonallisesti, mutta huomautan että hänellä ei lähimmässä ympäristössään ollut oikeaa siveellistä tukea; kuopiolaisilla tovereilla ei ollut aikanaan tarmoa sanoa hänelle: hyvä toveri, tämä ei sovi. Hänen annettiin kulkea omissa hoteissaan ja vasta kun hän kaatui, sanottiin vaan: katsokaas, se Mustonen on rosvo ja provokaattori. Puoluetoimikunnan tarmottomuuden tähden tapahtuikin sitte lokakuussa 1907, että silloin annettu julistus soi porvarilehdille tilaisuuden sanoa: ahah!

nythän ne sanovat itsekin että niillä on rosvoja, vaikka aina ennen väittivät, ettei ole. Seuraavana aamuna julistuksen antamisesta sanottiin kaikissa porvarilehdissä: eikös me sanottu, että niillä rosvoja on. Ja näin' ne vetivät kansan silmissä sen siveellisen voiton, että he muka ovat pakottaneet Turkian & kumppanit siveellisiä lakeja noudattamaan. Tämä kaikki olisi vältetty, kun ennakolta olisi ryhdytty ankaroihin toimenpiteisiin. Meillä on paljon agitaattoreita, meillä on voimakas sanomalehdistö; kun ne olisi pantu jo ajoissa jokaisessa sopivassa tilaisuudessa sos.-dem. puolueen suhtautumista rosvoihin ja erinäisiin järjestöihin terottamaan, niin muutaman kuukauden kulu-
tua me olisimme olleet siinä tilassa, etteivät porvarit olisi päässeet kirjoittamaan loistavia artikkeleita eikä Castren olisi voinut pitää loistavaa puhettaan.

Tältä kannalta minä asiaa katson, kun en tahdo antaa äänetöntä kiitoslausetta puolueuuvostolle. On meillä tähän toinenkin syy, se on Matti Aution väärässä paikassa ajama asia. Venäläisten pakolaisten suhteen minä olisin vaatinut innostuneempaa toimintaa. Heillä on viime vuosina ollut ankara ahdistus ja he olisivat tarvinneet apuamme suuremmassa määrässä kuin olemme olleet taipuiset antamaan. Nyt he olisivat tarvinneet turvaamista, eikä silloin kun sosialidemokratia oli Venäjällä voimakkaana.

Toivoisin että asia lähetettäisi menettelytapavaliokuntaan lähempää tarkistusta varten.

Yrjö Sirola: On merkillistä, että puoluelehden toimittaja voi puhua niin suunnatonta pötyä kuin mitä Halonen on tehnyt. (Hyvä, hyvä!) Hän sanoi, että aina vallankumouksia seuraa alkeellista kuohuntaa, murhia ja ryöstöjä y. m. ja puolue toimikunnan olisi pitänyt se tietää. (Hyvä!) Mutta, väittää Halonen, vasta kaksi vuotta suurlakon jälkeen me sen oikein huomasimme! Muuten muka olisimme voineet estää suuren määrän köyhälistöä siitä, mikä jo-
kaista vallankumousta aina seuraa. Halonen esittää asian

niinkuin me olisimme komentosanallamme voineet tehdä tyhjäksi kaiken sen kuohunnan, mitä suurlakon jälkeen seurasi. Voiko porvarillisempaa ajatusta lausua? (Hyvä!) Emmekö me ole kuin vasta kaksi vuotta suurlakon jälkeen sanoneet, että rosvoilu on köyhälistöliikkeelle vaarallista? Katsotaan: Me emme suurlakkopäivinä kyenneet antamaan yhteistä ohjetta maaseudulle, mutta siellä vallitsi kaikkialla sama menettelytapa eikä mitään väkivaltaisia häiriöitä tapahtunut. Eikö se ollut sen sosialidemokratisen valistuksen ansio, jota siihen saakka oli levitetty? — Suurlakon jälkeen siirrettiin puoluehallinto Helsinkiin ja minä tulin puoluesihteeriksi. Vuosivaihteessa 1905—6 oli Helsingissä suuri kokous, jossa oli edustettuna yli 200,000 kansalaista. Siellä kohosi ääniä: mitä me välitämme porvarien koneista ja lehmistä, antaa niiden mennä hukkaan, kun suurlakko tulee. Me suurella vaivalla saimme todistetuksi, että niin suurlakon aikana kuin muulloinkin on tuollainen menettely turmiollista. Halonen ja muut voivat lukea sen suurlakko-ohjeista kirjasessa: „Kansa, valvo kalleintasi!", jonka Hbl. kyllä sanoi johtavan kuritushuoneeseen, mutta jota suuret joukot pitivät toimintahalu liian hillitseväenä. M. m. artikkelissa „Vai vallankumouksellisia" kirjoitin minä silloin, kun Viipurissa tapahtui Hahlin murha, tällaisia tekoja vastaan. Huomautin toisen kerran kuinka valitettavasti vallankumouksen rikkaruohot siirtyvät muihin maihin sen siunausten mukana. Ja useita muita kirjoituksia. Sitte se porvarillisten väite, minkä Halonen omanaan toisti, että muka vasta porvarislehtien puheitten johdosta on meidän puolelta ryhdytty toimenpiteisiin rosvokoplia vastaan, sekin on puhdasta pötyä. Oulun kokouksessa jo hyväksyttiin ponnet hämäräperäisiä yrityksiä vastaan. Puoluetoimikunta sitäpaitsi aivan kohta julkaisi ensi julistuksensa rosvouksia vastaan. Halonen sanoo, että tässä olisi pitänyt tuomita kaikki salainen toiminta, niinkuin Y. Mäkelin teki artikkeleissaan. Minä omasta puolestani nimimerkilläni va-

rustetussa kirjoituksessa osotin, että me emme voi kieltää kaikellaista salaista toimintaa tänä aikanaakaan. Porvarillinen lakikaan ei kiellä yksityisiä henkilöitä keskustelemasta asioistaan yksityisesti salaisesti. Voitiinko, esim. julkisesti tehdä kaikkea venäläisten pakolaisten avustamiseksi ja mustasotnialaisuuden vastustamiseksi? Tästä seikasta moittii myös Ahmala meitä ja hän sanoo rehellisestä vakaumuksestaan, että tuollaisesta salaisesta toiminnasta syntyi rosvokoplia. Tämä väite on väärä. Se on samaa kuin porvarit sanovat: te kiihotatte lakkoon ja jos joku tekee tuhoja tällöin, ampuu työnantajan t. m. s., niin se on teidän sosialidemokratien syy, kuka käski kiihottamaan. Logiikka Ahmalan väitteessä on sama. Ahmala sanoo, että kun vain yhtään toimitaan salassa, niin se jo synnyttää rosvousta. Olen toista mieltä. Jos sellaisena aikana, kuin meitä uhkasi diktatuuri Venäjän taantumuksen voitaessa, olisi menty selittämään, että kaikellinen salainen toiminta on rikos, niin olisi se ollut minun mielestäni rikos puoluetta vastaan. (Hyvä, hyvä) Että ei ehdottomasti sellaista salaista toimintaa hylätty, joka taistelee rosvouksia vastaan, siitä minä vastaan joka päivä. Oulun kokouksen taktiikkaponsissa jo muuten kielletään kaikki hajanainen ja puolueen kontrollin ulkopuolella oleva toiminta. Se riitti silloin. — Sitten sanovat Halonen ja Ahmala: ahaa, sitten vasta kun Suometar vaati, julaistiin tuo toinen julistus lokak. 1907. Se on totta, että tässä ensimmäisessä julistuksessa ei asetuta erästä määrättyä salaista rosvokoplaa vastaan. Mutta se johtui siitä, ettei tuota järjestöä silloin vielä ollut perustettu. Se järjestö, jota vastaan toiset ponnet on tarkoitettu, se oli vasta edellisellä kesänä perustettu ja saatu selville. Että olisimme ruvenneet tuota järjestöä vastustamaan vasta kun Suometar oli siitä sanonut, on valhetta. Minä huomautan vielä yhdestä seikasta. Kun tuollaista kuohuntaa alkaa ilmestyä, alkaa ilmetä halua „jyrkempään toimintaan“, silloin vaaditaan erityistä tahdikkuutta, jotta siinä kohden löydetäisiin

köyhälistölle mahdollisimman paljon hyötyä tuottava menettely. Porvarillisien lehtien ja poliisin mielen mukaista olisi kai ollut ja mahdollisesti muutamille meidän puolueemme jäsenille helpompi sanoa: kaikki salapuuhat pois, kaikki mikä ei ole parlamenttaarista tai julkista, se on pahasta! Minun mielestäni silloin Halosen vaatimuksen mukaan menettelemällä olisi uhrattu niitä, jotka olivat tietämättään joutuneet viekotelluiksi tuollaiseen toimintaan. Yksityisesti neuvottelemalla saatiin monia pelastetuiksi. Ettei kaikkia voitu pelastaa, se ei ole meidän vika.

Yhä edelleen pitää paikkansa se, mitä olemme aina sanoneet, että se joka on tahtonut Suomen työväenlehtiä lukea ja puolueemme menettelyohjeita noudattaa, hänen ei ole tarvinnut joutua rosvosakkeihin eikä eksyä semmoisiin toimintatapoihin. Ja jos joku on eksynyt, niin se on tapahtunut sen vuoksi, että me emme ole ehtineet yht'äkkiä valistaa koko kansaa.

Vielä tahtoisin sanoa, että sellaista tahdittomuutta kuin mitä Halosen lausunto sisältää, sitä en olisi voinut odottaa yhdeltäkään kokouksen jäseneltä. — Mitä sitten tulee rehellisyyteen politiikassa, niin Autiolle huomauttaisin, että rehellinen politiikko ei koskaan valehtele, mutta hän ei joka hetki huuda ilmoille kaikkea mitä tietää. (Hyvä, hyvä, hyvä!)

Matti Turhia.: Autio on koettanut hyvässä järjestyksessä perääntyä mutta sitä hänen on vaikea tehdä. Ensimmäisessä puheessaan hän syytti minua vallankumouksellisten ilmiantamisesta siten, että artikkeleissani olin liika laveasti ja yksityiskohtaisesti asioita selostellut; nyt hän sanoo syyttävänsä minua ja puoluetoimikuntaa siitä, että julistus on ollut liika mieto: hän sanoo, että toiminta olisi pitänyt olla paljon jyrkempää rosvokoplia vastaan, mutta samalla hän toisessa lauseessaan sanoo, että tälläkin toiminnalla tehtiin Venäjän vallankumoukselle karhunpalvelus, siis vahingoitettiin Venäjän vallankumousta. Tämä on surkeata epäjohdonmukaisuutta. Puoluetoimikunnan ja neu-

voston menettely rosvokoplia vastaan on ollut Venäjän sosialidemokratisen puolueen keskustoimikunnan menettelyn kanssa johdonmukaista, vieläpä johdonmukainen Venäjän sosialivallankumouksellisenkin puolueen toiminnan kanssa. Puhuja luki sitte otteita Venäjän sosialidemokratisen puolueen edustajakokouksessa Tukholmassa laadituista ponsista, joissa lausuttiin jyrkkä vastalause kaikkia rosvouksia vastaan, ja jatkoi: Mitä täällä on rosvosakit vallankumouksen nimessä harjoittaneet, sitä ei voi kukaan muu sanoa vallankumouksen edistämiseksi kuin mahdollisesti Mustonen ja hänen kaltaisensa. Luettuaan vielä otteita mainituista ponsista, lausui puhuja: voidaanko vaatia tämän selvempää määräystä Venäjän sosialidemokratien hylkäävästä kannasta rosvouksiin nähden, mutta ne, jotka täällä tekivät rosvouksia, väittivät niiden tapahtuvan Venäjän sosialidemokratisen puolueen nimessä. Ne, jotka sellaista ovat väittäneet että muka puoluettoimikunta olisi rosvosakkien menettelyä suosinut ovat olleet niiden sakkien asiamiehiä. Puoluettoimikunta kokonaisuudessaan eivätkä sen jäsenet ole siihen koskaan antaneet suostumustaan, joten se Halosen juttu ei ole totta. (Halonen: Työmieheissä 1905 edellytettiin sellaista!) Edellytettiin Halosen tulkinnaan mukaan. (Halonen: Lukekaa Työmies-lehden vuosikerta!) — Se oli todellakin surullista kun puoluettoimistoon tuli joitakin puolueen jäseniä, jotka olivat epätietoisia onko tuollainen toiminta luvallista vai eikö. Tulee mies ja tiedustaa onko sellainen toiminta vallankumouksellista ja onko siihen Venäjän vallankumouksellisten lupa? Kun huomautettiin että sellainen toiminta on provokatorista laadultaan, epäilee mies, ettei häneen muka luoteta. Tuollaisen käsityksen levittäjät, että muka rosvotoiminta olisi vallankumouksellista, ovat olleet rosvojärjestöjen agentteja. (Halonen: rosvojärjestö olisi pitänyt paljastaa ennemmin!) Onko Halonen tietänyt, että tuo järjestö on ollut toimessa ennenkuin siitä oli puolueuuvostolla tietoja ja ennenkuin se paljastettiin? Jos Halonen on sen tietänyt ja kuitenkin

sen salannut, niin missä tarkoituksessa hän on sen tehnyt? Hänen rehellisenä puoluemiehenä olisi pitänyt paljastaa se. Puolueneuvosto piti kokouksen 1 p:nä syyskuuta 1907 ja tässä kokouksessa päätettiin julkaista tunnettu julistus. Silloin oli puolueneuvoston jäsenillä tiedossa, että tuollainen järjestö oli muodostumaisillaan. Puolueneuvosto antoi minun tehtäväkseni hankkia selvyyttä tuosta salaisesta järjestöstä sekä kirjoittaa julistus. Minä käytin kaikkia keinoja saadakseni selvyyttä, kirjoitin piiri-sihteereille ja vanhemmille puoluetovereille ja lopulta onnistuin saamaan käsiini sen järjestön säännöt ja painettuja julistuksia, jotka sitte julkaistiin Työmieheessä. Jos Halonen tiesi ennen lokakuun 1 päivää 1907, että tuollainen järjestö oli olemassa, niin miksi hän ei siitä tehnyt mitään ilmoitusta puoluetoimikunnalle tai edes sen lehden lukijakunnalle, jota hän toimitti. Jos hän tietensä salasi sen, *niin on se puoluerikos*; ei sen pienempi. (Halonen: pitääkö sama vieläkin paikkansa Turkiaan nähden?) Sama laki!

Palatakseni Aution puheeseen, jossa hän väitti, että puoluetoimikunta on tehnyt karhunpalveluksia vallankumoukselle, täytyy minun huomauttaa, ettei ainoastaan sosialidemokratinen puolue Venäjällä ole rosvouksia vastustavalla kannalla vaan sosialivallankumouksellisetkin.

En tiedä mitä merkitystä Halosen elämäkerran kertomisella on, hän jätti kuitenkin kertomatta, että hän on kustannusliikkeen omistaja. Hänen kantansa Mustoseen nähden johtunee kai siitä, että Mustonen kirjailijana voisi ehkä hyödyttää häntä. Halonen väitti, että Mustosen turmion syynä olivat Työmiehen ja Kansan Lehden kirjoitukset, mutta ei maininnut mitään siitä, että omat provokaattoriset tekonsa veivät Mustosen turmioon. Miten tämä on ymmärrettävä? Sitenkö, että Mustosen teot olivat oikeita mutta Työmiehen ja Kansan Lehden kirjoitukset vääriä. Mustosen juonet veivät joitakin puoluetovereja vankeuteen. Nämä eivät Halosen mielestä ole mainitsemisen arvoisia, mutta kun Työmies ja Kansan Lehti syyttivät Mus-

tosta katalista teoista, niin itkee Halonen, että syytökset veivät Mustosen turmioon.

V. Boman: Olisi syytä puhua rosvouskysymyksestä laajemmaltakin, mutta kun aikaa on vähän, ja tapahtuneet asiat eivät voi muuttua sillä, niin kajoon vaan siihen mikä mielestäni on tärkeintä.

Tärkeintä tässä kysymyksessä, käsitykseni mukaan ei ole se, mitä joku yksilö on tehnyt tai tekemättä jättänyt, vaan se, mille kannalle on asetettu mainitussa asiassa. Erimielisyyttä luonnollisesti ei ole ollut rosvokoplista ja niiden turmiollisuudesta, sillä kaikki ovat tuominneet yksimielisesti niiden toiminnan vahingoittaneen puoluettamme. Mutta erimielisyyttä on ilmennyt siinä, miten suhtaudutaan rosvouksien seurauksiin. Yhdet ovat pitäneet puolustavaa kantaa parempana, jota vastoin toiset ovat pitäneet hyökkäävää kantaa parempana.

Täällä joku puhevuoron käyttäjä mainitsi, että Kuopiossa olisi asetettu edelliselle kannalle; se on erehdys. Savon Työmiestä lukuunottamatta ovat Kuopion 1.1. piirin järjestöt asettuneet hyökkäävälle kannalle sysäten porvarillisten syytökset rosvouksista heille itselleen, osottaen rosvouksien johtuneen porvarien omista puuhista. Tästä on ollut vaalipiirillemme arvaamatonta hyötyä, josta kumoamattomana todistuksena mainitsen vaan viime vaaleissa saavutetun voiton. Meillä kuopiolaisille ovat rosvouskysymykset opettaneet, että aina on pysyttävä hyökkäävällä kannalla ja jätettävä puolustautuminen porvareille, olkoon kysymyksessä mitkä syytökset tahansa. Se opetus on tarkoin muistiin painettava vastaisen varalta.

Sitävastoin Turkian puoluesihteerinä tekemät selostukset Tyämieheissä perustuivat puolustavaan kantaan. Ei niiden pituus ja paksuus, vaan tarpeettoman pitkälle menevä puolustus, teki niissä tympäsevän vaikutuksen. Tuntuu siltä kuin tosiaankin olisi joukossamme joitakin rosvoja, joita täytyy puolustaa. Sellaista menettelytapaa vasaisuudessa olisi kartettava.

K. Hämäläinen: Täällä tehdyt syytökset Kuopion puoluejärjestön toiminnasta rosvosakkeja vastaan näyttävät olevan kotoisin muista kuin sosialidemokratisista lähteistä, ja saavat ne jäädä omaan arvoonsa.

O. Piisinen: Halosen sielutieteelliset esitelmät jätän omaan arvoonsa. Erääseen kohtaan kajoon. Hän on erikoisesti painostanut, että Kuopiossa ei Mustosen lähin ympäristö estänyt häntä sellaisista teoista. Mutta se *lähin* ympäristöhän, oli juuri sitä laatua, että se on ainakin osaksi nykyään kuritushuoneissa samoista teoista. Ja kohta kun ne teot tulivat tunnetuiksi Mustosen ei-lähimmälle ympäristölle, antoi se, niin. järjestynyt työväki siellä, niistä tuomionsa. Mutta sitä lähintäkö ympäristöä se lie ollut, mikä oli kuulema vielä silloinkin sitä tuomiota vastustavana. Minä en varmaan tiedä, en ollut Kuopiossa. Kait Autio tietää, hän toimitti lehteä siellä. Autio on nytkin vielä sitä mieltä, että menettely oli liian jyrkkää. Hän on johdonmukainen ja hän puhuu vapaustaistelun nimessä, juhlallisesti. Kysymys nyt onkin vaan siitä, mitä vapaustaistelulla tarkoitetaan. Aution vapaustaistelua Läskelässä kuvasi jo Saarikivi. Viljanen vakuuttaa sen todeksi. Voisin tätä vielä höyстää jollakin esimerkillä, vaan en tee sitä ainakaan vielä, sillä Aution esittämällä vapaustaistelulla ja tämän puolueen sosialidemokratismalla vapaustaistelulla on suuri ero.

Täällä Boman kertoi Kuopion tapauksista. Minä seurasin niitä Kotkasta käsin ja voin sanoa, että ne näyttivät rumilta. Valopuolena esiintyi juuri se, että sikäläiset järjestöt ja sikäläinen puoluelehti — „tirehtööri” Mustosen poistuttua — ilmaisivat asiassa oikean sosialidemokratism kannan, ponsissa ja kasvattavissa kirjoituksissa. — Yhtyi muuten Sirolaan.

Wera Ostroumoiv: Yhdyn Haloseen joka kohdassa hänen puhettaan paitsi siinä, mikä koskee venäläisiä. Hän ei tunne Venäjän oloja. Väitetään, että puoluetöimikunta ei olisi ollut tietoinen rosvokoplistä. Mutta sen olisi pitänyt

tietää jo suurlakosta alkaen, mitä seuraa. Muistetaanpa vaan esim. Tschocken juttua, miten Työmieheissä pilkattiin niitä, jotka Tschocken ilmiantoivat. Ei selitetty, oliko Tschocke vallankumouksellinen tai ei. T. kuului, en tarkoin muista, venäläiseen tai johonkin virolaiseen sos.-dem. yhdistykseen. Minun täytyy sanoa, että useat pakkoluovuttajista olivat rehellisiä ihmisiä, he luulivat teoillaan edistävänsä vallankumousaatetta, vaikka eivät olleetkaan selvillä siitä, mikä on vallankumous. Ja sos.-dem. lehdet eivät auttaneet näiden hämärien käsitteiden selville tulemista, olisi pitänyt erityisesti painostaa juuri sitä seikkaa, mikä on vallankumouksellista, mikä ei. Sirola mainitsi, että hän oli kirjoittanut vallankumouskäsitteistä. Kyllä, sen hän teki. Kiitoksella mainittakoon. Mutta hänen kirjoituksensa hukkui toisenlaisien kirjoitusten paljouteen. Yleensä olivat sos.-dem. lehtien kirjoitukset näinä aikoina puheenalaisista seikoista hyvin sekavia. Toisinaan vastustettiin pakkoluovutuksia, toisinaan ivattiin niiden ilmi-antajia. Niitä lukiessaan johtui siihen käsitykseen, että nuo vastustavat kirjoitukset aiheutuivat virkavallan painosta. Sirola täällä ivallisesti lausui: Halonen väitti, että ^puoluetoimikunnanko olisi pitänyt estää rosvoamista, vaikka se välttämättömästi seuraa vallankumouskuohua." Tässä oli S. näkevinään ristiriitaisuutta. Se on mielestäni saivartelua. Turkia taas paheksui sitä, kun sanottiin, että yksityiset puolueen johtomiehet antoivat suostumuksensa rosvojen toiminnalle. Nämä ovat kyllä todistamattomia asioita. Se on vaan puoluetoimikunnan ristiriitainen menettely, joka on antanut aihetta luulemaan edellisenkaltaista. En tahdo syyttää puoluetoimikuntaa muusta kuin johdonmukaisuuden ja tietoisuuden puutteesta toiminnassa. Olen tahtonut huomautukseni tehdä, jotta vastaisuudessa vältettäisiin tuollaista epäjohdonmukaisuutta. Väitetään, että rosvokoplat ja provokatsioonitoiminta ovat samassa tarkoituksessa puuhattuja. Sitä en luule. Arvelen, että provokaattoreita oli todellisuudessa vähän.

Mutta mitä oli paljo, se oli tietämättömyyttä. Eihän voi niin yhdellä iskulla kansaa kokonaisuudessaan valistaa. Nyt nähdystä pitäisi saataman kokemusta tulevaisuuden varalle. Yhtä tahdon huomauttaa ja se on: ei aina pitäisi turvautua poliisin apuun ilmiantamistarkoituksessa. Sen sijaan pitäisi opastaa, neuvoa harhaan joutuneita. Mitä Autioon tulee, niin ei hänenkään puheensa turha ollut. Lyhyt se oli ja pintapuolinen tosin. On saanutkin jo vastauksia puheeseensa.

M. Turhia: On helppo todistaa ettei puolue rosvojutuissa ole esiintynyt kaksimielenä. Voisin tuoda noin toistasataa artikkelia, joista tämä selviää. Luettakoon esim. O. V. Kuusisen kirjottama „Anarkismi ja vallankumous". On aina koetettu tehdä erotus „sakkien" ja joukkoliikkeen välillä. On kumma, ettei tahdota myöntää rosvosakkien johdon olleen provokatsionia. Voidaanhan todistaa, että esim. „Unkarin poika" on ollut santarmikätyri. Ja sellaiset jutut, että puolueen toimitsijat ovat suosineet rosvosakkeja, ovat myöskin provokatsionia.

Kysymys lykättiin *menettelytapavaliokuntaan*.

Kokous keskeytettiin klo 1 päivällä päivällisloman ajaksi.

*

Iltapäivänistun to.

Istuntoa jatkettiin iltapäivällä klo 4:ltä.

Puheenjohtajana toimi *F. E. Kellosalmi*.

Tervehdyksen oli kokoukselle lähettänyt Kuusankosken t. y:n naisosasto.

Valiokunnat.

Järjestävä valiokunta ehdotti, edellisenä päivänä annetun toimenannon johdosta, että ennen asetettu *sääntöjä agitatsionivaliokunta* jaettaisi kahdeksi eri valiokunnaksi, *sääntövaliokunnaksi* ja *agitatsionivaliokunnaksi*.

Edelliseen tulisivat jäseniksi ennen asetetun sääntö- ja agitatsioonivaliokunnan jäsenet,

agitatsioonivaliokunnan jäseniksi seuraavat kokouksen osanottajat: J. Järvinen (kokoonkutsujana), M. Uotinen, M. Manninen, Sandra Lehtinen, V. Blomqvist, S. Tervo ja D. Eskelinen.

Ehdotus hyväksyttiin.

Kunnallislakien jouduttaminen.

Järjestävä valiokunta ilmotti, että sille oli jätetty kokoukselle esitettäväksi Oulun seudun edustajien allekirjoittama ehdotus toimenpiteisiin ryhtymisestä eduskunnan v. 1908 lokak. 31 p:nä hyväksymien uusien kunnallislakien viipymisen johdosta. Toimenpiteiksi ehdotetaan kirjelmässä järjestöjen toimeenpanemia vastalausekokouksia ja eduskuntaryhmän tehtäväksi määrättävää välikysymystä. Järjestävä valiokunta ehdotti, että asia keskustelutta lähetettäisi menettelytapavalioikuntaan ja että siitä keskusteltaisi eduskuntaryhmän toimintakertomuksen yhteydessä.

Järjestävän valiokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Osanottaja-asioita.

Valitusvaliokunta ilmotti sille selvitetyn, että oli syntynyt sekavuutta erään Viipurinläänin itäisen vaalipiirin edustajan, *Vihtori Mäkelän*, edustajaoikeuden suhteen. Tämä edustaja oli vasta päivää ennen puoluekokousta ilmoittanut piiritoimikunnalle, että hän ei voi saapua kokoukseen, jonka johdosta hänen varamiehensä Sofia Hjulgren ilmoitettiin kokouksen osanottajaksi. Mainittu varaedustaja ei kuitenkaan saapunut kokoukseen, mutta oli Vihtori Mäkelä itse nyt kehotettuna saapunut. Valitusvaliokunta esitti asiasta seuraavan lausunnon:

„Kun Viipurinläänin itäisen vaalipiirin edustajan Vihtori Mäkelän edustajaoikeus on aivan selvä, vaikka se

edustajain huolimattomuuden takia onkin tullut sotketuksi, ehdottaa valiokunta, että hänelle myönnetään edustaja-oikeus ja että tästä selkkauksesta sopivalla ja selvällä tavalla pöytäkirjassa mainitaan".

Kokous myönsi Vihtori Mäkelälle edustaja-oikeuden ja hyväksyi muutenkin valitusvaliokunnan lausunnon.

Puheoikeutta puoluekokouksessa olivat edellisten lisäksi pyytäneet seuraavat puoluetoverit: Kaarlo Hellman, T. O. Kahila, J. Aaltonen, Paula Saari, Emmi Huttunen, Fiina Pietikäinen, Julius Nurminen, E. Viinikainen ja Emil Saarinen. Näille henkilöille valiokunta puolestaan ehdotti myönnettäväksi puheoikeuden.

Kokous hyväksyi ehdotuksen.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Jatkettiin keskustelua Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen johdosta. Käsiteltäväksi esitettiin

Perttitäkysumys.

Asiasta syntyi seuraava keskustelu:

A. B. Mäkelä: Kaikesta päättäen ei ole tarvis epäillä, ettei tämä asia tulisi kypsäksi keskusteltua ilman minunkin apuani, mutta eihän tästä uskalla kotiinkaan lähteä, jos ei Perttilän asiassa käytä puheenvuoroa, varsinkin kun se kunnallisjärjestö, jonka edustajia minä olen, on puoluetoimikuntaa lähinnä ja myöskin hyvin likeisesti ottanut osaa näiden Perttilä-asioiden käsittelyyn. Evästyksiäkin on annettu, mutta se sama kunnallisjärjestö on tehnyt vähän erilaisia päätöksiä eri aikoina, sen mukaan missä vaiheessa Perttilän asia kulloinkin oli. Yhteistä niillä päätöksillä on kuitenkin se, että puoluetoimikuntaa on siinä asiassa annettava loimeen, nyt viimeksi sen johdosta, että se nosti liika suuren melun koko Perttilä-asiasta. Varsinkin puoluesihteerin Turkia oli siinä osottanut liika suurta

intoa, luultavasti persoonallisesta vihasta Perttilää vastaan, mennyt penkomaan hänen kirjojaan. Tämä oli nyt, kun huomattiin, ettei vajuus niin suuri ollutkaan. Silloin kun vajuus ensin saatiin selville ja luultiin sen olevan puoliväliin toistakymmentätuhatta markkaa, silloin sama kunnallisjärjestö piti kokousta ja piti pahana, ettei ennen oltu asiaa poliisille ilmoitettu, vaan tahallaan päästettiin Perttilä karkuun. Oltiin sitä mieltä, että puoluetolimikunnan on omasta taskustaan vajuus maksettava, etupäässä Turkian, jonka palkattuna puolueen virkailijana olisi lähinnä ollut pidettävä silmällä Perttilän toimintaa. Viimeisessä kokouksessa paheksuttiin sitä, että poliisille ollenkaan ilmoitettiin ja että porvarillisen poliisilaitoksen puoleen ollenkaan käännettiin. Minun on vaikea johdonmukaisesti tämän kunnallisjärjestön evästyksen mukaan lölyyttää puoluetolimikuntaa. Jos lopullinen tarkastus olisi näytännyt, että vajuussumma olisi ollut ei $\frac{1}{4}$ vaan 4 kertaa alkuperäinen, siis 60 tuhatta, niin olisi se kunnallisjärjestö moittinut ei siitä, että poliisin puoleen käännettiin, vaan siitä, miksei käännetty santarmilaitoksen tai Venäjän ulkomaalaisen salapoliisin puoleen, ja laskettiin Perttilä karkuun. (Naurua) Omasta puolestani minä olen sitä mieltä, että minä olisin tietänyt menetellä viisaammasti, ainakin nyt — jälestäpäin. (Naurua) Ja tarkemminkin voisin sanoa millä tavalla minä olisin menetellyt tässä jutussa, aivan kuin toveri Halonen rosvosakki-asiassa sitte, kun kaikki ovat käyttäneet puheenvuoroa täällä. Mutta minä luulen, että minä jätän sen asian siksi, jos sillä nyt on mitään käytännöllistä merkitystä. Koetan sensijaan omin päin mennä toiseen asiaan, joka minusta tällä kertaa on vielä tärkeämpi, nimittäin: mitä meidän nyt tässä Perttilän asiassa on tehtävä? Annammepa täällä nyt puoluetolimikunnalle minkälaisen epäluottamuslauseen tahansa, rahat eivät sillä takaisin tule, vajuus ei sillä tule korvatuksi eikä se muu vahinko, minkä se on tehnyt puolueelle. Minun täytyy myöntää, että minunkin mielestäni puoluetoimi-

kunta ei aina ole tullut ottaneeksi asiaa niin vakavalta, niin maltilliselta ja harkitulta kannalta kuin mitä olisi ollut syytä; ei ole tuntunut koko ajan siltä, että siellä todellakin ovat olleet miehet varressa, jotka pystyvät äkki-arvaamattomia tapauksia oikein ja maltilla harkitsemaan, mutta minä en mene sanomaan, että minä itsekään olisin osannut silloin menetellä viisaammasti, nyt kyllä. Minun käsitykseni tästä Perttilän asiasta on se, että se nyt on etupäässä rahakysymys ja lakikysymys tahi oikeudellinen kysymys, ja semmoisena sillä on meille käytännöllistä merkitystä. Kuitenkin tämä kokous on liian suuri käsittelemään yksityiskohtaisesti tuollaista monihaaraista kysymystä, jossa on hyvin useita oikeudellisia näkökohtia otettava lukuun. Täällä ei voida sellaisella tyyneydellä ja tasapuolisuudella asioita punnita kuin lopullisen tuomion tekeminen vaatisi. Sellaista voidaan tehdä ainoastaan pienemmässä seurassa, semmoisessa kuin esim. sovinto-oikeus. Toinen paha vika tässä on, että se on oikeastaan kesken, ja hyvin pahasti kesken tällä hetkellä, joten siitä on paha loppupäätöstä tehdä. Siinä esim. on myös se vika, että toista asianosaista ei ole vielä ollenkaan kuultu, nimittäin Perttilää. Ikivanha oikeusperiaate, vanhempi kuin tämä sosialismi onkaan, on se, että mitään asiaa ei ole päätettävä asianomaista kuulematta. Tosin voidaan sanoa, että Perttilä on luopunut puhevallastaan sillä, että hän lähti karkuun. Mutta me kuitenkin tiedämme, että hän tulee tänne, ja häneltä luultavasti saadaan hyvin tärkeitä tietoja ensiksikin vaillingin suuruudesta ja myöskin niistä todellisista syistä, mitkä aiheuttivat hänen pakonsa, ja ne tulevat hyvin suuressa määrässä vaikuttamaan itse hänen tekonsa luonteeseen. Nyt ilman Perttilää kuulematta on jo selvinnyt, että $\frac{3}{4}$ luulotellusta vaillingista oli liikaa. Kun hän itse tulee paikalle ja antaa selvityksen, niin on mahdollista, että tämä loppusumma vieläkin puoleen taikka toiseen muuttuu. Nyt on kysymys, mitä me teemme omasta puolestamme tälle Perttilälle, kun hänet

tänne tuodaan? Onko meidän aattemme, onko meidän etumme mukaista vaatia hänelle vankilarangaitusta kaiken sen vankeuden lisäksi ja kaiken sen kärsimyksen lisäksi, mitä hänellä jo tästä asiasta on ollut? Minun ajatukseni on se, että puoluetoimikunnan puolelta, joka oikeuden istunnossa tulee puoluetta edustamaan, ei vaadita hänelle mitään edesvastausta, muuta kuin korvausta siitä vahingosta, minkä hän on puolueelle aiheutanut, siinä määrässä kuin hän voipi sitä korvata.

Tässä Perttilän tekemässä vaillingissa on eri luontoista rahavaillinkia. Siinä on ensiksikin ne rahat, jotka Perttilä kirjeessään tunnistaa matkalle lähtiessään ottaneensa. Niistä minun käsittääkseni on Perttilä yksinään vastuunalainen. Vaikka puoluetoimikunta on valvonut rahojen hoitoa, niin meidän sääntömme eivät pidä puoluetoimikuntaa vastuunalaisena puolueen varojen suhteen siinä merkityksessä, että puoluetoimikunnalta voitaisiin periä selvästi varastetut rahat. Perttilän matkarahat ovat samantapaisia varastettuja rahoja. Niin että siitä asiasta selvittäisiin sillä, jos saadaan oikeuden tuomio, että Perttilän jättämät arvopaperit tulevat puolueelle korvaukseksi Perttilän tuottamasta vajauksesta. Mutta täällä on muuta vajausta, joka on syntynyt pitkäaikaisen huolimattomuuden kautta. Tämä vaje ei olisi syntynyt, jos puoluetoimikunta olisi kyennyt taikka olisi tahtonut tarkoin valvoa varojen hoitoa ja tilitystä. Tästä vajauksesta minä katson, että puoluetoimikunnan jäsenet sekä entiset tilintarkastajat ja jossakin määrässä puolueenuevosto kokonaisuudessaan ovat vastuunalaiset. Sitte on vielä yksi vahinko, joka Perttiläjutun yhteydessä on syntynyt, nimittäin koko suuret tarkastuskustannukset, viimeisten tietojen mukaan jo yli 1,600 markkaa. Näin suurta lisämenoa ei olisi tarvittu, jos puolueen tilintarkastajat olisivat tehneet edes hiukankaan kunnollisesti tehtävänsä. Siis osa niistä tulee heidän suoritettavakseen, mutta ei kaikki, sillä tässä on syyllisiä muitakin, nim. koko puoluejärjestö. Nämä

puoluekokoukset ovat pöytäkirjan mukaan olleet leväperäisiä tilien tarkastamisessa; tarkastus on suoritettu kokouksessa summakaupalla, eikä ole voinut tulla perinpohjaista, niinkuin olisi pitänyt. Siinä merkityksessä puoluejärjestö kokonaisuudessaan on syyllinen ja sen kontolle täytyy laskea osa tutkimuskustannuksista. Mutta sitäpaitsi alkusyynä kaikkiin epäselvyyksiin ovat yhdistykset eri paikkakunnilla, ne eivät ole hoitaneet tilitystään puoluetoimikunnalle säännöllisesti. Näitä asioita perka-
tessa on tullut ilmi useampia pikku Perttilöitä siellä täällä pitkin maata. Se piirijärjestö, johon kuuluvan suurimman ja suurinta melua pitäneen kunnallisjärjestön edustajana minulla on kunnia olla, on kaikkein suurimmassa velassa puoluetoimikunnalle mielenosotusmerkeistä. Senjälkeen lienee Turun kunnallisjärjestö, joka jalansyten lähetti miehen haukkumaan erääseen puolueuuvoston kokoukseen. Minä haluaisin sen takia käyttää kohtuuden mittapuuta ja panna kolmia nämä tutkintokustannukset, niin että puolueuuvosto ja tilintarkastajat yhteisesti korvaisivat $\frac{1}{3}$ mutta puolueen vahingoksi jäisi puoluejärjestöjen leväperäisyyden vuoksi tilien valvomisessa $\frac{1}{5}$ ja siitä syystä että ne ovat olleet leväperäisiä itse tilien tekemisen suhteen toinen $\frac{1}{n}$.

Mutta vielä on yksi paha asia kesken päättämisen, se että Perttilä tuodaan tänne puoluetoimikunnan vaatimuksesta. Viranomaiset kyllä kysyvät, suostuuko puolueuuvosto kustannukset suorittamaan. Vastaus tuli kieltävä, mutta luultavasti viranomaisten puolelta tehdään yritys vaatia tuontikustannukset meiltä. Mahdollisesti he eivät siinä onnistu.

Sentähden minä ehdottaisin Perttilävaliokunnan mietittäväksi, eikö tästä päästäisi parhaiten sillä, että kun puoluekokous nyt on määritellyt tällä tavalla vaatimuksensa, mitä sillä on Perttilältä ja entisiltä puolueen toimitsijoilta, asetettaisiin sovinto-oikeus, johon tämä puoluekokous valitsisi yhden asianajajan, joka siellä sovinto-

oikeudessa esittäisi puolueen vaatimukset, ja sitte kaksi sovinto-tuomaria; puolueen tilintarkastajat ja puoluetoimikunta yhteisesti saisivat valita yhden sovintotuomarin ja puolueeneuvosto yhden. Nämä sitte yhteisesti valitsisivat 5:n puheenjohtajaksensa. Ja tähän sitte molemmiin puolin lopullisesti tyydyttäisiin, joka onkin sovinto-oikeus-aatteen alku ja loppu. Jos me yritämme yksityiskohdissa tätä asiaa jauhaa, ei siitä tule mitään. Useimmat, jotka tätä asiaa tuntevat, ovat esteellisiä. Ne taas, jotka ovat ulkopuolelta, eivät tarpeeksi tunne; keskimäärin eivät tunne enempää kuin minäkään tämän asian kaikkia kohtia, ja minä puolestani en olisi valmis langettamaan mitään tuomiota. Asia vaatii yksityiskohtaisempaa valmistusta. Mutta ne vaatimukset, joita puolueella on, ne me kuitenkin voimme määritellä. Mitään epäluottamus- tahi luottamuslausetta puolueen toimitsijoille en katso olevan syytä esittää. Minä en katso epäluottamuslauseeksi, jos heillä osa vahingosta maksetaan. Jos olen rahastonhoitaja ja minulta putoaa joku summa rahaa, niin minun täytyy senkin jälkeen yhtä suurta luottamusta nauttia. Puolueenuevoston jäsenet eivät pitäneet valvomista tarpeellisenä ja rahallahan siitä pääsee, minkä on tekemättä jättänyt. Mutta että se millään tavalla heidän entistä tahi tulevaa luottamustaan vähentäisi, siihen minä en yhdy.

Puheenjohtaja ehdotti puheenvuorot rajoitettavaksi. Hyväksyttiin.

Samoin ehdotettiin rajoitettavaksi puheaikaa. Ehdotusta kannatettiin ja vastustettiin. Äänestyksen kautta 93:llä äänellä 5:tä vastaan päätettiin puhe aika rajoittaa. Pisimmäksi puheajaksi ehdotettiin 5 ja 10 minuuttia, jälkimäinen aikamäärä sillä rajoituksella, että puheenjohtaja on oikeutettu keskeyttämään puheen, jossa ei esitetä mitään uutta. Jälkimäinen ehdotus hyväksyttiin 73:llä äänellä 31 :tä vastaan.

Keskustelu jatkui seuraavaan tapaan:

A. J. Partanen: Noin viikko ennen poistumistaan oli Pert-

tila etsinyt tilikirjaa, jossa löytyi v:n 1906 mielenosotusmerkkitali. Kun siinä oli noin 5,000 mk. saatavia, luuli P. vaillinkiaan suuremmaksi kuin se todellisuudessa oli. Kunniastaan arkana lähti karkuun. Kun tutkijatoimikunnan kertomus on painettu, ei tässä tarvitsisikaan sitä selittää. Perttilän tilien pito oli kaikissa suhteissa pantu hyvälle alulle. Se oli vaan aina jäänyt kesken-eräiseksi. Kyselykaavakkeitten kautta sai tutkijatoimikunta selville, että maksetut summat yleensä löytyivät merkittynä, varsinkin kirjatilillä. Mielenosotusmerkkitali taas pysyykin vaillinaisena, kun järjestöt ovat jättäneet tilitykset yksityisille. Järjestöjen kirjanpito olisi toisin järjestettävä. Toimikunta merkitsi kaikki maksetuiksi ilmoitetut summat maksetuiksi. Mutta tämä ei voi olla varmaa. Saatavasumma voi muuttua puoleen tai toiseen. Mielenosotusmerkit ovat puolueoimistossa olleet huonosti hoidetut, avonaisissa rasioissa. Meillä ei ole selvillä kuinka paljon Perttilä otti lähteissään varoja. Painokannerahastosta on lainattu yhteensä vähän yli 2,000 mk. Tilinpäätös ei ole varma. Samoin emme tunne Perttilän arvopaprien pätevyyttä. Tilinpäätös osoittaa varoja 71,000 mk. Siitä olisi tehtävä noin 20,000 markan poisto, koska ei ole valvottu, että kaikki arvopaperit olisivat enään päteviä. Tämä puoli asiasta on jätettävä raha-asiaain valiokunnalle.

S. Saarikivi: Puolueessa on tuskin millään asialla ollut niin suurta kantavuutta kuin Perttiläjutulla. Eikä ihme-kään, kun henkilö, johon on jo luotettu kymmenkunnan vuotta, noin menettelee. Maalaiset eivät tahtoneet ensin uskoa silmiään ja korviaan. Mutta kun varmaan vakuutettiin vaillingin tekevän yli 12,000, niin täytyihän uskoa. Nyt se summa on kutistunut kuin lasareetin suurus. Tämä on tässä skandaalissa toinen skandaali. Kun asia on nyt jo oikeastaan noin vähäpätöinen rahallisesti, olisi luovuttava puhevuoroista ja jätettävä tuo pärinä parempiin asioihin. Kannatti Mäkelää. Kun Perttilä on kyseen-

alaisesta summasta jo liikaakin kärsinyt, ei olisi häneltä vaadittava muuta kun vajauksen täyttö.

P. Leskinen piti syyllisinä puoluetoimikuntaa sihteereineen, Viipurin läänin läntistä vaalipiiriä, joka valitsi puoluesihteerin eduskuntaan, ettei voinut valvoa Perttilää, ja vihdoinkin koko puoluetta. Puoluetoimikunnan olisi pitänyt erota heti asian tapahduttua, eikä vasta Helsingin kunnallisjärjestön väärän nuhdesaarnan jälkeen. Jätti kirjallisesti ehdotuksen:

Syylisiksi Perttilä-juttuun katsoo puoluekokous koko puoluetoimikunnan ja puoluepuoleiston ja välillisesti Viip. lään. länt. vaalipiiriin.

Ja senvuoksi Perttilän tekemästä vaillinkista korvat koot % puoluetoimikunta ja loput puoluepuoleisto;

sekä kokous päättää, että puoluesihteerin ei saa ottaa mitään muita toimia ilman koko puolueelta saatua lupaa.

J. Kujala: Puoluetoimikuntaa ei voi syyttää, mutta vastaisuudessa ei saa antaa rahastonhoitajalle muita toimia. Perttilän suhteen on poliisille ilmoitettava, että asia saa raueta. Ja kun otetaan huomioon Perttilän omaisuus, jää vajuus vähäpätöiseksi. On ihme, jos Perttilä saadaankaan takaisin. Kannatti Mäkelää sovinto-oikeuden suhteen, mutta vastusti että yksilöitä asetettaisiin korvaamaan muuta kun varastamaansa. Tutkimuskulutkin on suoritettava puolueen kassasta.

M. Manninen: Tässä kysymyksessä on ollut paljon porua, vähän villoja. Mikkelin kunnallisjärjestö, jota edustan, katsoi, ettei syy ole yksin puoluetoimikunnan. Syyt ovat syvemmällä. Puoluetoimikunta on kyllä antanut liian suuren luottamuksen Perttilälle, mutta sitä hän antoi Oulun puoluekokouksin. Ei olisi puoluetoimikunnalle annettava epäluottamuslausetta. Asia on lähetettävä sellaisenaan Perttilä-valiokuntaan.

T. Kallio paheksui poliisille ilmiannon tekoa. Ei kannattanut puoluetoimikunnan ja neuvoston velvoittamista korvaamaan Perttilän vaillinkia, koska puoluekokous on va-

linnut Perttilän rahastonhoitajaksi, eikä toimikunta. Anetaan vastaisuudessa rahastonhoitajan valitseminen puoluetoimikunnalle, niin sitten kyllä voidaan vaatia korvausvelvollisuutta. Asiasta ei kannattaisi enää pitkiä puheita pitää. Painukoon sikseen. Jyrkästi kiellettävä kaikki avustus Perttilän tuontikustannuksiin. Samoin ei ole mitään hyötyä vaatia Perttilää rangaistusta kärsimään.

K. Koskinen: Hämeenlinnan kunnallisjärjestö lausui evästykseksi, ettei asiasta ole suurta melua pidettävä. Menköön sovinto-oikeuteen. Ainoa, mistä puoluetoimikuntaa on syytettävä, on sen tarpeeton eroaminen. Ei olisi laivan karille jouduttua pitänyt sitä hylätä ja jättää tuuliajolle. Puoluetoimikunnan kaikki jäsenet eivät edes perustelleet syitänsä.

E. Rae-aro: Minulla ei ole enään mitään puhumista, sillä edellinen tyhjensi asian, josta oli aikomukseni huomauttaa.

J. Ukkonen: Edustamani kunnallisjärjestön mielestä on puoluetoimikunta ollut leväperäinen. On Mäkelän kannalla siinä, ettei puoluetoimikuntaa voi velvoittaa korvaamaan Perttilän matkarahoikseen ottamaa summaa. Puoluesihtööriä on syytetty, mutta kertomuksesta näkyy, että hän on jo aikaisemmin tehnyt ehdotuksen vakavammin asiaan kiinni käymisestä, mutta puoluetoimikunta on hylännyt hänen ehdotuksensa. Kannatti Mäkelän teemmä ehdotusta.

Ivar Hörhammer (ruotsiksi): Koska näytään hakevan syntipukkia, niin huomautan seuraaville puhujille opastukseksi, että porvarillisen lain mukaan tilintarkastajat voidaan velvottaa korvaamaan vahinko, jos jälkeensä ilmenee tarkastetuissa tileissä epyselvyyksiä. Ihmetteli Mäkelän ehdottamaa järjestelmää eri järjestöjen ja toimistijain korvausvelvollisuudesta.

K. Kopila ihmetteli, että asiaa tahdotaan painaa Villasella. Yhtyi ehdotukseen tilintarkastajain korvausvelvollisuudesta. Tässä jutussa on käynyt niin, että ensin ju-

maloidaan yksilöä ja kun joudutaan sitten umpikujaan, koetetaan pujahtaa pakoon syrjäiteitä. Puoluetoimikuntaa ei voida velvoittaa korvaamaan vahinkoa. Sovinto-oikeus on asetettava kuten Mäkelä on ehdottanut.

J. Heino paheksui puoluetoimikunnan eroamista.

H. Tuomola yhtyi Kopilaan.

R. Laakso: Annetaan koko vaillinki anteeksi, sillä tästä ei kuitenkaan muuhun tulokseen päästä. Puoluetoimikunta ja -neuvosto leväperäisyytensä rangaistukseksi korvatkoot ainoastaan tutkimuskulut.

J. N. Viinikka: Tämä juttu on etupäässä persoona-juttu. Jos Perttilä olisi maassa, tuskin olisi tileissä vaillinkia ollenkaan. Hän Turkian persoonallisen ahdistuksen vuoksi joutui nähtävästi sellaiseen tilaan, että katsoi parhaaksi poistua. Turkia on suurin syyllinen jutussa, jos on totta Perttilän lähettämät kirjeet, joissa hän lausui epäilyksen, että Turkia olisi toimittanut hänet „taivaaseen“, jos olisi tänne jäänyt. Annetaan jo koko jupakan painua sikseen.

P. J. Pohjolainen: Tutkijakomitean tilipäätös ei pidä paikkaansa. Sinne on merkitty tuloja sellaisiltakin järjestöiltä, joilla ei ole velkaa olemassakaan. Viipurin maalaiskunnan kunnallisjärjestöä on velottu, vaikka asia on jo ennen suoritettu. (Puheenjohtaja: Ne asiat kuuluvat puoluetoimikunnan ja järjestöjen keskenään selvitettäviksi.) Perttilävaliokunnan olisi tutkittava näiden tilien todenmukaisuutta.

J. Kautto: Perttilän vaillinkiin on puolue alkuperin syyllinen. Kärsiköön myös vahingon. Puoluetoimikunta ei voi olla edesvastuussa, kun ei ole valinnut rahastonhoitajaa. Ei mitään sovinto-oikeuksia, kärsitään vaan nahoissamme. Yksityisten syyttäminen jätetään pois.

M. Luode yhtyy Koskiseen.

Santeri Mäkelä: Perttilän luultu rikos on supistunut jo miltei olemattomiin. Ainoaksi virheeksi taitaa jäädä leväperäisyys kirjanpidossa. Mutta järjestöt myös ovat

olleet leväperäisiä tilityksissään. On tutkittava, onko Turkian diktatuuri ollut oikea. Lykättävä valiokuntaan.

K. M. Evä huomautti, että on puhuttu paljon samaa, vaikka puheenjohtajalle annettiin valta estää sellainen. Toivoi, ettei vastaisuudessa toistettaisi samoja lauseita.

A. Halonen: Asian käytännölliseen puoleen nähden yhdyn Mäkelään. Mutta siveelliseen puoleen nähden olen nyt samalla kannalla kuin puolueuuvoston kokouksessakin. Tämä asia on kovin surullinen. Ei siksi, että Perttilä anasti tai otti, vaan siksi, että ne ilmiannot, mitkä hänestä tehtiin, eivät olleet edes valistuneen ihmisen, saati sitten sosialidemokratien. Turkia sanoi puolueuuvoston kokouksessa, että hän ahdisti Perttilää kustosta tahi persoonallisista syistä (Turkia: valetta!). Minä varmasti jäin siihen käsitykseen. Turkia luuli, että Perttilä tahtoo saada häntä pois virasta. Heillä oli myös keskinäisiä rahajuttuja. Turkian toiminta, juttua penkoessaan, osoittaa, että hän teki sitä vaan pyrkiäkseen vissiin päämäärään. Turkia esitti summan poliisille mahdollisimman suurena, vaikka tiesi tilien epävarmuuden. Myöskin sain sen käsityksen neuvoston kokouksessa, että Turkian vaikutus ohjasi puoluetoimikunnan menettelytavan ja pakotti sen Perttiläjutun epäviisaaseen käsittelytapaan. Tämä kaikki tapahtui vielä ennen puolueuuvoston kokousta. Sillä tehtiin suurta vahinkoa puolueelle vaaleissa. Turkia kirjoitti vielä Työmieheen artikkeleita, joissa leimasi Perttilän roistoksi ja kavaltajaksi. (Turkia: valetta taaskin!) Kun puoluetoimikunta erosi, ei Turkia eronnut vielä sittenkään, vaikka puolueuuvoston suhde oli hänelle tunnettu. Sen sijaan haki m. m. H:gin järjestöltä itselleen kannatusta toimikunnan kustannuksella.

Ehdotan, että Turkian epäviisaan ja epähumaanisen menettelytavan tähden hänelle annetaan vakava moite.

E. Viinikainen piti tapausta varoituksena vastaisuuteen nähden.

M. Uotinen: Turkia käytti Bomanin „hyökkäävätä kan-

taa", ja se tässäkin tuotti huonoja tuloksia. Puoluetoimikunnan menettely on käsitettävää. Helsingin kunnallishallituksen menettely oli puolueen arvoa alentavaa. Puoluetoimikunnalta ei ole korvauksia vaadittava, mutta vasfedes on puoluetoimikunnan annettava valita rahastonhoitaja.

A. Vatanen: Syynä tähän vahinkoon on ollut järjestelmän vika. Puoluekokous on tehnyt virheen, valitessaan rahastonhoitajan, joka olisi ollut puoluetoimikunnan tehtävä. Tilintarkastuksessa myös ollut epäsuhteita. Perttilä ei ole ollut vastuunalainen puoluetoimikunnalle, vaan puoluekokoukselle. Silloin saa puolue itse kärsiä vahingon. Ei ole oikeudenmukaista velvoittaa puoluetoimikuntaa ja -neuvostoa siihen. Mitä Perttilän rankaisemiseen tulee, en olisi valmis antamaan anteeksi, sillä se olisi pahan esimerkkinä toisille rikollisille. Annettakoon oikeuden tehdä tehtävänsä.

A. E. Kokkola: Useat puhujat ovat syyttäneet asian ilmoittamisesta poliisille. Mutta kenelle olisi se ollut ilmoitettava, kun mies oli karussa. Eihän puolueella ole omia poliiseja. Poliisille ilmoitus on kyllä vaarallista, mutta eihän tässä ole ollut muutakaan tietä. Se vaan oli väärin, että ilmoitettiin kavallussumma, ennenkuin tiedettiin kavalluksen todellinen suuruus. Järjestöt, joita edustan, ovat lausuneet, että puoluetoimikunta on velvollinen korvaamaan vahingon. Puoluetoimikunnan ero oli ennenaikainen. Puhujan omasta mielestä ei korvausta olisi ollut keltään vaadittava, eikä ryhdyttävä mihinkään oikeudenkäynteihin. Jätti lopuksi seuraavan kirjallisen ilmoituksen ja ehdotuksen:

Kuopion läänin läntisen vaalipiirin sos.-dem. piirikokous ehdottaa, että Perttilän vajuus on täytettävä, ja täyttäjiksi ehdottaa ja vaatii puoluetoimikunnan jäseniä täyttämään sanotun vajauksen sikäli kuin he ovat olleet osalliset Perttilän tekemään vajaukseen. Perttilä jos tuodaan tänne, vapautettakoon vankeusrangaistuksesta, jos siihen puolueella on mahdollisuutta.

Omasta puolestani ehdotan, että puolue ottaisi tämän huolimattomuudestaan vahingokseen.

A. *Gylling* yhtyi niihin, jotka eivät vaadi korvausta.

Matti Turhia: Odotin täällä suurempaakin löylytystä kuin tuli. Tahdon vastata muutamiin syytöksiin. Helsingin kunnallisjärjestö on lausunut paheksumisen liian suuren häläkän nostamisesta. En kuitenkaan puhunut ennen tutkimusten päättymistä kenenkään Helsingin järjestön jäsenen kanssa asiasta tarkemmin. Koetin välttää sitä, ettei asia olisi ennenaikojaan levinnyt liian laajaksi. Mitä Halosen puheisiin tulee, ei niissä ole totta sen vertaa, että riittäisivät valheiden siteiksi. Hän puhui Perttilän ja minun yhteisistä raha-asioista. Sellaisia on kyllä ollut. Muuten eivät yhteiset raha-asiat ja se kostoalu, jonka Halonen väittää minulla olleen Perttilää vastaan, sovi oikein yhteen. Kostosta ei paljastus ole aiheutunut, kuten Halonen väittää. Ei tarvitse olla mitään persoonallista vihaa paljastusten tekemiseen tällaisessa asiassa. En ole puoluepuolesta kokouksessa tunnustanut kostosta tähän asiaan ryhtyneeni, sen voi kokouksen sihteerin Piisinen todistaa. — Puoluelehtiin en ole kirjoittanut koko asiasta mitään ennenkuin joku viikko sitten „Sosialidemokraattiin" erään oikaisun. En ole siis haukkunut Perttilää „roistoksi" ja „konnaksi", niin kuin Halonen väittää. Halonen olisi vaatinut eroamistani muiden puoluetöimikunnan jäsenten kanssa ja mainitsi, että neuvoston kokouksessakin olisi sellaista vaadittu. Se on valhe. Päinvastoin kehoitettiin yksimielisesti pysymään edelleen sihteerin toimessa. Halonen sanoo minun yksin komentaneen puoluetöimikuntaa. Se on kyllä mairittelevaa minulle ja nolaavaa puoluetöimikunnalle, mutta ei ole totta. Asiaa en ole myöskään antanut poliisille ilmi ennenkuin puoluetöimikunnan määräyksestä. Raukamaista on vierittää joukon päätös yksilön niskoille. Että olisin suurennellut Perttilän vajuusta, on myöskin valhetta. En ole tehnyt itse mitään yhteenlaskuja, vaan

perustuivat kaikki antamani tiedot väliaikaisen tarkastuskomitean tutkimusten tuloksiin. En ole tahtonut asiaa suurenna, mutta syy, miksi vajoas lopullisesti pieni, oli se, että tutkijakomitea löysi saatavia lisää yli 10,000 mk., joista Perttilän tilikirjat eivät tienneet mitään, ja se vähensi vajauksen. Summaa on kuitenkin vieläkin varovaisesti käsiteltävä, sillä se voi vielä suureta, kun uusia ja tarkempia tietoja saadaan. On sanottu minun olleen tässä asiassa yksipuolinen, mutta enhän ole muuta voinut kuin minkä olen tehnyt. Tuskinpa kukaan toinenkaan olisi voinut olla sen „kaksipuolisempi“.

Yrjö Sirola: Jos tämän kysymyksen siirtäisi Halosen mukaan draamalliselle alalle, niin tulisi siitä vähintäänkin tunnin esitys. Se ei ole tarpeellista. Suotta on puhe siitäkin, miten olisi pitänyt menetellä. Halonen on täällä puhunut Turkian „kostosta“. Asia oli vaan se, että Turkiaan heräsi epäluuloa Perttilää kohtaan eräessä sijaisen ottamis-kysymyksessä. Asioita mietittyään sai hän vakauksen, että Perttilä on roisto. Siksi rupesi vakoilemaan. Turkia ei kiristänyt puoluetoimikuntaa, kuten Halonen väitti. Puoluetoimikunnalle esitettiin Perttilän sekavat tilit, eikä toimikunta voinut muuta kuin hyväksyä esityksen tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä. Joskin asia sitten selveni osaksi toiseksi, oli aikaisemmassa menettelyssä vaan se virhe, että puoluetoimikunta ei alun pitäen antanut yhtenäistä lausuntoa esim. juuri mielenosotusmerkkien tilistä. Se on kuitenkin tyylikysymys samoinkuin Turkian esiintyminen Helsingin kunnallisjärjestön kokouksessa, jossa hän joidenkin mielestä asetti itsensä edullisempaan valoon kuin toiset puoluetoimikunnan jäsenet. Kunnallisjärjestön esiintymisen selvitti sovinto-oikeus, joten sekin on jo yliaikaista. Halosen maalaamat persoonalliset ristiriidat siis kutistuvat tähän. Mitä tulee puoluetoimikunnan ja sihteerin eroon, olin ensin sitä mieltä, että puoluetoimikunnan on erottava. Neuvoston kokous sai käsitykseni muuttumaan ja agiteerasin silloin Turkiankin pysymään

paikoillaan, vaikka hän tahtoi erota. Ollessani maalla puoluetoimikunnan eron aikoihin, kasvoi minussa vakau-
mus, että toimikunnan on sittenkin erottava. Tästä on
Kuusisen selitys Työmiehessä sellainen, että siihen pää-
asiassa voi yhtyä. Ero ei vaikuttanut vaalintulokseen
suurempaa vahinkoa.

Asia kokonaisuudessaan lähetettiin *Perttilän asiain-
valiokuntaan*.

E. Pusa ehdotti, että olisi jatkettu keskustelua muista
kysymyksistä, siksi että olisi ne saatu valiokuntiin, kun
kokouksen aikaa on niin paljon käytetty vähemmän tär-
keisiin.

Ehdotusta ei kannatettu.

Opistokysymys.

Huomautettiin, että sääntö- ja agitatsioonivaliokun-
nalle lähetetty *opistokysymys* nyt kuului agitatsioonivalio-
kunnalle.

Istunto päättyi klo 7:ltä.

Kolmas kokouspäivä.

Perjantaina 10 p:nä syyskuuta.

Aamupäivänistunto.

Kokous aloitettiin klo 9:ltä laulamalla „Vala”.

Puheenjohtajana toimi aluksi *O. Tokoi*, eduskunta-
ryhmän toimintaa käsiteltäessä *A. B. Mäkelä*.

Toimitetussa *nimenhuudossa* merkittiin poissaoleviksi:
J. Lahti, *K. Linne* ja *M. Teräväinen*.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Miellä olevat asiat.

Puoluetoimikunnan kertomuksessa vielä järeillä olevat asiat esitettiin käsiteltäviksi. Niistä päätettiin jättää muiden asiain yhteydessä esitettäväksi sihteeristökysymys, puoluelehtikysymys, raha-asioita koskevat asiat ja mielenosotusmerkkikysymys.

Puhevuoroja käyttivät:

A. *Laakkonen* tahtoi tehdä huomautuksen siitä, että puolueen agitaattorit ovat vähän kulkeneet Pohjanmaalla. Ainoastaan Vatanen on kerran tehnyt matkan sinne ja pitänyt kymmenkunta puhetta. Sen sijaan kustantaa puoluetoimikunta puhujia Etelä-Suomeen, jossa ei heitä niinkään tarvittaisi. Onpa puolueen kustannuksella käytetty tilapäisiä puhujia Uudellamaallakin, joka ei sitä kaivanne. Toivoi vastaisuudessa otettavan Pohjanmaan enemmän huomioon agitatsioonissa.

M. *Turkia*: Edellinen puhuja ei ole oikeassa. Pohjanmaa on saanut enemmän puolueen agitaattoreita kuin muut seudut. Vatanen on siellä ollut kolmeen kertaan ja pitänyt satoja puheita. Lisäksi on Vaasan lääniä varten, joka myös kuuluu Pohjanmaahan, pidetty erityistä agitaattoria. Siellä on kulkenut v. 1908 vaalien edellä J. K. Lehtinen ja tänä vuonna V. Lehokas kuukausimääriä.

A. *Vatanen*: Toimintani tällä toimikaudella on kohdistunut etupäässä Karjalaan ja Pohjanmaahan, etupäässä viime mainittuun. V. 1906 kuljin Oulun eteläpuolella kuukausia, v. 1907 Kajaanin kulman ja Oulunjärven ympäristön kaikki kunnat ja v. 1908 Oulun pohjoispuolella aina Lapin kunnissa asti. Ei ole voitu Pohjanmaalle antaa enemmän agitaattoreja kuin on annettu.

E. *Pusa*: Kertomuksessa mainitaan puolueuuvoston jäseneksi Viipurin läänin itäisestä piiristä Mikko Uotinen, joka Oulun kokouksessa siihen valittiinkin. Viipurin läänin itäisen vaalipiirin piirikokous viime talvena katsoi

kuitenkin, että Uotinen ryhtymällä puolueemme äänenkannattajiin kuulumattoman „Terijoki“-nimisen lehden toimittajaksi, oli Oulun kokouksessa puolueen sanomalehtimiehistä hyväksytyn päätöksen mukaan katsottava eronneeksi puolueesta ja samalla tulleen mahdottomaksi neuvoston jäsenen toimeen. Sentähden valittiin hänen sijaansa Mikko Virkki puolueeneuvoston jäseneksi. Hänen nimeään ei kuitenkaan näy neuvoston jäsenten joukossa. Kysyi syytä siihen.

M. Turhia, ilmoitti, että piirisihteeri Sipi-vainaja oli ilmoittanut piirikokouksen päätöksen siinä muodossa, että Uotinen oli päätetty *erottaa puolueesta*. Tämän johdosta oli puhuja kirjoittanut hänelle ja selittänyt, ettei sellainen erotus ole järjestösääntöjen mukainen. Kirjoitti myös Uotiselle ja kysyi, miten sen jupakan laita on. Uotinen oli vastannut, ettei hänkään tiedä siitä muuta kuin kuulopuheiden mukaan. Sen jälkeen oli hän lähettänyt kutsun neuvoston kokouksiin sekä Uotiselle, että Virkille, jotta neuvosto olisi saanut päättää, kumpiko heistä oli oleva neuvoston jäsen, • mutta kumpikaan ei saapunut kokouksiin. Sen vuoksi on jäänyt Virkin nimi kokonaan mainitsematta.

A. Nyberg: Piirisihteeri on ilmoittanut asian väärin. Piirikokous teki kuitenkin siten kuin Pusa selitti. Koska asian periaatteellinen puoli tulee esille toisessa yhteydessä, niin olisi tämä Uotis-pyykki jätettävä sen kanssa käsiteltäväksi. (Hyvä!)

Mikko Uotinen: Asiassa on salattu tosi-asioita. Piirikokous päätti asian ensin kuulojen mukaan. Kun erotus sitten tuli järjestösääntöjen määräämällä tavalla asianomaisessa puolueosastossa esille, ei se katsonut olevan mitään syytä erotukseen. Senjälkeen toinen piirikokouskin purki edellisen päätöksen. Virkki katsoi myös piirikokouksen menetelleen väärin, eikä mennyt neuvoston kokouksiin. Jos tässä pyykkiä pesemään ruvetaan, niin kyllä toisten pyykki siinä asiassa on likaisempaa kuin minun.

M. Turkia: Uotisen lausunnon johdosta ilmoitan, että mainitulta järjestöltä tosiaan saapui ilmoitus, ettei se ole katsonut Uotisen erottamista tarpeelliseksi.

Tehtiin ehdotus, ettei Uotisen asiaa nyt käsiteltäisi, vaan lykättäisiin se sanomalehtikysymyksen yhteyteen.

Puheenjohtaja kehotti tämän johdosta seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa siihen, onko asia nyt käsiteltävä vai myöhemmin.

E. Pusa: Ei tässä yhteydessä käsiteltävä. Se on Mikolle liian suuri kunnia.

E. Huttunen puolsi otettavaksi asian nyt esille.

Muut puhujat luopuivat puhevuorostaan.

Suurella enemmistöllä päätettiin, että asia otetaan esille vasta puoluelehtiasiaain yhteydessä, jos jollakulla silloin vielä on jotakin sanottavaa siitä.

Toimintakertomus julistettiin nyt näiltä osiltaan käsitellyksi.

Puolueen rahainhoito.

Esitettiin käsiteltäväksi *rahastonhoitajan tilikertomus* ja samalla ehdotus 39, joka koskee *puoluevarain vastaista hoitoa*.

Sen johdosta

I. Hörhammer huomautti, ettei tässä ole mitään tili päätöstä, koska se voidaan tehdä vasta vuoden lopussa. Oikaisi pari painovirhettä rahainhoitokatsauksessa, siinä kun pari pienehköä rahaerää oli merkitty väärin sarakkeisiin.

Asia meni *raha-asiain valiokuntaan*.

A. F. Tannerin ehdotukset.

Kun seuraavan asian yhteydessä jo esitettäisi eräitä kokoukselle jätettyjä alustuksia ja ehdotuksia ja kun ehdotuksien joukossa oli myöskin erinäisiä A. F. Tannerin

ehdotuksia, esitti *järjestävä valiokunta* näiden suhteen seuraavan lausunnon käsiteltäväksi ennenkuin ehdotuksia käsittelemään ruvetaan:

„Alustuksien joukossa on järjestävä valiokunta huomannut eräitä A. F. Tannerin laatimia ja allekirjottamia. Puoluetoimikunta on ne vastaanottanut siinä luulossa, että Tanner olisi puolueemme jäsen, hän kun aikoinaan on yrittellyt ja tehnytkin yhtä ja toista työväenasian hyväksi. Mutta viime aikoina hän on, uutta puoluetta puuhaamalla ja „Nuorsosialisti“-lehteä julkaisemalla sekä tietävästi muutenkin, toiminut puoluetta vahingoittavasti, jonka takia A. F. Tanneria ei voida katsoa siinä merkityksessä **puolue**esen kuuluvaksi, että hänen alustuksiaan olisi täällä otettava käsiteltäviksi. Sentähden ehdottaa järjestävä valiokunta Tannerin alustukset jätettäväksi huomioonottamatta”.

Lausunto hyväksyttiin keskustelutta.

Sanomalehti- ja kirjallisuus-asiat.

Otettiin esille se puoluetoimikunnan *toimintakertomuksen* osa, joka koskee puoluelehtiä. Sen yhteydessä esitettiin kokoukselle alustukset ja ehdotukset 27, 28, 29, ja 30. Asiain johdosta syntyneessä keskustelussa esitettiin seuraavaa:

K. Lehtimäki: Oulun kokouksen päätös näyttää synnyttäneen eri tahoilla erimielisyyttä ja väärinkäsityksiä. Sen johdosta on Viipurin kunnallisjärjestö ottanut asian esille. Vera Ostroumow on ehdottanut Oulun kokouksen päätöksen purkamista. Tällä on kannatusta melkoisesti Viipurin läänin läntisessä vaalipiirissä. Puolustukseksi tälle on esitetty 1) että sosialidemokratia on vapausliike ja tahtoo vapautta kaikilla aloilla, jonka vuoksi ei ole rajoitettava vapautta tälläkään alalla; 2) sanomalehtityö on ammattityötä niinkuin muutkin työt eikä siksi ole mitään tällaisia rajoituksia pantava yhdelle ammattikunnalle, lehtiä

ei ole puolueella kylliksi, joten pitäisi nuorille kynämiehille antaa tilaisuus antaa tuotteitaan myös porvarilehdille; 3) porvarilehdissä voivat sosialidemokratiset toimittajat, jos heitä sinne otetaan, vaikuttaa puolueen hyväksi, agiteeraamalla porvareja heidän omissa lehdissään ja 4) pidetään kieltoa tarpeettomana, koska Oulun kokouksen päätöstä ei ole tarvinnut sovittaa kehenkään.

Mitä ensimmäiseen puolustukseen tulee, on totta, että puolue taistelee kaiken vapauden puolesta, mutta puolueella omissa asioissaan on kuitenkin oikeus rajoittaa yksilön vapautta. Niin tehdään esim. menettelytapaan nähden. Toinen väite ansaitsee enemmän huomiota, sillä onhan sen mukaan kyseessä elinkeinovapauden rajoitus. Sellainen ei kuitenkaan mielestäni tule tässä kysymykseen, sillä sanomalehtimiehiä ei ole meillä ainakaan vielä liikaa. Heillä on tilaa puolueen lehdissäkin. Kolmas väite on niin naurettava, ettei maksaisi vaivaa kajotakaan. Emme saa porvareja agiteeratuksi heidän lehdissään, siitä he tulevat pitämään huolen. Se on kokonaan turha toivo. Ei maksa vaivaa ostaa ruutia ja ampua harakoita. Jos porvarilehdet ottaisivatkin meikäläisten kuuluisimpain miesten kirjoituksia, niin tekisivät ne sen ainoastaan affäärihalusta, saadakseen paremman menekin. Ja se olisi luokkarajani himmentämistä. Mitä taas viimeiseen väitteeseen tulee, niin täytyy sanoa, ettei päätös ole ollut tarpeeton, vaikka sitä ei ole tarvinnutkaan sovelluttaa kehenkään. Päätös on estänyt rikokset sitä vastaan. Ellei sitä päätöstä olisi, voisivat luokkatiedottomat ainekset puolueessa kirjoitella porvarilehtiin, koska ne maksavat enemmän.

Päätöstä ei ole purettava. Jos porvarilehdet saisivat tunnettuja puoluemiehiämme palvelukseensa, saisivat ne paremman menekin. Voisivat niillä nimillä tehdä reklameja työväen keskuudessa. On vedottu, ettei ulkomailla ole tällaisia rajoituksia olemassa. Mutta kirjoittaminen porvarilehtiin on nostanut sielläkin pahaa verta. Onpa

nostettu esim. Saksassa kysymys sellaisista rajoituksista. Tämä on siellä, jossa itsetietoisuus on sentään korkeampi kuin meillä.

Oulun kokouksen päätös tarvitsee kuitenkin selvennystä. On erotettava erilleen tästä päätöksestä kaunokirjalliset, tieteelliset ja ammatilliset lehdet ja julkaisut. Sentähden tulisi määritellä, että avustuskielto koskee ainoastaan määrättyjen porvaripuolueiden äänenkannattajia.

Puheenjohtaja ehdotti puheajan rajoitettavaksi, paitsi alustajilta, 2:ksi minuutiksi.

Ehdotus hyväksyttiin 53:llä äänellä 49:ää vastaan.

A. Närhi vastusti humbuugi-ilmoitusten poistamista. Ei niin kovin siveellisiä tarvitse olla kun rahasta on kysymys.

T. Kallio kannatti humbuugi-ilmoitusten poistamista. Moitti ettei Työmieheissä ole annettu kyllin tilaa maaseudulta lähetetyille kirjoituksille, ei oikaisujakaan ole julkaistu.

Wera Ostroumow: Ehdotukseni olen tehnyt huomattuani sillä olevan sanomalehtimiespiireissä kannatusta. Oulun kokouksen päätöksen suhteen puolueen jäsenten kirjoitusvapaudesta voi merkitä kaksi näkökohtaa: affäärinen ja poliittinen. Ne, jotka vaativat Oulun kokouksen päätöstä kumottavaksi, ottavat asian affäärikannalta. Venäjällä esim. ei ole julkisia sosialistilehtiä. Jos minä nyt kirjoitan venäläisiin porvarilehtiin vaikkapa Suomen autonomian puolesta, voidaan minut Oulun kokouksen päätökseen nojaten eroittaa puolueesta. (Huudetaan: erehdys!) Tämä päätös on niin päätön kuin mahdollista. Tietysti puolue saa rajoittaa yksilön vapautta, mutta ero on siinä missä asiassa. Suomen sosialidemokratisissa lehdissä ei riitä kylliksi tilaa avustajille. Kun esim. minä tahtoisin kirjoittaa mielialaltani, kansallisuuskysymyksestä, voi siitä kelvata pari artikkelia, mutta ei enempää. Pitäisi jo heti muuttua kirjoittamaan osuustoiminnasta tai ammatillisesta liikkeestä. Sen vuoksi pitäisi saada antaa kirjoituksiaan minne sopii. Ei maksun vuoksi, vaan senkin vuoksi, että

porvareilla on perin nurinkurisia käsityksiä sosialismista. Jos niitä saataisiin muuttumaan olisi sekin jo suuri voitto. — Ei muuten pitänyt kysymystä perin tärkeänä.

H. Jalonen: Porvarit toivoisivat saavansa visseissä tapauksissa visseinä aikoina palvelukseensa sosialidemokraatteja. Ei kuitenkaan ole syytä saattaa mahdolliseksi sellaisen palveluksen tapahtumista Oulun kokouksen päätöksen muuttamisella. Toimittajain sensuurivaltaa ei myöskään ole supistettava. Ruuskittakoon vääriä käsityksiä, sitenhan asiat selviävät.

P. Leskinen yhtyi Ostroumowiin. Ei vaan sanomalehtimiehiä, mutta sanomalehtiäkin on puolueella liikaa.

J. F. Kivikoski: Ei Oulun kokouksen päätöksessä kielletä kirjoittamasta porvarilehtiin. Kielletään vaan olemasta niitten toimituksissa. Lisättäköön Oulun päätökseen selvennys, että aikakauslehtiin saa kirjoittaa.

H. Lindberg: Oulun kokouksen päätös on hyvä. Mutta persoonallisia riitakirjoituksia ei saisi puoluelehdissä olla tärkeämpien kustannuksella.

A. B. Mäkelä: Ulkomaalaisten ja varsinkin amerikkalaisten esimerkkiä seuraten en ole paljonkaan vastaan Ostroumowin ponsiesitystä. Todellinen syy tähän jupakkaan löytynee kuitenkin eräästä toisesta asiasta nim. menettelytavasta. (Lukee Ostroumowin menettelytapa-alustusta.) Olemme jo ennestään tottuneet varsinkin vaalien edellä saamaan Alli Nissiseltä Helsingin Sanomissa ja Hilda Käkikoskelta Suomettaressa kirjoituksia, jotka ovat tuntuneet meistä oudoilta. Ostroumowin samansuuntaiset kirjoitukset ovat tuntuneet myöskin oudoilta. Ja kun hän haluaisi niille tilaa toisella suunnalla, niin tokkohan kokouksella on juuri sitä vastaan, ei ainakaan minulla ole. Humbuugi-ilmoitusten poistamista piti apteekkarien asianajamisena. Mutta voihan niiden yläpuolelle asettaa otsikon: „Keinotteluilmoituksia“. Niin tehdäänkin jo Työmiehessä.

K. H. Viik: Porvarilehtien toimittamiseen voisi ottaa osaa

sikäli kuin se ei ole edesvastuuUista, kuten uutisosastojen toimittaminen. Humbuugi-ilmoitukset olisi poistettava. Englannin alahuoneessa tehtiin välikysely patenttilääkkeiden ilmoitustulvasta. Oikeusministeri vastasi jo ryhdytyn siinä suhteessa tutkimuksiin. Mainitsi esimerkkejä moisten lääkkeitten vahingollisuudesta. Hyljättävinä piti myös ulkomaisia raha-arpajaisilmoituksia.

A. Nyberg huomautti, että Oulun kokouksen päätöstä käsitetään kovin ahtaasti. Katsoi, että tuskinpa niitä porvarillisia puolueettomia lehtiä on olemassakaan muita kuin joku, jota toimitetaan saksilla. Jääsken ja Kirvun kunnallisjärjestöt ehdottavat humbuugi-ilmoitukset jätettäväksi osakeyhtiöitten ja osuuskuntien itsensä ratkaistavaksi.

E. Viinikainen; Kun ei ole sanan laajimmassa merkityksessä puoluelehtiä, jätettäköön humbuugi-ilmoituksista päättäminen puoluelehtiä omistaville osuuskunnille. Mitä tulee siihen, että lehtiemme toimitukset karsivat ja sensuroivat kirjeenvaihtajain ja muiden avustajain lähetyksiä, on meillä avustajilla täysi syy olla siitä kiitollisia, etteivät päästä meitä paljastamaan maailmalle paksuinta tyhmyyttämme. Jätti näin kuuluvan kirjallisen ehdotuksen:

Puoluekokous, keskusteltuaan humbuugi-ilmoituksista puolueen sanomalehdissä, lausuu,

että, koska puolue ei puolueena kustanna sanomalehtiä, ei puoluekokous voi mennä päättämään siitä, mitä ja minkälaisia ilmoituksia puoluelehdet saavat ottaa palstoilleen, vaan jättää siitä päättämisen kunkin puoluelehtiä kustantavan osakeyhtiön sekä osuuskunnan päätettäväksi;

että puoluelehtiä kustantavat yhtiöt sekä osuuskunnat, jos vasfedes ottavat puoluelehtien palstoille humbuugi-ilmoituksia, velvoittavat toimittajia selostamaan noitten ilmoituksien todellista luonnetta lukijoilleen, jos mahdollista jo samassa numerossa, jossa ilmoitus on.

A. Vatanen: Työväenluokkaan kuuluvien on käytettävä työnsä työväenluokan hyväksi. Ei ole tarvis agiteerata porvareja. Olisi vahinko sallia puoluemiesten kirjoittaa porvarilehtiin. Tuottavat enemmän vahinkoa kuin hyötyä. Oulun kokouksen päätöstä olisi päinvastoin kiristettävä.

Alex. Halonen sanoi käsittävänsä syyt Oulun kokouksen päätökseen. Oli perustettu paljon uusia lehtiä. Luultiin puolueelle olevan vahinkoa, jos siihen kuuluvat sanomalehtikirjailijat kirjoittaisivat porvarilehtiin. Tarvittiin miehiä. — Missään sivistysmaassa ei kuitenkaan ole moista päätöstä. Amerikassa päinvastoin puolue palkitsee, jos joku saa sosialidemokratisen kirjoituksen porvarilehteen, Saksassa ei ole kirjoituskieltoa, ei myös Ranskassa. Meilläkään ei kirjateoksia ole asetettu sellaisen sensuurin alaiseksi, sillä niitähän ovat puoiumiehet antaneet Kososten, y. m. kustannuksella, vaikka on omiakin kustannusliikkeitä? Miksi ei sallittaisi sosialidemokratien julkaista ne-rontuotteitaan porvarillisten ulostusvälineiden avulla? (Naurua) Ei se sanomalehtimiesten rahahyöty tässä ole niin suuri asia kuin periaate. Kirjoitukset aina voidaan kontroUeerata paremmin kuin puheet. Kun nimimerkillään kirjoittaa, näkee kyllä, milloin mies on sosialidemokraatti, milloin hän ei enää ole. Jos joku porvarilehti haluaa ottaa jonkun meikäläisen palvelukseensa, miksi ei annettaisi miehen ansaita leipänsä sieltä ja käyttää vielä porvarien omaa ruutia heitä ampuessaan? Puolueen on oltava niin rohkea, että se uskaltaa peräytyä silloin, kun on tehnyt tyhmyyden, ja Oulun kokous teki tässä asiassa tyhmyyden. Sentähden on se suoraan tunnustettava ja päätös purettava ilman kiertelyä. Ehdotan:

että puolue peräytyy Oulun kokouksessa määritellyltä kannaltaan, jättäen sos.-dem. kirjailijoille ja toimittajille vapauden tuotteidensa julkaisemiseen niissä porvarillisissa lehdissä, jotka sopivimmiksi havaitsevat, kuitenkin sillä ehdolla, että tuotteet ovat varustettavat nimimerkillä.

J. Kujala: Puoluelehdillämme ei näy olevan puutetta kirjeenvaihtajista, koskapa esim. „Työmies” ei julkaise kansanmiesten kirjoituksia, mutta ostaa sen sijaan useinkin joutavia käännöksiä.

A. Laine asettui Halosen kannalle. Jos päätös pidetään voimassa, voidaan seuraavalla kerralla ryhtyä samalaiseen kieltoon jonkun muun ammattiryhmän suhteen. — Humbuugilääkkeistä mainitsi, etteivät näitä koskevat ilmoitukset enää vie ketään harhaan, sillä ne kyllä tunnetaan. Saakoot puoluelehdet niistä tulevat ilmoitusmaksut.

Riku Penttinen: Kysymys kirjoitusvapauden lavenamisesta on lähtenyt yhdestä henkilöstä, joka on tullut siihen luuloon, ettei hänellä ole työtä puoluelehdissä. Sen vuoksi ei kuitenkaan kannata päätöstä purkaa. Se on tarpeellinen. Porvarillisiin lehtiin hukkuisivat ne jotkut sosialidemokratiset kirjoitukset, jotka mahdollisesti ilmestymään pääsisivät, sen suuren roskan sekaan, joka niissä on, se ei näyttäisi kauniilta. Kukaan ei tietysti kiellä venäläisiä lehtiä avustamasta. Sehän on eri juttu, sillä Venäjällä ei ole julkista sosialidemokratista lehteä.

K. Kopila: Oulun kokouksen päätös tuntuu kyllä kovalta ja olisin ollut valmis sitä lieventämään, mutta Halosen loistavan esitelmän jälkeen sain sellaisen tunnelman, että sitä olisi kovennettava, kuten Vatanen ehdotti.

J. R. Hynynen: Mikkelin kunnallisjärjestö seisoo Oulun kokouksen päätöksen kannalla. Halonen haluaisi sotkea luokkarajat. Hänen esitelmänsä osotti, että kelpaisi Aamulehden toimittajaksi. — Humbuugi-ilmoituksissa yhtyi Mäkelään.

J. Merivirta: Ensin oli toimitusvoimista puolueessa puute. Tehtiin palkatonta työtä. Nyt on työväki vaativampaa ja ne entiset ovat jääneet roikkumaan työttömiksi, kun eivät työtä porvareiltakaan saa. Nämä työnpuutteiset eivät ole pysyneet kehityksen tasalla tai ovat

käytöksellään tehneet itsensä sopimattomiksi hoitamaan puolueen toimia. Mitä sille voi?

E. Käckelä vastusti humbuugi-ilmoitusten poistamista, etteivät 3-päiväiset lehtemme kuolisi. Vakuutti, että ainakin „Kansan Äänelle” niin tapahtuisi. Yhtyi viipurilaisten ponsiesitykseen.

K. Saari puolsi Oulun kokouksen päätöstä.

J. Tuominen puolsi humbuugi-ilmoitusten poistamista sekä Oulun kokouksen päätöstä lisäselvennyksellä, joka asettaisi aikakauslehdet poikkeusasemaan.

Fr. Rantanen: Viipurilaisten ponsiesitys on turmiollinen. Löytyy näet porvarilehtiä, joita ei mikään puolue tunnusta puoluelehdikseen. On harhaluulo, että puolueella olisi liiaksi henkisiä voimia ja että täytyisi olla takaportti, josta ne lasketaan pois.

J. K. Lehtinen jätti seuraavan ehdotuksen:

että sosialidemokratisen puolueen jäsenellä ei ole oikeutta astua porvarillisten puolueiden varsinaisten äänenkannattajien toimituksiin eikä muutenkaan ottaa osaa varsinaiseen toimitustyöhön ja avustamiseen.

Yrjö Sirola ehdotti asian lähetettäväksi menettelytapavaliokuntaan, mikäli se koskee puolueen jäsenten kirjoittamisvapautta.

O. Piisinen huomautti järjestävän valiokunnan päätöksestä, että erikoiset valiokunnat pyytävät toisiltaan lausuntoa missä katsovat tarpeelliseksi. Niin voi myös sanomalehtivaliokunta pyytää menettelytapavaliokunnan lausuntoa Sirolan mainitsemasta kohdasta, vaikka asia lähetettäisiin sanomalehtivaliokuntaan.

Äänestyksessä 50:llä äänellä 37:ää vastaan voitti Sirolan ehdotus, että kysymys, mikäli se koskee kirjoittamisvapautta, ehdotukset 27 ja 28, lähetetään *menettelytapavaliokuntaan*. Muu osa lähetetään *sanomalehtivaliokuntaan*.

Puheenjohtaja kysyi, tahdotaanko keskustella ed. *Mikko Uotista* vastaan nostetusta kysymyksestä.

Eetu Salin: Eiköhän pestä sitä Uotis-pyykkiä kahvilassa väliajoilla, että kokouksen aika tulisi käytetyksi tärkeämpiin.

Hyväksyttiin.

Eduskuntaryhmän toiminta.

Esitettiin käsittelynalaisiksi *Eduskuntaryhmän toiminta*. Keskustelussa lausuttiin seuraavaa:

O. Tokoi: (Seuraavassa selostuksessa jätetään yleensä esittämättä sellainen, mitä ryhmän edustaja myöskin on esittänyt kokoukselle jaetussa „Sosialidemokratisten eduskuntaryhmän toimintakertomuksessa“, joka on edellä ot-sakkeella „Esityksiä puoluekokoukselle II“.) Suomen sosialidemokratisen eduskuntaryhmän on velvollisuus tehdä selkoa puoluekokoukselle siitä, mitä se on tehnyt ja toiminut köyhälistöluokan ja sen asian voittoon saattamiseksi eduskuntaryhässä.

Suomen sos.-dem. eduskuntaryhmä on jokaisen istuntopäivän lopussa laatinut toimintakertomuksen, joka on jätetty kaikille puoluejärjestöille, kunnallis- ja piiritoimikunnille, sekä kehoitettu niitä lausumaan arvostelunsa ja mielipiteensä ja kehoituksensa sos.-dem. eduskuntaryhmän työstä ja toivomuksensa ryhmälle. Siitä syystä onkin sos.-dem. eduskuntaryhmän työ ollut enemmän puheenalaisena ja tunnettuna, kuin minkään muun puoluejärjestön toiminta. Siitä syystä ei myöskään sos.-dem. eduskuntaryhmä ole toimittanut erityistä kertomusta tätä kokousta varten, vaan lyhennysotteen niistä toimintakertomuksista mitkä ennen ovat laaditut, joka ote paraillaan on painossa ja jaetaan tämän kokouksen osanottajille.

Puhemiesvaalissa pari kertaa käytetty „tyhjä lippu“-politiikka on antanut koko paljon aihetta keskusteluun

puoluejärjestöjen kesken kautta maan. Tätä tyhjiä lippujen käyttämistä on monissa tapauksissa moitittu, sangen raskaitakin syytöksiä on siinä suhteessa tehty ja siksi täytyy muutamain sanoin sitä selittää.

Ensiksikin oli käynyt silminnähtäväksi, että se mies, jota sosialidemokratit ensi kerralla olivat äänestäneet puhemieheksi, oli tavallinen porvari ja altis myös myönnetyksiin venäläistä virkavaltaa kohtaan. Toveri Valpas toi esille väitteen, että sos.-dem., jos he olisivat ottaneet osaa Svinhufvudin äänestämiseen, tulisivat valitsemaan perustuslain rikkojan puhemieheksi. Hän ja useat muut katsoivat, että eduskunnan puhemies oli rikkonut perustuslakia kun oli antanut miljoonakysymystä käsitellä tavallisena kysymyksenä koska se heidän mielestään olisi pitänyt käsitellä suostuntakysymyksenä, siis perustuslakikysymyksenä, jolloin olisi vaadittu $\frac{2}{3}$ äänistä ennenkuin miljoonat olisi voitu myöntää. Toiseksi nähtiin, ettei porvareilla niinkään suurta eroa ole ja siksi tahdottiin jättää porvarien omaksi asiaksi valita puhemieheksi sellainen mies, jonka he tahtovat, kun kerran ovat enemmistönä. Sitäpaitsi voidaan väittää, että tyhjiä lippujen käyttäminen on sama kun äänestyksestä kieltäytyminen. Sellainen tulkinta on eduskunnassakin hyväksytty. Silloin kun Svinhufvud ei saanut ehdotonta enemmistöä eduskunnassa, vaan enemmistön niistä lipuista, joilla oli jotain henkilöä äänestetty, selitettiin että tyhjiä lippuja ei ole otettava huomioon. Yleensä on vallalla käsitys, että tyhjiä lippujen käyttäminenkin on äänestystä. Mutta eduskunnassa tämä tulkinta ei saanut hyväksymistä. Sosialidemokratit olivat siis tyhjiä lippuja käyttämällä kieltäytyneet ottamasta osaa puhemiesvaaliin.

Kun sos.-dem. eduskuntaryhmä ja eduskunta ensi kertaa kokoontui niin vallitsi tavaton kiihko, vieläpä pakotettiin edustajia järjestöjen puolelta tekemään mahdollisimman paljon aloitteita. Tahdottiin yhdellä kertaa saada läpi koko puolue- ja vaaliohjelma. Siitä syystä sos.-dem. edus-

kuntaryhmä jätti useita esitysehdotuksia ja lisäksi joukon anomuksia. Näitä on sitte uudestaan joka istuntokauden alussa tehty. Huomattavimmat anomukset koskivat eduskunnan oikeuksien laajentamista, äänioikeusrajotusten poistamista y. m. perustuslain muutoksia, sekä lisäksi joukon taloudellisia anomuksia. Kuitenkin on nyt käsillä olevan istuntokauden alussa ryhmässä päässyt vallalle se mielihope, että ryhmän taholta ei olisi jätettävä niin hirveän paljon aloitteita (Hyvä!), sillä silminnähtävää on, että niitä ei voida kaikkia yhdellä kertaa ajaa eduskunnassa läpi, vaan olisi aina päähuomio kohdistettava muutamainkin tärkeimpiin kysymyksiin, jotka otetaan päiväjärjestykseen ja koetetaan kaikella mahdollisella tarmolla ajaa lävitse. Sen lisäksi on ollut vallalla se käsitys, että sos.-dem. eduskuntaryhmän olisi koetettava pakottaa hallitusta tekemään aloitteita tärkeistä asioista. Hallituksella on siinä suhteessa käytettävänä paremmat välineet. Siksi pitäisi eduskunnan saada pakotetuksi hallitus tekemään sellaisia aloitteita, joita eduskunta puolestaan pitää välttämättöminä. Sos.-dem. eduskuntaryhmä kohdistikin lopulta päähuomionsa kielto-lain, kunnallislain ja maanvuokralain lävitse ajamiseen. Nämä asetukset onkin eduskunnassa saatu läpi; mutta tulos niistä on tunnettu: kieltolaki on esitetty hylättäväksi, kunnallislaki lepää herra ties missä; ainoastaan maanvuokralaki on tullut hyväksytyksi. Yksi kaikkein tärkeimpiä lakeja, joita on saatu läpi ajetuksi, on leipurilaki, joka tätä nykyä näyttää olevan porvarien pahimpana kiusan-kappaleena. Useita muitakin kysymyksiä on pidetty päiväjärjestyksessä, kuten työväensuojeluslait ja oppivelvolisuuslaki mutta niitä ei ole saatu läpiajetuksi.

Tämän kokouksen päätehtävä tässä suhteessa olisi kai määrätä, mitkä asiat nyt ensinnä on päiväjärjestykseen otettava, mitä on nyt täydellä tarmolla ryhdyttävä ajamaan, jos parlamenttaarista menettelytapaa lainkaan hyväksytään.

Monien muiden tärkeiden asiain ohella on hiukan

mainittava myöskin kunnallislaki. Kunnallislaki on maanvuokralain rinnalla yksi kaikkein tärkeimpiä lakeja, mitä eduskunta on laatinut. Sos.-dem. eduskuntaryhmä kohdisti vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä kaiken tarmonsensa tämän lain lävitse ajamiseen, ja, kuten tiedetään, onnistuttiin siinä. Mutta minkälaisessa muodossa tuli laki hyväksytyksi? Tulee kysymykseen, menettelikö ryhmä oikein ajaessaan tämän lain lävitse monine rajoituksineen. Mutta kun sos.-dem. eduskuntaryhmä vertaili asetusta, sellaisena kuin se hyväksyttävänä oli, nykyiseen kunnallisasetukseen, niin huomattiin, että siinä oli todellakin parannus kysymyksessä; se ei ollut pikkuparannus, se ei ollut taantumuksellinen, se oli jossain määrin kumouksellinen. Sos.-dem. eduskuntaryhmää on johtanut tietoisuus siitä, että kaikki ne parannukset, mitä se on tahtonut läpi ajaa, ovat lisänneet köyhälistön valtaa ja sen parasta edistäneet. Tämä laki oli sellainen, vaikkakin se ei täysin meidän vaatimuksiamme vastaa.

Minun täytyy tunnustaa kaikki ryhmän virheetkin. Silloin kun kunnallislaki oli eduskunnassa käsiteltävänä päätti ryhmä, että se lasketaan lävitse sellaisena kuin se „oli suuren valiokunnan mietinnössä. Muutamat ryhmän jäsenet tekivät eduskunnassa muutosehdotuksen, jossa vaadittiin kaikkien äänioikeusrajoitusten poistamista. Mutta parikymmentä sosialidemokratista edustajaa äänesti valiokunnan ehdotuksen puolesta, s. o. äänestivät lakiehdotusta sellaisenaan äänioikeusrajoituksineen y. m., ja ainoastaan 64 ääntä annettiin rajoitusten poistamisen puolesta. Tämä synnytti aikoinaan jonkunlaista hälinää, on ivailtu, että osa sosialidemokrateja äänesti porvarien kanssa siitä syystä, että pelkäsivät oman puolueensa ehdotuksen voitavan. On kuitenkin huomattava, että silloin olivat eduskunnan viimeiset istuntopäivät ja jos porvarien epälojalisuuden takia sosialistien ehdotus olisi päässyt voitolle, olisi se merkinnyt samaa kuin jättää koko laki raukeamaan. Tällaista epälojalisuutta porvariemme puolelta

on tavattu tehdyksi ennenkin. Siitä syystä muutamat sos.-dem. edustajat ryhtyivät varokeinoin ja äänestivät mietinnön puolesta. On huomattava, että mainitun muutosehdotuksen teki toveri Kuusinen ainoastaan mielenosotuksellisessa tarkoituksessa, koska sillä ei tietenkään nyt ollut mahdollisuutta tulla hyväksytyksi, kun se jo ennen oli monta kertaa hyljätty. Ehdotus tehtiin osottaaksemme, ettemme hyväksy lakia semmoisenaan, muuta kuin välttämättömyyden pakosta.

Samaa voidaan sanoa maanvuokralaista. Se ei vastannut niitä vaatimuksia, mitä Tampereen torpparikokous oli asettanut maanvuokralain suhteen. Nousi vakava kysymys, onko tätä lakia ollenkaan laskettava lävitse vai eikö. Kun sos.-dem. eduskuntaryhmä tätä asiaa käsitteli, niin se tuli yksimielisyyteen siitä, että laki sittenkin oli parannus ja omiansa tuomaan köyhälistölle niitä etuja, joiden kautta heidän taloudellinen tilansa voi käydä paremmaksi. Siksi sos.-dem. eduskuntaryhmä laski tämän lain lävitse.

Sos.-dem. eduskuntaryhmää voidaan ehkä syyttää tilapäisistä liittymisistä porvarien kanssa, mutta sos.-dem. eduskuntaryhmä on aina, vaikka tällaisia tilapäisiä yhtymisiä on tapahtunut, pidättänyt itselleen vapaat kädet vastaisten toimenpiteiden varalle ja ainoastaan silloin kun yhtymisestä on ollut köyhälistölle silminnähtävää etua, on yhdytty porvareihin, niinkuin oli laita adressiasiassa. Muissa lakikysymyksissä ovat sos.-dem. edustajat aina esittäneet oman vastalauseensa, jotka poikkeuksetta ovat tulleet hylätyiksi.

Suurta huomiota ovat herättäneet muutamat kurinpitoasiat. Sos.-dem. eduskuntaryhmä on laskenut julkisuuteen kaikki siellä tapahtuneet asiat, eikä ole katsonut tarpeelliseksi niitä salata. Valitettavasti on ollut sellaisiakin tapauksia, että ryhmän yksityiset jäsenet eivät ole täyttäneet edustajavelvollisuuksiensa, vaan ovat olleet pois erinäisistä äänestyksistä, vieläpä tärkeistäkin.

Esiintymisen eduskunnassa on sos.-dem. eduskuntaryhmä koettanut järjestää siten, ettei puhetulvaa liiaksi syntyisi. Ryhmä on kussakin tapauksessa valinnut mielipiteidensä esittäjän, jättäen kuitenkin kullekin yksityiselle edustajalle vallan esiintyä omassa nimessään. Kuitenkin jos puheenvuorossa on poikettu puolueen periaatteista, on ryhmän jäsenille sitte ryhmässä annettu varoituksia ja ojennusta.

Ryhmä tahtoo ottaa huomioon kaiken sen, mitä tässä tullaan lausumaan. Yhden syytöksen tahdon kuitenkin jo ennakolta torjua. Sanottakoon, että sos.-dem. eduskuntaryhmä on tehnyt virheitä, mutta sitä ei voida rehellisesti sanoa, että siltä olisi puuttunut halu edistää köyhälistön asiaa. Sen, mitä ryhmä on tehnyt, on se tehnyt siinä vakaumuksessa, että se on tapahtunut köyhälistön asian eduksi ja sen lopullisen päämäärän saavuttamisen helpottamiseksi.

Asian käsittely päätettiin menettelytapapuooleensa nähden lykätä menettelytapakysymyksen yhteydessä käsiteltäväksi, muulta osaltaan käsiteltäväksi sitte kun menettelytapakysymys on alustavasti käsitelty.

Istunto päättyi klo puoli 2 i. p.

Iltapäiväistunto.

Kokousta jatkettiin klo 4.

Puheenjohtajana toimi A. B. Mäkelä.

Tervehdyssähkösanoma ruotsalaisille taistelijoille.

Järjestävä valiokunta ehdotti lähetettäväksi seuraavan sähkösanoman:

„Herman Lindqvist.

Tukholma.

Suomen sosialidemokratinen puolue, kokoontuneena kuudenteen puoluekokoukseensa, lausuu ihailunsa Ruotsin

työläisten sankarillisesta taistelusta ja toivottaa onnea sen voittoon viemiseksi.

Kokouksen puolesta:

Sähkösanoma hyväksyttiin lähetettäväksi.

Puoluelehtiasiat.

Menettelytapavaliokunnan taholta ilmoitettiin, että se ehdottaa menettelytapavaliokuntaan lähetetyt ehdotukset 27 ja 28 siirrettäväksi *sanomalehtivaliokuntaan*.

Kokous hyväksyi ehdotuksen.

Ed. A. Nybergin ehdotuksesta päätti kokous lähettää *sähkösanoman* majesteettirikoksesta linnassa istuvalle toveri *Santeri Nuortevalle*. Sähkösanoman sanamuodon ehdottaminen jäi järjestävän valiokunnan asiaksi.

Osanottaja-asioita.

Valitusvaliokunta ilmotti, että *puheoikeutta* kokoukselta ovat edellisten lisäksi pyytäneet puoluetoverit Heikki Puro, Otto Niinipuro ja O. Laitinen. Valitusvaliokunta ehdotti pyyntöihin myönnyttäväksi.

Kokous hyväksyi ehdotuksen.

Menettelytapakysymys.

Esitettiin käsiteltäväksi *menettelytapaa* koskevat ehdotukset, 1, 2, 3, 4, 5 ja 6 sekä *eduskuntatyön*, sikäli kuin sen arvostelu koskee menettelytapaa.

Keskustelussa esitettiin seuraavaa:

Y. Sirola huomautti että hän ei oikeastaan ole mikään «taktiikan mies», hänen pontensa sietäisi korjausta

ja tämä puheenvuoronsa on vain hajanaisia mietteitä menettelytavasta, ei tarkka alustus. — Olisi selvitettävä: onko asema muuttunut ja mitä se, samoin kuin mahdollisesti selvenneet käsitykset, puolueeseen nähden vaativat, sekä toiselta puolen: onko puolueeseen kuuluvan ja sen ulkopuolellakin olevan luokkataisteluhaluisen köyhälistön kesken tyytymättömyyttä puolueen menettelytapaan, ja miten se on autettava, sillä autettava semmoinen on, jos mieli elää ja edistyä. Juuri taisteluhaluisen työväestön luottamuksen säilyttämisessä ja sen vaatimusten tyydyttämisessä on puolueemme tähän astisenkin laajenemisen salaisuus.

Työväen liikkeitten historia kertoo köyhälistön puoliksi vaistomaisista joukkoilikkeistä (chartismi Englannissa, valankumousten katuliikkeet, korpilakot, Helsingin leipäryöstö 1894 y. m.) ja tietoisista sosialistisen vakaumuksen saaneista yksilöistä ja ryhmistä, jotka ovat koettaneet selvittää taistelua, valaista erehdyksiä ja niin on »havainnollisen opetuksen" s. o. kokemusten ja tietopuolisen valistuksen yhdyntästä syntynyt teoria, jonka läheisyys itse elämän kanssa on perin tärkeä, jos mieli välttää harha-askeleita. Kaikissa kapitalismin maissa toistuvat suunnilleen samat ilmiöt — tietysti eri olojen mukaisina — ja niin tulevat kokemukset kansainvälisiksi muodostaen vankan ohjeen, jonka valossa sopii tarkastella eri maitten oloja. Vielä sittenkin kun noiden alkuaian vaistomaisten liikkeitten ja tietoisien agitaattorien toiminnan yhdyntästä on syntynyt suurin puolueisto, on aivan tärkeä tutkia, kuinka suuri joukko puolueessa on tietoisesti pääasiassa selvillä puolueen periaatteista.

Puolueen liepeillä on näet aina joukko itsetiedottomampaa väkeä, joka on tullut siihen vaistomaisesti tuntien, että tuolla heidänkin asiaa ajetaan, ja niitten voitaisi Murroksen mukaan sanoa »katkismuksen voimalla", se on auktoriteettiushkoisesti puoluetta seuraavan — aikansa. Se joukko näet on hätäistä, ymmärrettävää kylläkin, nä-

Iän pakotuksesta, kuten koko työväenliikettäkin ajaa köyhälistön taloudellinen asema aina mahdollisimman nopeaa keinoa hakemaan. Mutta nämät ainekset, kuten suurlakon jälkeen näkyi, kysyvät: miksei jo julisteta suurlakkoa ja „näytetä porvareille". He tuntematta toiminnan mahdollisuuksien rajoja ovat valmiit etsimään muka „lyhyempiä teitä" perille, eksyen toiselta puolen rosvokopliin, „jyrkempiin keinoihin", tai toiselta puolen rengastoh torien puoskariyrityksiin, Matti Kurikan „ilmalaivoihin" y. m. s., saaden kalliisti maksaa ne lystit. Ja heti he myös ovat herkäät eroomaan *puolueesta tyhjämpäisten syitten, kuten yksityisriitaisuuksien, Perttiläjuttujen takia tai kuri heille ei voida heti jotain hommaa toimittaa.

Heidän keskensä saattaa myös *meidän maassamme* nyt ilmetä murroslaisten käsitysten mukaisia ajatuksia: „mitä hittoa siellä eduskunnassa oikein tehdään, 15 mk:n päiväpalkkoja tuhlaamassa?"

Sanoin „meidän maassamme", sillä tiedän tapauksia ulkomailta, jolloin edustajain törkeä menettely valitsijoi taan kohtaan: lahjottavuus, uppoutuminen syvälle rappeu tuneiden parlamentarististen porvarispuolueitten puuhiili (esim. Englannissa y. m.) on saattanut köyhälistön heitä vieroessaan vieromaan koko parlamenttarismia. Samoin tapaukset, kuten Napoleon III:n petkutukset, saattoivat Ranskan työväkeä, sen kehittyneempääkin osaa, viero maan koko yleistä äänioikeutta. Näiden valtiollisten taistelukeinojen sijaan yritettiin n. k. „pelkkää taloudel lista taistelua": osuuskuntia, Proudhomin vaihtopankkeja, kunnallistoimintaa (kuten Murros!) sekä myös jokapäi väistä muka suurlakon uhkaa, jonka samalla piti olla „se viimeinen rysäys". Tämän käsityksen omaksujat esim. Ranskassa ja Espanjassa saivat pian tapauksista oppia toista (Pariisin kommuni, Espanjan vallankumous 1873), mutta pitkäksi aikaa vieraantui köyhälistö internationa lesta, jonka sikäläisten edustajain enemmistö, „marxilais ten" vastustaessa, oli moisia epäonnistumisia osaksi Vä hillä tiedoilla edistänyt.

Tuollaisista tilapäisyyistä parlamenttarismia halveksittaessa, tuli usein „lapsi heitettyä ulos pesuveiden mukana” ja katkerilla kokemuksilla sai työväki näissä maissa oppia uudelleen pitämään valtiollista toimintaa yleensä, eduskunnallista erittäin, tärkeänä.

Kun uuden internationalen kokouksissa 1890 luvulla sitten taas sukeltui esille tuollainen antiparlamenttarismi, ei sen takana enää ole suuria joukkoja (paitsi Hollannissa), enimmäkseen yksilöitä, ja varsinkin Saksan marxilaisesti kouluuntunut puolue osotti, kuinka valpas puolue voi pitää edustajansa kurissa ja torjua parlamenttarismin vaarat, sovitteluihin unohtumisen ja yksilöllisen pilaantumisen. Kansainvälisissä kokouksissa hylättiinkin ensin anarkistien ja sitten muitten eduskuntatyön väheksyjäin käsitykset ja osotettiin, kuinka sos.-dem. puolue voi muuttaa äänioikeuden petkutuksen välineestä taistelukeinoksi. Mutta pian saatiin ryhtyä taisteluun toista vaaraa vastaan, kun näet ministerisocialismi vierotti Ranskan työväkeä socialisteista ja saksalainen n. k. revisionismi yritti sotkea luokkarajoja ja helpottaa porvarillisiin lähentymistä, noustiin sitäkin vastaan kansainvälisissä kokouksissa.

Meillä, kuten sanoin, arvelen että Murros on joutunut tulkitsemaan tiedottoman ja sen takia ehkä kyllästyneen joukon mielipiteitä.

Mutta näitä joukkoja pitäisi valistaa ja kehittää, ei nukuttaa selityksillä, että turhaa ja toisarvoista se eduskuntatyö onkin. Toverit kai kertovat, minkä verran tuollaisiakin käsityksiä meidän työväen kesken on. Tutkittakoon sitten, missä määrin meidän puolueessamme olisi syytä siihen.

Murros väittää, että me jo äänioikeustaistelussa annoimme vallan liioiteltuja käsityksiä yleisestä äänioikeudesta ja uuden eduskunnan merkityksestä. Tuo ei kuitenkaan pääasiassa pidä paikkaansa. Mitä hyvää olikin lausuttu esim. kansalliskokouksesta, niin pääasia oli taistelu säätylaitosta vastaan ja selosteltiin siinä myös

eduskuntatyön rajoja, esim. Valppaan „Mikä menettelytapa“, Sos. aik. lehden kirjoitus „Eduskuntatyö on hyvä, vaikkei se yksin auta“ y. m. Jos joku puolporvari, kuten alustaja sanoi itse olleensa, ehkä toivoikin yleisen äänioikeuden pian tulevan ylenmääräistä kiihkoa rauhoittamaan, niin oli nyt päässyt „rauhottamis“-toiveista, vaikka tiesikin, että porvarillisten työntämät uudistukset hetkeksi rauhoittavat. Eduskunta selitettiin uudeksi taistelupohjaksi, jolla luokkataistelua on käytävä, ja jolla porvarilliset ovat pakotetut riisumaan fraasinsa, paljastamaan kieryytensä. Eikö näin ole käynyt? Siinä jo edistysaskel.

Mitä puutteita ja erehdyksiä lieneekin tehty ensi askeleita otettaessa, — niitä olisi arvostelijain etsittävä — niin arvelen kuitenkin tietoisien työväen voineen olla pääasiassa tyytyväistä.

Murroksen väite, ettei sosialistit enemmistönäkään olisi voineet saada mitään aikaan, olihan mukavaa helpotuksesta huokasta „jumalan kiitos kun ei vaaleissa tullut enemmistöä“, muistuttaa Bernsteinin väitettä, että me emme uskalla voittaa. Tuo ajatusten sukulaisuus aiheuttaa jonkun sanan „revisionismista“. Se perustuu käsitykseen, että Marxin teoria ei kaikissa pidä paikkaansa, että luokkavastakohtat eivät muka niin kovin kärjistyäkään, että pikkutuotanto ei katoa, että liikepulat eivät ole yhä tuhoisempia, ja että näin ollen, pikkuparannuksia harrastellen, sopii lähestyä porvarillisia muka edistysryhmiä, eikä aina julistella sitä „vallankumouksellisuutta“.

Meillä Kaaprokin on selittänyt, että osa puolueesta on vallankumouksellista, osa pikkuparannuksia harrastavia, mutta miten nuo sopivat yhteen, sitä ei hän oikein ymmärrä. N. k. marxilaiselta kannalta selitetään tuo muka ristiriita siten, että välttämättömiä pikkuparannuksiakin saataessa ei kuitenkaan voida luokkarajoja poistaa, vaan kärjistyy vastakohta yhä ja valtiollisen romahduksen tullessa, sodan, liikepulan t. m. s. sattuessa, täytyy köyhälistön siepata kumouksellisesti, vaikkapa eduskuntapää-

töksellä niin paljon valtiollista valtaa kuin mahdollista ja käyttää sitä kaikkien silloisen taloudellisen kehitystasoon myöntämäin uudistusten toteuttamiseen.

On tehtävä ero „vallankumous“-käsitteillä poliisimielessä ja niiden todellisessa merkityksessä. Tuota selvittelee Kautskyn pian ilmestytävä kirja „Tie valtaan“, josta puhuja esitti näytteitä.

Me kernaasti näkisimme pelkällä reformitoiminnalla siirryttävän sosialismiin, säästyisihän paljon uhreja ja kärsimyksiä, mutta sitä porvaristo ei salli, siitä johtopäätös, että ratkaisevan uudistustoiminnan ohella — vallankumous, joka ei ole samaa kuin katukahakka, eikä myöskään se luuloteltu kapitalismin huippuunsa kehittyminen, taloudellinen „romahdus“, jota muka odotamme. Me päinvasoin sitä odottamatta koetamme käyttää jokaista sopivaa tilaisuutta — meillä suurlakko! — hyödyttääksemme köyhälistöä. Siinä mielessä köyhälistö on aina valmis voittamaan ja kiihkeästi tuollaisia hetkiä pelotta odotamme.

Porvarilliset myöntävät reformeja sitä mukaan kuin köyhälistön pakotuksesta pitävät välttämättömänä, eikä meidän niitä siinä suhteessa tarvitse lähennellen kiittää, peläten muka että he muuten „tympeytyen“ vetäytyvät pois niitä uudistuksia antamasta, vaan haukkua meidän pitää sitä, että ne uudistukset ovat perin riittämättömät.

Jos joku silloin ensi vaalien jälkeen lausui että „hyvä kun ei sentään enemmistöä“, niin tapahtui se kai ajatellen valtiollista asemaa, Venäjän vapausliikkeen alas polkenut hallitusvalta vaanii joka hetki tilaisuutta käydäkseen eduskunnan kimppuun. Tuota emme ole valitsijoilta sallaneet, kuten suomettarelaiset väittävät; puhuja esim. sanoi kuulleen monen työläisen sanovan: hajottakoot vaan, kyllä me äänestämme sosialisteja, s. o. sittenkin ja juuri siksi on köyhälistön näytettävä koko voimansa, vielä tässä ennättääkseen saada, mitä saada voidaan. Ja jotain on saatukin.

Mutta tässä eduskunnan valtakysymyksen mukana

tulemme suurvaltiolliseen kysymykseen, kysymykseen suhteesta Venäjän taantumukseen.

Siinä on ensin julistettava peri-aatteellinen vastarintamme. Jos joku porvarisryhmä jossain kohdin tavataan myös vastarinnassa, ja siten joudutaan rinnakkain, ei se ole jo edeltäpäin julistettavaa yhteistoimintaa.

Tässä kohdin selvitteli puhuja kysymyksiä sosialistien suhteesta Nevan sillan miljooniin ja maanvuokralain julkaisemiseen. — Edellinen selvisi kyllä puolueen kesken, mutta viimeainutussa puolueemme kanta jäi vähän epäselväksi. Toiselta puolen kannatettiin lehdissämme senaatin julkasemiskieltoa nähtävästi peläten, että ei mitenkään päästäisi meitä syyttämään minkäänlaisesta lähestymisestä Venäjän hallitusvaltaan. Mutta toiselta puolen oli muistettava, että perustuslaillisilla oli jo ennen ollut monta tilaisuutta senaattilakon tekemiseen, laittomat miljoonaesitykset, esittelyjärjestys y. m. mutta he kuten sortovuosinakin „laillisuutensa" usein käänsivät työväkeä vastaan, käyttivät tilaisuutta, jossa se vahingoitti köyhälistöä. Perustuslaillisten omakin sekavuus (E. Hjelt!) osotti, ettei perustuslakiristiriita ollut selvä. Ehdotus, että senaatin olisi pitänyt jättää nuo laittomat kohdat pois maanvuokralain esipuheesta, ei puhujasta tuntunut oikein rehelliseltä. Olisi kai pitänyt vaatia senaatilta, jos sen menettely hyväksyttiin, heti toimenpiteitä häätöjen ehkäisemisemiseksi ja vain sillä ehdolla meidän taholta se hyväksyä.

Mitä muuten tulee vastarinnan keinoihin, selvitteli puhuja n. k. passiivista vastarintaa, „laillisuus"-kysymystä Kautskyn mukaan: „ei ehdottomasti laillisia" periaatteessa, mutta laillisuus hyvä keino taistelussa taantumusta vastaan.

Suurlakkoa olisi selviteltävä kirjasessa, ja järjestämistä yhä jatkettava niin että liioittelematta voimiamme todella voisimme saada vastustajatkin kerran uskomaan, että olemme vakava mahti.

Varmasti on lausuttava eromme yksityisten hommista ja joukko-asetuksestakin eikä annettava puoluetöimikun-

nalle epämääräisiä valtuuksia. Kuten suurlakko osotti, tuollainen hetki menettelytapansa itse ja puolueen järjestöjen toimitsijat toimivat vastuullaan.

Provokatsionin torjumisen välttämättömyyttä on terotettava ja vältettävä kansallisvihan vivahduksiakin kirjoitettaessa esim. venäläisistä mellakoivista sotilaista, ja samoin myös rikkureista, jotka palkanpolkijat ovat eksytettyjä köyhälistöläisiä, sekä semmoisina valistettavat.

Ja lopuksi keskusteltava toverillisesti, mutta valtiolliset mielipiteet, kuten niitä edustavat henkilöt sääliittä heitettävä, jos ne ovat turmioksi, — ihmisenähän voi vastustajallekin lausua kunnioituksensa mutta persoonallisista syistä ei ole valtiollisissa asioissa arvostettava.

Menettelytapamme on joustava, ei taipuisa, joka tilaisuuteen soveltuva, painuen olojen mukaan vuoroin valtiolliselle tai taloudelliselle alalle; voidaan välillä hengähtää, mutta ei pysähtyä, hetkinen saatetaan levähtää, mutta ei väsyä, ja taistelu on aina oleva itsenäistä, jyrkkää luokkataistelua, ja aina pidettävä mielessä vallankumouksellinen päämäärä, kaiken riistämisen ja sorron lopettaminen.

Tervehdys venäläisiltä tovereilta.

Luettiin Venäjän sos.-dem. puolueen ulkomaalaisen komitean Pariisissa kautta lähetetty seuraava sähkösnoma:

„ Sosialidemokratian toimitus lähettää suomalaisille veljille lämpimät tervehdykset ja toivottaa menestystä taistelussa yhteistä vihollista vastaan".

Lähetäjille kohotettiin 3-kertainen eläköön-huuto.

Menettelytapakysymys.

Jatketaan menettelytapakysymyksen alustavaa käsittelyä:

Y. Sirola huomautti, että venäläisten tovereitten sähkösanoma heti muistutti häntä siitä, että toimistossa lausuntoja loppua supistaessaan oli huomaamatta sivuuttanut suhteen Venäjän vapausliikkeeseen, josta puhui ponsissaan.

K. H. Viik: Murroksen esitys menettelytavasta on yleensä saanut ivaa osakseen. Uskotaan tuolla ikivanhalla menettelytavalla saatavan tämänkin asia tapetuksi. Iva on mennyt huippuunsa Työmieheissä, joka Murroksen leimasi mustasotnialaisten liittolaiseksi. Mikä on ollut tähän kiivauteen syynä? Ei oman aatteen rakastaminen tai siihen ehdottomasti luottaminen, sillä jos Murros ei olisi puhunut totta, niin ei se olisi niin koskenut, eikä hänen valeensa olisi mitään vaaraa tuottaneet. Totuudet ovat karvaita. Me olemme uskotelleet liikoja yleisestä äänioikeudesta saarnatessamme; me olemme laatineet vaaliohjelman, jossa luvataan kaikkea hyvää taivaan ja maan välillä. Kun saatiin 80 edustajaa valtiopäiville, niin riemu remusi yli äyräiden. Mutta mitä on ollut todellisuus? Leipurilain saimme. Muuta ei. En lue näet torpparilakia miksiäkään voitoksi, sillä kun emme saa sen välttämätöntä täydennystä, viljelyspakkoa, läpi, niin tulee torppareista ennen pitkää mierolaisia yhä enempi. Kieltolaki osottaa, mihin pystymme. Porvarit sallivat uudistuksia niin pitkälle kuin heidän etunsa sietävät. Me emme voi eduskunnassa todellisiin parannuksiin porvareita taivuttaa, ellei meillä ole sen ulkopuolella voimaa!

Jos me yksinomaan vaaliuurnan ääressä taistelemme, niin joudumme ennen pitkää kuten passiivisen vastarinnan miehet pommittamaan vanhojen paperikasojen takaa. Pääoma on itsessään mahti. Amerikan trusteeja vastaan on eduskunnankin mahdoton voitolla tapella.

Kun katsomme taaksemme, näemme toimintakertomuksesta, että puolue ei ole kasvanut; lehtien painosmäärä ei ole noussut, ammatilliset järjestöt eivät ole kasvaneet. Tämä on tulos yksipuolisesta toiminnasta.

Tulen nyt siihen väitteeseen, joka parlamentarismia

vastaan yleensä tehdään, siihen, että se turmelee. Meillä voidaan nähdä samaa. Kun minä Oulussa ehdotin vaali-ohjelmaan kirkon ja valtion erottamista, ei uskallettu sitä ottaa. Pelättiin vaalikarjan pienenevän. Kun kädellä toimii sosialidemokratisesti äänestäessä, voi siis sydän olla mitä mustin! Torpparikokouksessa koetettiin olla anteliaampia lupauksissa kuin suomettarelaiset, jotka tahtoivat maksaa torpparille korvausta parannuksista. Me lupasimme maksua maan arvon nousuunkin. Siis ansiottoman arvon nousun hyväksyimme. Ja sitä ehdottivat edustajamme maatalousvaliokunnassa. Siis sosialismin periaate hiiteen. Kalliita ovat siis vaalivoittonamme.

Kuta aikaisemmin luovumme turhasta vaalikarjan hankinnasta, sitä ennemmin muuttuu menettelytapamme.

Mainitsen vielä, että edustajista moni on tullut korkeisiin ajatuksiin itsestään. Sitä ei olisi sallittava.

Murros on ollut vahva arvostelemaan, mutta heikko uutta esittämään. Hän uskoo kunnallisen toiminnan avulla eteenpäin päästävän. Mutta se ei mielestäni vetele. Hän sivuuttaa ponsissaan suhteemme Venäjään, vaikka se on tärkeintä. Meillä on totuttu mukavuuteen ja tämän kysymyksen pohdinta on vaikeata. Mutta muistakaamme, että ellei Venäjän taantumus kukistu, ei meillä ole toivoa parannuksista.

Meillä ei ole toivoa parlamenttaarista tietä saada eduskunnan oikeuksia laajennetuiksi, vaikka Työmies uskottelee. Antiparlamentaristeja leimataan nyt jopa puoluepettureiksi, vaikka Valpas viisi vuotta sitten mitä kiivaimmin puhui valtiopäivävaaleja vastaan. Voisin esittää auktoriteetteja, jotka kuten Liebknecht puolustivat antiparlamentarismia, mutta voisin esittää hänen lausuntojaan päinvastaiseenkin suuntaan. Siis antiparlamentarismi ei tarvitse olla ristiriidassa sosialidemokratian kanssa.

Minä puolestani en nykyoloissamme ole antiparlamentaristi. Toivon valtiopäiviltä: 1) sen avulla jossain määrin voitavan vastustaa venäläistä byrokratiaa, 2) kenties pystytään ehkäsemään luokkalakien syntyä.

Jos meidän ön otettava vielä osaa vaaleihin, niin on se tapahtuva innolla.

V. Blomqvist: Suomen ruotsalaisen sosialidemokratisen puolueen edustajia kokoontui Porvooseen ja siellä he päättivät esittää nyt Kotkassa koolla olevalle puoluekokoukselle taktiikkakäytännönsä seuraavat ponnet:

Kolmas ruotsalainen työväen edustajakokous lausuu sosialidemokratisen eduskuntaryhmän vastaisesta menettelytavasta,

että ainoastaan selvä ja johdonmukainen luokkataistelukannalla pysyminen, kompromissi- ja sovitelupolitiikan ehdoton välttäminen, voi tehdä parlamentarismia tehokkaaksi aseeksi työväestön luokkataistelussa ja pitää etäällä ne vaarat, joita parlamentarismia kaksiteräisen miekan käyttämisestä on.

Erityisesti tahtoo edustajakokous terottaa sosialidemokratisen valtiopäiväryhmän mieleen velvollisuutta pelkäämättä vastustaa kaikkia Venäjän hallituksen yrityksiä supistaa meidän maamme itsehallintoa, antamatta edes eduskuntalaitoksen vaaraan joutumisen vaikuttaa menettelytapansa lujuteen.

Ruotsalaiset toverit pyysivät ylläolevan esittää täten minun kauttani.

D. Eskelinen: Parlamentarisen menettelytavan puolustajat ovat täällä jo ehtineet kyniä antiparlamentarismilta kaikki höyhenetkin päältä. Yhteen kohtaan ei vielä kuitenkaan ole kajottu ja se on Murroksen käsitys kunnallisesta toiminnasta. Kunnallisella alalla on meidän välttämättömästi kyllä toimittava; ei riitä yksin valtiollisen sosialismin ajaminen. Molemmat ovat hyvät, mutta parlamentarismi on kuitenkin ehdottomasti pidettävä etualalla. Jos ruvettaisiin toteuttamaan Murroksen ajatussuuntaa kunnallishallinnossa, niin täytyisi pian huomata, että se olisi sula mahdottomuus, sekä vanhan että vieläpä

uuden äskettäin eduskunnassa laaditun kunnallisasetuksen mukaan. Tulisi näet kunnallishallitus ylempiin virastoihin nähden aivan samaan asemaan kuin nykyinen eduskunta on hallitukseen. Ja kuitenkin asettaa Murros moiseen asemaan joutuvan kunnallistoiminnan parlamentarismiin edelle. Murros ei näytä ottaneen ensinkään huomioon ulkomaiden esimerkkejä ja siellä saavutettuja tuloksia tässä suhteessa, vaikkapa siellä on senkinlainen esimerkki tarjolla kuin Englannissa Glasgowin kaupungin kunnallishallitus.

Otaksutaanpa, että esim. kaupungeissa onnistuttaisiin saamaan kunnallishallitus köyhälistön haltuun, niin jäisi sen yläpuolelle edelleen maistraatti, kuvernööri ja ainapa senaatin asianomainen toimituskunta. Nämä vieraat ai-nekset joka tapauksessa tulisivat vastustamaan kansanvaltaisia pyrinnoitä. Moista emme tietysti saada hyväksyä. Näin kävisi, kuten jo ylempänä sanottu, uudenkin eduskunnan laatiman kunnallislain mukaan. Totta kai parlamentarismi on ylempänä tuollaista. Parlamenttitietä-hän voidaan hankkia sellainen kunnallislakikin, että se todella vastaa kansan vaatimuksia. Porvarit kerskuvat, että meillä ei riittäisi kykeneviä miehiä kunnalliseen toimintaan. Jos puutetta onkin, mutta ei ole kerskumisen aihetta porvareillakaan. Kotkassa saatiin työväen haltuun kunnallishallitus, se taas menetettiin syystä, että olimme sen saaneet, sanoisinko, kuten sattumalta, se ei vastannut todellista pohjaa. — Porvarimme kilvan kaupittelevat ryssälle Suomen oikeuksia etujensa vuoksi, tämä jo kylliksi puhuu siitä ettei ole heidän kanssaan kompromisseihin ruvettava. Samoin ei etua kunnallisaloilla. „Porvari paras haukkueeseen“, kuten Salin kerran lausui.

J. Lehtinen: Ihmettelen Viikin tapaa siteerata Marxia ja Liebknechtiä, tapaa, jolla hän saattaa näiden lausunnot väärään valoon. Siteeraustapa on sama, jota Murros käytti alustuksessaan siteeratessaan Salinia ja Mäkelin aikoinaan siteeratessaan Liebknechtiä.

Muuten Uudenmaan 1. v. p. edustajat valitsivat minut esittämään kokouksen hyväksyttäväksi Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön valmistamat ja hyväksymät seuraavat ponnet:

1:ksi. Vakuutettuna siitä, että anastajain ja työväen välinen luokkavastakohta kapitalistisessa yhteiskunnassa yhä kärjistyy ja niin ollen myös luokkataistelu yhä kiihtyy ja laajenee, sekä käsittäen, että työväen aseman auttaminen vähittäisiä parannuksia valtaamalla on välttämätöntä eikä heikonna työväen taistelukykyä, vaan päinvastoin sitä vahvistaa, selittää kokous, että sosialidemokratisen puolueen on edelleen jyrkän luokkataistelun kautta valtiollisella, ammatillisella ja osuustoiminnan alalla pyrittävä varmistamaan työväenluokan jo saavuttamia oikeuksia, vapauksia ja etuja sekä yhä uusia valiottamaan, niin että Suomen työväenluokka mahdollisimman pian tulisi kyllin tietoiseksi ja voimakkaaksi voittamaan valtiovallan porvariston käsistä ja yhdessä muiden kapitalististen maiden työväenluokkain kanssa toteuttamaan sosialidemokratian vallankumouksellisen päämäärän, joka on kaiken luokkavallan ja riistämisen lopettaminen.

2:ksi. Sensusuuntaiset käsitykset ja uskottelut, että vaalitaisteluun ja eduskuntatyöhön osaaottaminen olisivat nykyoloissa Suomen työväelle toisarvoisia asioita, selittää kokous työväen taistelulle turmiollisiksi sekä tahtoo päinvastoin, että puoluekokous velvottaa puolueen tarmokkaasti puolustamaan saavutettuja eduskunnallisia oikeuksia, yhä pyrkimään niiden laajentamiseen ynnä entistä pontevammin ottamaan osaa vaalitaisteluun ja siinä, tehden selvästi ja peittelemättä tunnetuksi sosialidemokratian periaatteita ja ohjelmaa, keräämään yhä valtavampia köyhälistöjoukkoja puolueemme vaatimusten taa.

3:ksi. Sosialidemokratisen eduskuntaryhmän on valtiopäivillä, tarmokkaasti toimien ja valtiollista asemaa aina tarkoituksenmukaisesti hyväkseen käyttäen, koetettava yleensä joka tilaisuudessa vallata työväenluokalle niin paljon etuja, kuin kulloinkin suinkin on saavutettavissa.

Mutta älköön eduskuntaryhmä pyrkikö itsenäisyyttään rajottaviin liittoihin eikä porvarillista hallitusta kannattavaksi kokoomuskoplaksi minkään porvaripuolueen kanssa, älköötkä sosialidemokratiset edustajat tuollaisten liittoutumisten helpottamiseksi koskaan yrittäkö peitellä tai sekottaa luokkavastakohtia eikä tavotella nykyoloissa yhteiskunnallisen rauhan harhakuvaa, sillä kaikki senkaltainen pyrkimys eduskunnassa, kuten eduskunnan ulkopuolellakin, on työväenliikkeen eksyttämistä, joka, jos se onnistuisi, muuttaisi sosialidemokratisen puolueen nykyiseen järjestelmään mukautuvaksi porvarilliseksi uudistuspuolueeksi.

Päinvastoin on sosialidemokratisten edustajain muistettava, että mitä itsenäisemmin he taistelevat, mitä horjumattomammin he pysyvät aina periaatteellisen vastustuksen kannalla nykyiseen luokkavaltaan nähden ja mitä leppymättömämmin he hyökkäävät kaikkea tähän anastajain hallitsemaan yhteiskuntaan kuuluvaa sortoa, vääryyttä ja turmelusta vastaan, sitä enemmän on tuloksia heidän työstään ja sitä enemmän pienetkin eduskunnasta saavutetut parannukset hyödyttävät ja jouduttavat työväenasian lopullista voittoa.

4:ksi. Puolueen ja eduskuntaryhmän on aina pysyttävä mitä läheisimmässä yhteydessä keskenään; ryhmän on säännöllisesti tehtävä puolueelle selvää toiminnastaan ja puoluetoimikunnan, puolue-neuvoston sekä kaikkien puoluejärjestöjen ynnä puolueen sanomalehtien on aina mahdollisuuden mukaan

ryhmän toimia seurattava, valvottava ja arvosteltava sekä myöskin eduskuntaryhmää pontevasti tuettava ja autettava neuvoilla, lausunnoilla, mielenosotuksilla ja muilla tarkoituksenmukaisilla tavoilla.

E. Viljanen: En tahdo arvostella tarkemmin kokoukselle esitettyjä alustuksia. Esitän vaan Hämeen, p. v. edustajain ja järjestöjen yleisen kannan tässä kysymyksessä. Piirissämme pidetään yleensä parlamenttarismia tärkeänä tekijänä puolue toiminnassa. Puolueohjelma vaan olisi otettava perinpohjaisen tarkistuksen alaiseksi. (Kuu-luu toiseen asiaan 1) Suomen itsenäisyystaistelulle on annettava suurta painoa. Tätä kysymystä koskeva Sirolan ponsien viime asia olisi asetettava ponsissa ensimmäiseksi. Muuten olisi puolueen luokkataistelu suunnattava aina sinne, mistä paraita tuloksia saavutettaisiin, ja sen mukaan annettava pääpaino milloin ammatilliselle, milloin valtiolliselle taistelulle. Sen ohella olisi myöskin tarmokkaasti pyrittävä eteenpäin osuustoiminnan alalla.

A. Lehto: Tuntuu uskalletulta lähteä puolustamaan Murroksen alustuksessa esitettyjä mielipiteitä, koska niiden kimppeun on hyökätty joka puolelta. Murroksen esityksissä on kuitenkin paljon totta. On unohdettu työläisjoukkojen sosialidemokratinen kasvatus. Ainakin nyt jo olisi ryhdyttävä kasvattamaan työväestöä kumoukselliseksi ja kypsyyneeksi ottamaan käsiinsä yhteiskunnalliset ohjaket.

H. Jalonen: Minun käsittääkseni on annettu liian paljon huomiota Murroksen kannalle.

Eduskunnallisen toiminnan tärkeyttä ei voitane kieltää. Kun porvaristo omasi koko eduskunnallisen vallan, ei sen tarvinnut mitään luvata työväestölle. Mutta asema muuttui, kun tuli yleinen äänioikeus. He tekivät uudistuslupauksia estääkseen työväestön liittymästä sosialidemokratian riveihin ja saadakseen työväestön luottamuksen. Työläiset ovat uskoneet porvarien lupauksiin ja pettyes-

sään turvautuneet sosialidemokratiseen puolueeseen. Niin näyttää käyvän edelleenkin. Kun porvaristo huomaa, että työväestö käy kumouksellisemmaksi, tulee porvaristo parlamenttarisella luokkataistelulla pakotetuksi myönnetyksiin.

On sanottu, että sosialidemokratinen puolue pelkää päästä enemmistöksi kansaneduskuntaan. Mitä pelkäämistä siinä on? Onhan ohjelma aina siinä kunnossa, ettei sitä tarvitse pelätä. Sosialidemokratian enemmistöksi päästessä on valtaluoikka pakotettu peräytymään ja luovuttamaan valta-asemansa.

Suuri huomio on annettava Oulun puoluekokouksen päätöksiin suhteessa Venäjään. Porvarit ovat osoittautuneet kovin keveiksi Venäjän sortovallan vastustajiksi. Perustuslaillisetkin ovat antaneet apua virkaryssille. Ei pidä vihkiä itseään liittoon „vapaamielisempäinkään” porvarien kanssa, heistä ei ole asetovereiksi. Jos porvarit jolloinkin hyväksyvät meidän kantamme, niin toimikoot silloin mukana.

Puheenvuoro jäi kesken sen vuoksi että istunto täytyi lopettaa.

Istunto päättyi klo 7 i. „Köyhälistön laululla”.

Neljäs kokouspäivä.

Lauantaina 11 p:nä syyskuuta.

Aamupäivänistunto.

Kokous aloitettiin k:lo 9 laulamalla »Tuo kaukainen ranta”.

Puheenjohtajana oli *Matti Paasivuori*.

Toimitetussa *nimenhuudossa* merkittiin poissaoleviksi: J. O. Ojala, M. Teräväinen ja J. Vapaa.

Laukon lakkolaisten asia.

Hämeenläänin pohjoisen vaalipiirin edustajaryhmä oli järjestävälle valiokunnalle jättänyt kokoukselle esitettäväksi kirjelmän, jossa ehdotetaan, että puoluekokous antaisi puoluetoimikunnalle vallan myöntää luottoa Laukon lakkolaisille heidän oikeuskulujensa peittämiseksi tai jollakin muulla tavalla tässä suhteessa toimimaan heille avustusta. — Järjestävän valiokunnan mielestä olisi *työväensihteeristön*, jos sellainen aikaan saadaan, annettava apua anotussa suhteessa; ehdotti asiata lähetettäväksi *raha-asiainvaliokuntaan*.

Kokous hyväksyi ehdotukset.

Menettelytapakysymys.

Jatketaan keskustelua menettelytapakysymyksestä.

Järjestävän valiokunnan ehdotuksesta rajotetaan puhe-aika viideksi minuutiksi, sillä edellytyksellä että kokouksen erikoisella luvalla saa käyttää pitemmänkin puheenvuoron, ja määrätään, että puhujien on keskustelussa esitettävä pontensa ensimmäiseksi ja sitte vasta perusteluja mikäli ennättää.

Kokous hyväksyi ehdotukset.

Keskustelu kävi seuraavaan tapaan:

H. Jalonen: Hämeen 1. pohjoisen vaalipiirin edustajaryhmän kehoituksesta lisään vähän eiliseen puheeseeni. Pidän tärkeänä, että kunnallisten äänioikeusolojen uudistamiselle sos.-dem. periaatteiden mukaisiksi annetaan huomattava sija puoluetoiminnassa. Toveri Sirolan ponsiehdotuksen pidän parhaimpana ja asetun niitä kannattamaan. Useissa muissa ponsiehdotuksissa on ammatilliselle työväenliikkeelle annettu liian suuri merkitys.

J. Heino: Kannatan edellistä puhujaa, mikäli hän kosketteli liittoutumista porvaripuolueiden kanssa venäläisen taantumuksen vastustamiseksi.

E. Huttunen: On helppo käsittää, että nykyään on

yhtenäisen menettelytavan tarkempi määrittelemine vaikeata. Puolueen menettelytapaa määriteltessä ei aina voida kopioida ulkomaalaisten määritelmiä. Yksimielisyyden puutteeseen on syynä ne erinäiset virtaukset, joita liikkeessä on syntynyt ja joita ei voida katsoa vähäisiksi. Ne ovat todistuksena kasvavasta valistuksesta. Mielipiteiden eroavaisuudessa voidaan merkitä — pienempiä vivahduksia lukuunottamatta — kaksi pääsuuntaa. Ne olivat huomattavissa jo ennen Oulun puoluekokousta ja mainitussa kokouksessa ne ilmenivät selvästi. Ne ovat n. s. helsinkiläinen ja tamperelainen suunta. Puheenvuoro keskeytettiin.

Anton Aaltonen: Hämeen läänin etel. vaalipiirin edustajana pyydän kokoukselle esittää nyt esillä olevassa kysymyksessä seuraavat ponnet:

Tammelan sos.-dem. kunnallisjärjestö ehdottaa parlamenttarismista: 1) että eduskuntaa koskevassa menettelyssä seurataan entistä tapaa; 2) että sos.-dem. eduskuntaryhmän on entistä enemmän toimittava puolueen omintakeisia periaatteita noudattaen.

Forssan työväenyhdistyksen mielipide on seuraava: Niinkauan kuin Suomen oikeudet ovat itsevaltius-järjestelmästä johtuvan mielivallan määrättävissä ja kun eduskunnalta useissa asioissa puuttuu aloteoikeus, ei sillä ole köyhälistöön nähden muuta sanottavampaa merkitystä kuin agitatsiooninen eli valistava; mutta koska sellaisia kansanvaltaisia aseita kuin yhtäläinen äänioikeus ja yksikamarinen eduskuntalaitos, ei ole vähäisiksi arvioitava, ne kun ovat uhrautuvilla ponnistuksilla saavutetut, niin on puolueen: 1) eduskuntavaaleihin otettava tarmokkaasti osaa ja tunnustettava eduskuntatoiminta yhdeksi käyttöaseeksi köyhälistön lopulliseen vapautukseen pyrittäessä, ja 2) eduskunnan valtaa on yritettävä laajentaa. — Eduskuntaryhmän menettelystä lausuu järjestö: Sos.-dem. eduskuntaryhmän on jokaisessa asiassa pysyttävä tarkoin itsenäisellä kannalla eikä ryhdyttävä minkäänlaisiin kompromisseihin porvarillisten kanssa; sikäli kuin asian luonne vaatii, on tehtävä kustakin asiasta oma ehdotus.

E. Viinikainen: Alustukseni esillä olevasta kysymyksestä tein vastapainoksi Murroksen alustukselle Murros väittää parlamentarismien heikontavan luokkataistelua. Meillä tosin on huomattavissa väsähtämistä, mutta se ei johdu, kuten Murros olettaa, eduskunnallisesta toiminnasta. Se johtuu siitä, että meidän Oulussa laatima vaaliohjelma on liian laaja. Sitä ei ole voitu läpiviedä siitä syystä, että eduskunnaltamme puuttuu tärkeimmät oikeudet m. m. budgettioikeus. Mutta useat eivät ole olleet tietoisia eduskunnan valtarajoista ja kun eivät ole heti saaneet odottamia tuloksia, ovat he väsähtäneet. Syy on siis tässä, ei parlamentarismissa. Sellaisenaan Murros väittää eduskunnan joutuvan politikointsijöiden taistelutantereeksi. Siinäkin ereys, jonka jokainen eduskunnallista elämää ymmärtävä kyllä hyvin käsittää. Tahtoisin puhua vielä suhteestamme Venäjään, mutta ajan lyhyys estää sen. Sanon vaan, tinkimätöin kanta on siinä paras.

Kaarlo Saari: Vaasan läänin etel. vaalipiirin sos.-dem. edustajat yhtyivät yksimielisesti Sirolan ponsiin. Samassa kokouksessa ilmeni se mielipide, että valtiollinen taistelu on välttämätöntä, sillä sen avulla saadaan köyhälistölle sopivia lakeja ja lievennettyä vanhoja luokkalakeja. Mitä eduskuntatyöhön tulee, niin olen omasta puolestani sitä mieltä, että sos.-dem. puolue, maamme suurimpana puolueena voi kyllä koittaa omaa miestään ensimmäiseksi puhemieheksi.

K. Kopila luopui puhevuorostaan.

O. Marttila: samoin.

S. Rönnberg: samoin.

V. Sjögren: Yhtyi Viikin lausuntoon.

P. Astikainen: Pielisjärven työväki kokouksessaan päätti yhtyä Sirolan ponsiin. Niitä olisi vaan selvennettävä siihen suuntaan, että eduskuntaryhmän toiminnassa olisi välttämätöntä saada leivättömille leipää, työttömille työtä ja saatava työväensuojelulakeja. Samoin olisi selvennettävä ponsikohdat suhteestamme Venäjään ja sei-

vennettävä niin, että vaatimuksemme ei ole ainoastaan taantumuksen vastustaminen, vaan vielä lisaoikeuksien, kuten eduskunnan oikeuksien vallan laajennuksen, vaatiminen.

0. Tokoi: Täällä jo on koetettu kumota sitä väitettä, että eduskuntaryhmässä olisi olemassa revisionistinen enemmistö. Minun täytyy ryhmän edustajana vielä kajota tähän asiaan.

Minun nähdäkseni revisionismi esiintyisi vasta silloin kun ryhmä olisi alkanut hieroa kauppaa omasta ohjelmastaan, vastaisten toimintain varalle. Mitään semmoista ei ole esiintynyt. Eräs mies, jota tämä kokous ei uskalla epäillä revisionistiksi, on sanonut: „Jokainen laki nojautuu sovitteluihin, usein erilaisten etujen, mutta useimmiten erilaisten katsantotapojen välillä. Kaikki sovinnon hylkääminen merkitsee kaiken lainlaadinnan mahdottomuutta". Tämä mies, Kautsky, siis todistaa, että kaikki lainlaadinta on sovittelua eri luokkien ja eri näkökantojen välillä. Sos.-dem. eduskuntaryhmä on sovitellut, mutta ei koskaan luopunut ajamasta niitä vaatimuksia, mitä se on pitänyt välttämättöminä. Se muuttuu revisionistiseksi vasta sitte, jos se ajavasta puolueesta muuttuu vetäväksi puolueeksi. Sos.-dem. ryhmä on aina koettanut puristaa porvareilta mahdollisimman edullisia lakeja ja vasta sitte kun se on huomannut, ettei nyt enää yhtään myönnytyksiä tule, on se tyytynyt siihen, mitä on saatu. Mutta se ei koskaan ole luopunut puhevallastaan vastaisuuteen nähden. Tällaisesta menettelytavasta on ryhmässä oltu yksimielisiä. Enemmän voisi puhua sovittelusta porvarien kanssa niissä tapauksissa, mitkä koskivat suhdettamme venäläiseen virkavaltaan, kuten esim. adressiasiaassa. Meidän puolueellemme täytyy olla selvillä suhteemme venäläiseen taantumukseen, meille ei ole samantekevä, mille kannalle siinä asetumme. Meidän on kaikilla mahdollisilla keinoilla torjuttava niitä hyökkäyksiä, mitä meitä vastaan tehdään. Sosialidemokratian täytyy aina vastustaa siirtymistä ylem-

mästä yhteiskuntamuodosta alempaan, meidän täytyy käsittää, että meidän nykyinen yhteiskuntamuotomme on korkeampi, köyhälistön asian ajamiselle edullisempi kuin se, mikä nykyään Venäjällä vallitsee. On ilmennyt, että meidän porvaristossamme on aineksia, joilla on taipumusta peräytyä nykyisestä yhteiskuntamuodosta alempaan. Siksi on käynyt välttämättömäksi koettaa pakottaa porvareita pysymään nykyisessä ja liittyä tässä yhteen niiden kanssa, jotka tahtovat olla puolustavalla kannalla.

Täytyy muutamain sanoin kajota toveri Viikin lausuntoon. Minä en kiellä ammatillisen liikkeen hyötyä, päinvastoin, mutta minä olen Amerikassa ollessani nähnyt sen puutteita ja heikkouksia. Toveri Viik uskotteli, että Amerikassa ovat ammattiyhdistykset saavuttaneet loistavia voittoja. Minä myönnän. Mutta minkälaisten olosuhteiden vallitessa. Siellä on useissa valtioissa kaksi puoluetta kilpailemassa vallasta. Saadakseen työväen puolelleen ovat eri puolueet luvanneet työväestölle etuja. Näin on työväestö ollut ikäänkuin kiilana kahden puolueen välillä ja sillä tavalla pakottanut etuja itselleen. Mutta nyt kun porvaristo on yhtynyt, on tämä kiila tylsistynyt, se ei enää vaikuta mitään ja siksi työväestön pitää olla hyökkäävänä rintamana. — Puhuja kertoi kokemuksistaan Lännen kaivostyömiesten liiton toimeenpanemassa suuressa lakossa, joka täydellisesti epäonnistui, vaikka työmiehillä oli suunnattomat rahastot. Sitte jatkoi puhuja: — Vasta sen jälkeen kun on näyttäytynyt, että ammatillinen liike yksinänsä ei voi auttaa köyhälistöä, on täytynyt siirtyä valtiollisen luokkataistelun kannalle, se on, pyrkii saamaan yhteiskunnallinen määräämisvalta käsiinsä. Parlamentti on sitte se keskus, jossa valtiollinen taistelu suoritetaan.

Minä luulen että joku teistä on lukenut toveri Kuusisen kirjoituksen, jossa hän mainitsee, että kunnallislaki-asiassa oli sanottu, että jollei saada omaa ehdotusta lävitse, yhdytään nuorsuomalaisten ehdotukseen. Se oli

Tainion yksityinen lause, jolla ei ryhmässä ollut pienintäkään kannatusta eikä sen seurauksena ollut sovintoon pyrkiminen. Ainoa taktillinen virhe, jonka myönnän taapahtuneen, oli tullikysymyksessä valtiovarainvaliokunnassa. Sos.-dem. puolelta oli tyydytty sokeritullin vähentämiseen ja tupakkamonopoolin toimeenpanemiseen. Silloinkin sosialidemokratit pakottivat valiokunnassa sellaisen mietinnön lävitse sentähden, ettei saatu enemmän. Että sos.-dem. olivat onnistuneet ajamaan porvareita jotenkin kauvas, todistaa se, että sama mietintö sitte porvarien yhteisillä voimilla hylättiin ja lähetettiin valiokuntaan takaisin, josta se tuli 4 sivun laajuisena takaisin, eikä näillä neljäläkään sivulla ollut mitään sanottuna. Tähänkään soviteluun yhtyessään eivät sos.-dem. edustajat olleet sitoneet käsiään vastaisen varalle.

A. Närhi: Meidän puolueessamme ja tässäkin kokouksessa on moitittu Murroksen suuntaa niin paljon, että siinä ei ole enää suurestikaan sanomisen tilaa. Mutta onkohan meidän puolue todella niin vapaa revisionismista kuin se tahtoo näyttää. Voin sanoa, että esim. meidän eduskuntaryhmässämme on enempi puoli revisionistisen suunnan kannattajia. Nämä revisionismin kannattajat kuuluvat siihen kermakerrokseen ja siinä on syy, miksi ei ole huomattu tuota seikkaa. Jos täten jatketaan, ei ole silloin taistelu puhdasta luokkataistelua, köyhälistön taistelua, ja silloin on parlamentarismi epäiltävää. Meidän ei ole tarvis kannattaa sövittelemispolitiikkaa, ei tarvis tehdä «lehmäkauppoja». Meidän puolue on jo kyllin suuri. Voimme näyttää voimaamme, jos vaan tahdomme.

J. F. Kivikoski: Toveri Viik lausui eilen tyytymättömyytensä sitä sävyä vastaan jota on käytetty puolueen lehdissä ja varsinkin Työmieheissä viime aikoinakin puolueeseen kuuluvia, mutta toisin ajattelevia kohtaan. Minä yhdyn siinä häneen sekä toivon että nyt jo otettaisiin huomioon se tosi-asia, että senlaatuinen menettely vaikuttaa suurissa joukoissa hajottavasti eikä kokoovasti. Moinen

menettely on puoluetta alentavaa. Samoin Viik oli tyytymätöin siitä, että Oulun kokouksessa syrjäytettiin kirkollinen kysymys. Sitä ininäkin pidän virheenä ja toivon, ettei menettelytapavaliokunta sitä nyt enään huomioonottamatta sivuuttaisi, kun sen sivuuttamisella tehtäisi suuri vahinko valistuksen kehitykselle.

Toveri Ostroumouwin ehdotusta porvarien kanssa toiminnasta en voi hyväksyä, koska meillä ei ole senlaatuista porvaripuoluetta, jonka kanssa toimiminen olisi köyhälistölle eduksi, vaan meidän porvarimme päinvastoin ovat osoittautuneet olevansa porvareja, jotka aina puhaltavat yhteen hiileen.

Menettelytavan pääkohdissa yhdyn Sirolaan. Mutta toivon että menettelytapavaliokunta ottaisi myös edellä sanotutkin huomionsa. Niitten huomioon ottamisen tarpeellisuuden olen tullut huomaamaan puhujana kulkeissani maamme eri puolilla.

H. Ahmala: Oulussa pidetyssä sos.-dem. kokouksessa hyväksyttiin Sirolan laatimat ponnet.

E. Paasio: Tässä kokouksessa olevien Mikkelin läänin edustajien puolesta saan täten ilmottaa, että hyväksymme yksimielisesti Sirolan ehdottaman ponsimuodostuksen.

J. Juntikka: Oulun läänin pohj. vaalipiirin edustajat ovat pitämässään kokouksessa päättäneet yhtyä Sirolan ponsiin. Sillä poikkeuksella tietysti, että Rovaniemen kunnallisjärjestön edustaja kannattaa ehdotusta n:ro 5.

V. Lundström: Hyväksyn myös puolestani Sirolan ponnet. Puhevuoroni otin oikeastaan Närhin lausunnon johdosta. Hän aivan arkailematta julisti, että eduskuntaryhmässä on enin osa revisionisteja. Virkistääkseen Närhin muistoa mainitsen lyhyesti, mitkä ovat sosialismin pääperiaatteet, ne ovat: pääoman kasautuminen, materialistinen historiankatsomus, luokkataistelu, lisäarvo ja kriisit. Kas siinä se on! Kysyn nyt Närhiltä: onko sos.-dem. eduskuntaryhmässä ilmestynyt taipumusta kumoaa-

maan nämä, onko siellä toimittu vastoin noita pääoppeja? Jos on, niin sitte vasta voi väittää sos.-dem. eduskunta ryhmässä olevan revisionisteja. Tämä koko revisionismikysymys on oikeastaan syntynyt puhemieskysymyksestä. Tästä muodollisesta kysymyksestä tehtiin suuri numero ja tahdottiin saada ryhmä keinotekoisesti hajautumaan, mutta se ei toki onnistunut, ei onnistunut vaikka itse puolueen pää-äänenkannattaja koetti sanottua jakoa saada provosseeraamisellaan aikaan. Tarkoin ajattelevalle näyttää juttu sos.-dem. eduskuntaryhmän revisionistihalusta olevan puhdasta lörpöttelyä.

O. Koistinen: Eduskuntaryhmän toiminnan arvostelemiseen lausun muutaman sanan. Vastaisesta menettelytavasta huomautan, että olisi pantava painoa viljelyspakon aikaansaamiseen. Sillä uusi maanvuokralaki on jo aikaansaanut paljon maanvuokraajain häättöjä. Ja maanomistajat ovat yleensä uhanneet, etteivät he tästedes ensinkään vuokraa maitansa. Siten vähenee maanviljelyksellä elävä väestö ja palkkatyöläisten asema kurjistuu. Muuten olen saanut valitsijoiltani määräyksen esittää menettelytapakysymyksessä hyväksyttäväksi seuraavaa: Taloudellisten ja yhteiskunnallisten uudistusten toteuttamiseksi on puolueen edelleenkin voimakkaasti toimittava, alköönkä minkäänlaista liittoutumista porvarien kanssa hyväksyttäkö, vaan on edustajain pysyttävä entistä tiukemmin puolueohjelman perustalla ja on puolueen heidän työtänsä tuettava kansalais- ja eduskuntaoikeuksia koskevissa y. m. tärkeissä asioissa mielenosotuksilla ja mahdollisesti myöskin suurlakolla. Taantumusta vastaan on taisteltava jyrkästi mutta kuitenkin siveellisesti ja puolueen arvoa vasaavalla tavalla.

V. Boman: Piirimme edustajain mielipiteenä esitän, että Sirolan ja Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön esittämia ponsia olisi toisiinsa sovittamalla täydennettävä ja siten muodostettava ehjä ja selvä kokonaisuus.

Turhaa porua on mielestäni pidetty Murroksen alus-

tuksen johdosta. Sillä Murros ei näytä itsekään olevan alustuksensa ja ponsiensa takana. Jos hän olisi tullut valituksi eduskuntaan, niin tuskin hän olisi sellaista alustusta esittänyt. Esimerkkinä vaan mainitsen että Murros jo toissa kevännä vuokrasi Helsingistä huoneen toivoen pääsevänsä eduskuntaan. Vasta senjälkeen, kun hän jäi pääsemättä, on hänen antiparlamenttaarisuutensa tullut julkisuuteen.

Menettelytapakysymystä harkittaessa olisi otettava huomioon, että taloudellisen ja parlamenttaarisen toiminnan täytyy käydä käsi kädessä.

Nykyään usein näyttää siltä, että ammatillinen ja osuustoiminta ovat jääneet osaksi syrjään.

Ammatillisella taistelulla olisi tarmokkaasti tuettava valtiollista taistelua. Olisi myös entistä enemmän selvennettävä ammatillisen työväenliikkeen suhdetta.

Tokoi m. m. näytti pitävän valtiollista toimintaa tärkeämpänä ja ammatillista vähäpätöisenä. Ja huono ammatillinen järjestys todistaa, että tällainen käsitys on yleisemmin vallalla.

J. Vatanen: Pyysin puhevuoroa sanoakseni muutama sanan Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön ponsista. Niistä puuttuu kokonaan valtiollista taistelua koskeva kohta. Se johtuu siitä, ettei ollut aikaa ponsia lopullisesti valmistaa. Suhteessa Venäjään oltiin pääasiassa Sirolan ponsien kannalla. Viipurin järjestön esittämien ponsien johdosta (Ei ne kuulu Viipurin järjestölle!) pyydän huomauttaa, että Helsingin järjestö piti yhteistoimintaa porvarien kanssa hyödyttömänä. Ehdotan, että otetaan 4:s kohta Sirolan ponsista Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön ponsien lisäksi.

O. Niemeläinen: Vaasan läänin itäisen vaalipiirin kokouksessa hyväksyttiin Sirolan ponnet, kuitenkin sillä muutoksella, että viimeinen ponsi muutetaan ensimmäiseksi.

S. Aaltonen: luopui puhevuorostaan.

J. Rautio: luopui.

J. Ukkonen: Sirolan alustus sisälsi jo niin tyhjentävästi vastaisenkin menettelytavan, että en siitä katso tarvitsevan enempää puhua. Valitsijani ovat myös hyväksyneet sos.-dem. eduskuntaryhmän menettelyn. Vastaisuudessa on ryhmän erityisesti huomiotaan kiinnittäminen viljelyspakkoon, kunnallislakiin, kieltolakiin ja työttömyyskysymykseen.

Eetu Salin luopui puheenvuorostaan.

Leskinen, Anttila ja Kellosalmi samoin.

Vera Ostroumoiv: Täällä on pidetty suurta ääntä siitä, että tekemissäni ponsissa olen ehdottanut yhteistoimintaa porvarillisten kanssa. Onpa eräissä lehdissä jo puhuttu minun erottamisestani puolueestakin. Ponsieni suhteen on kuitenkin erehdytty. Niissähän on kehoitus yhtymään yhteistoimintaan ainoastaan taistelussa tsarismia vastaan. Aivan äsken tänne saapui Ven. sos.-dem. puolueen keskuskomitealta sähkösanoma ja siinäkin huomautetaan, vaikka hienossa muodossa, yhteisestä vihollisesta. Ja tiedämme kyllä, että tuo vihollinen on virkavalta.

Monet puhujat ovat päätöksellä sanoneet tältäkin laivalta: Suomen porvaristo myy meidän oikeudet saadakseen itselleen etuja! Meidän porvaristo ja Venäjän virkamahiti tekevät kauppaa maamme oikeuksista! Siinä on erehdys. Ei Venäjän hallitus taivu sovitteluhommiin porvariemme kanssa. Se ottaa kysymättä. Kyllä porvarimme saavat vastaisuudessa, jos eivät nyt vielä näe, nähä tämän. Venäjän politiikkahan on aina ollut vieraiden kansain oikeuksien rajoittamista.

Tahtoisin kosketella erityisesti eduskuntaryhmän toimintaa ja siitä ensiksi puhemieskysymystä. Tätä kysymystä katselen erityisesti itsevaltiuden kannalta. Otaksutaanpa, että sos.-dem. ryhmä vetäytyisi syrjään puhemiesvaaleista, silloin saattaisi tulla tuohon toimeen joku suomettelainen ja silloin Venäjän hallitus tekisi johtopäätöksen, että täällä ei uskalleta enää itsevaltiutta vastustaa. Ja tämän seikan huomioon ottaen sopii sos.-dem.

ryhmän yhtyä valitsemaan jotakin jyrkkää porvaria puheenalaiseen toimeen.

Vastaisessa tapauksessa, jos sosialidemokratit asettaisivat puhemiehen omasta ryhmästään, antaisi se väärän kuvan eduskunnasta. Sanoihan Sirolakin kerran: „Jos näytetään jyrkemmiltä kuin todella ollaan, lyödään pää seinään”. —

Toy. Tokoi kehoitti keskustelemaan siitä, mitä kysymyksiä täsfedes pidetään tärkeimpinä ja ajetaan ensi kädessä. Sellainen kysymys on epäilemättä eduskunnan vallan laajentaminen ja autonomian puolustaminen, se on mielestäni sama asia. Siinä sopii menetellä niin, että nykyistä perustuslakia pidetään aseena voidakseen asettua passiiviseen vastarintaan, mutta ratkaistuksi tämä asia tulee silloin kun Venäjällä tapahtuu uusi mullistus.

Meidän on odotettava mullistusta, joka ennemmin tai myöhemmin tulee Venäjällä tapahtumaan. On seurattava Venäjän tapahtumia voidaksemme silloin tietää, mitä on tehtävä. Silloin voidaan saavuttaa laajempia oikeuksia. Tässä nojaudun Lassallen lausuntoon: Jos jossakin maassa kuuluu huutoja: perustuslaki on vaarassa, niin se tietää, että sillä ei ole enää pohjaa. Se ei palaa enää koskaan takaisin entisen kaltaisena. Se palaa joko parempana tai huonompana.

Suomen oikeuksien johdosta tehdystä välikysymyksestä sananen. Sos.-dem. ryhmä teki oikein laatiessaan tunnetun ponnen. Se sai sen läpi ja se oli myös hyvä asia. Ryhmä teki tehtävänsä, mutta puolueen sanomalehdistö asettui perästäpäin ei suinkaan hyväksyttävälle kannalle. Se näet syytti porvareita, suomettarelaisia, syypäiksi sos.-dem. laatiman ponnen läpimenemisestä. Olisiko muka suomettarelaisten pitänyt „ritarillisista” syistä menetellä toisin kuin menettelivät?

Adressikysymyksessä yhtyminen perustuslaillisiin oli hyväksyttävä teko.

Nevan miljoonain asiassa sos.-dem. eivät menettelleet

oikein. Nähtävästi he pelkäsivät eduskunnan hajottamista ja tahtoivat saada ennen hajotusta jonkun reformin läpi. Tämä oli minusta paha enne vastaisuuden varalle.

Suhteestamme venäläisiin olkoon sanottu, että puolueen on tässä kohden aina koetettava valita parhaat keinot. Sopii yhtyä heihin milloin tarvitsee, mutta ei sitoa itseänsä pysyvään yhteistoimintaan. Nyt ei ole aikaa lähemmin kosketella tätä kohtaa. Sitä vaan huomautan, että Työmiehessä on ollut karkeita kirjoituksia Venäjän sosialivallankumouksellisia vastaan. Se on väärin, sillä, sanottu puolue kuuluu kansainväliseen sos.-dem. liittoon. Lopuksi huomautan, että Sirolan ja minun ponteni eivät suurestikaan eroa toisistaan.

A. B. Mäkelä: Evästykseksi valiokunnalle pyydän esittää, että vaikka perusteluissa jotain mainittaisiinkin yhtymisestä perustuslaillisiin porvareihin valtiollisen itsenäisyytemme puolustamisessa, ei ole niin tärkeätä, että siitä olisi ponsissa mainittava. Sen sijaan olisi solidaarisuutemme Venäjän vapautusliikkeen — koska meillä tällä hetkellä on tilaisuus sille antaa edes siveellinen kannatuksemme, josta sikäläisille taistelijoille epäilemättä on jotakin arvoa — lausuttava vieläkin terävämmin ja innostuttavammin kuin se on toveri Ostroumowin sitä koskevassa osassa ponsiehdotusta lausuttu. Tämä on hyvin tärkeä kohta. En kuitenkaan usko, että itsevaltiut nielee Suomen työväestöineen, porvaristoineen. Sillä itsevaltiuden on kaikkein vaikein taistella kehityksessä eteenpäin rientävää kansaa vastaan. Mitä tulee sitten sisäiseen toimintaan, parlamenttarismin ja antiparlamenttarismin, siitä sanon jonkun sanan. Kuulun siihen polveen kuin Murroskin, jonka päätehtävänä oli särkeä esteitä alkavan työväenliikkeen kehityksen tieltä. Sentähden emme pysty rakentamaan, mutta repimään ja näemme tarkoin esteet ja haitat. Olen pelännyt eduskuntaryhmän kehittyvän revisionistiseen suuntaan ja siksi olen rummuttanut Murrosta auttaen. Muuten olemme Murroksen

kanssa samassa asemassa kuin työväki vaalilakon aikana. Meiltä on viety äänioikeus niinkuin tuhansilta muilta, jotka sortovuosina olivat pakotetut poistumaan maasta. — Mikäli ymmärrän nykyistä asemaa, ei puolueemme vielä ole kypsynyt jaettavaksi. Enkä minä pyri sitä jakamaan. — Murroksen alustus on täällä antanut niin paljon puheenaihetta, että minustakin oli vähällä tulla murrokselainen; sillä minusta näytti Murros sittenkin iskeneen arkaan kohtaan. Mitä sitten tulee eduskuntaan, on edustajien taholta täällä ollut näytettävänä vain — leipurilaki! Mutta suurin merkitys on kai annettava sille, että Suomen kansa kolmen vuoden aikana on saatu mukaan yhteiskunnalliseen elämään. On kolmen vuoden aikana edistytty enemmän kuin ennen vuosisatojen kuluessa pappien ja laukkuryssäin johdattamina. (Hyvä! Naurua).

Anton Huotari: Toveri Ostroumowin alustusta vastaan on hyökätty aiheettomasti. Valtiollinen asema on kärjistynyt. Suomen itsenäisyyttä uhataan yhä ankarammin, ja suojelustoimiin on tarmokkaasti ryhdyttävä. Jos tässä tarkoituksessa ryhdytään tilapäisesti yhteistoimintaan venäläistä sortoa vastustavain porvariryhmäin kanssa, kun siitä näyttää olevan hyötyä, ei se ole mitään „revisionismia”. — Olisi yhdistettävä Sirolan ponsiin Murroksen ponsien ammatillista ja kunnallista taistelua koskevat kohdat, sekä Ostroumowin ponsista Suomen itsenäisyyden suojelemista sekä yhteistoimintaa Venäjän vapautusliikkeen kanssa koskevat kohdat. Kuitenkin olisi tarkistettava toveri Ostroumowin ehdotusta yhteistoiminnasta vapautusliikkeen kanssa, sillä vapautusliikkeen nimessä esiintyy kaikellaisia aineksia. Yhteistoimintaan olisi pyrittävä kansainväliseen sosialidemokratiseen liittoon kuuluvien puolueiden kanssa.

Tervehdys Santeri Nuortevalle. Hyväksyttiin seuraava sanamuoto Santeri Nuortevalle lähetettävälle tervehdyk-

selle: „Santeri Nuorteva. Turku. Lääninvankila. Sosialidemokratisen puolueen kuudes puoluekokous Kotkassa lähettää täten toverillisen tervehdyksensä”.

A. Nyberg: Mitä menettelytapaan tulee, niin Ostroumowin ponsia en kannata. Niissä on jotakin sosialidemokratialle vierasta ja tämän puolen jo Sirola lausunnossaan valaisi. Olisin vaan toivonut, että Sirola olisi enemmän kosketellut suhdettamme Venäjään. Tokoi on täällä koettanut koreasanaisesti kehua sos.-dem. eduskuntaryhmän toimintaa ja tietysti ansaita ryhmälle puoluekokouksen puolelta päänsilitystä. Olen evästetty lausumaan, että ei se niin kiitosta ansaitse, varsinkaan mitä kurinpitoon jäsentensä yli tulee. Tässä suhteessa on valitsijoilla paljonkin sanomisen varaa.

Lundström kävi täällä kehasemassa, että ryhmässä muka ei ilmenesi revisionismia. Voi kyllä näyttää siltä ryhmän omista jäsenistä. Mutta me ulkopuolella olevat kyllä näemme, että sitä on. Murroslaista suuntaakin on puolueessa, enkä sitä ota yhtä leikilliseltä kannalta kuin A. B. Mäkelä täällä teki. Mäkeläkin on artikkeleissaan vakavammin sitä asiaa käsitellyt, kuin nyt käyttämässään puhevuorossa.

J. Kujala: Tahtoisin saada aikaan ennakkopäätöksen vaalilakosta siltä varalta, että äänioikeusolot muutetaan työläisille vahingollisemmiksi. Myöskin tahtoisin, että Bomanin sekä muiden lausuntojen mukaan kiinnitettäisiin enemmän huomiota ammatillisen ja valtiollisen luokka-taistelun suhteiden selvittämiseen.

J. Kirves: Tästä asiasta olisi oikeastaan käytettävä pitempikin puheenvuoro, ennenkuin se tulisi selväksi, tyydyn kuitenkin pääkohtiin. Toveri Viik hyökkäsi puolueen vaaliohjelman kimppuun, että se on tehty liian laaja, jonka vuoksi sitä ei ole voitu toteuttaa. Minun mielestäni vaaliohjelma ei ole hyväksytty yhtä vaalikautta varten enem-

pää kuin puolueohjelmakaan, vaan se tarkoittaa paljon pitempää aikaa, kuten Oulun puoluekokouksen päätöksen perusteluista näkyy. Minä en päässyt Viikin puheesta selville, kannattiko hän antiparlamenttarismia vai eikö? Loppulauseessaan hän puhui hallitsijan vallan rajottamisesta, vaikka alussa oli ihan toivottomalla kannalla siinä suhteessa.

Täällä Lehtinen esitti sellaiset ponnet joissa mielestäni hyökätään eduskuntaryhmän kimppuun ilman että syytöksiä ollenkaan perusteltiin. Ennenkuin sellaisia syytöksiä tehdään, pitäisi ne toki perustella.

Eskeliselle tahtoisin huomauttaa että hän tarkemmin lukisi kunnallisvaliokunnan mietinnön, ennenkuin hän menee moittimaan sitä. Valiokunta ei mielestäni onnistunut löytämään muuta kolmatta mahtia, joka olisi ratkaissut asiat, jos ei muuten tule sovintoa. Itsehallintoa ei mietinnössä suinkaan loukattu. — Puhuja teki selkoa kunnallislaisista eri maissa ja huomautti sitte, että täydellinen itsehallinto on ainoastaan Amerikassa eikä Englannissa kuten Eskelinen sanoi. Närhin mielestä ovat kai hyviä sosialidemokrateja ne, jotka lääkärintodistuksen nojalla vetäytyisivät pois valiokuntatyöstä ja siten pääsisivät ottamasta osaa kysymysten valmistamiseen, mikä Närhin mielestä johtaa revisionismiin. — Puhemieskysymys ei ollut mikään periaatteellinen kysymys ja sitä voidaan tulkita monella eri tavalla.

Mitä tulee yleiseen menettelytapaan, niin mielestäni Sirolan ponnet eivät ole semmoiset, että niitä voidaan lisäämättä hyväksyä. Niissä ei sanota, saako eduskuntaryhmä yhtyä yhteistoimintaan missään tapauksessa, ja tämän kokouksen pitäisi siitä määrätä. Tämä kohta Sirolan ponsissa on epäselvä. Minä olen ollut sillä kannalla, että ulkoapäin tulevia hyökkäyksiä vastaan on yhdyttävä porvarien kanssa tukemaan Suomen oikeuksia milloin se ei vahingoita puoluetta. Jollemme yhdy rehellisesti, tapahtuu yhtyminen epärehellisesti. Minä pidän epärehellisenä

yhtymisenä sitä, että yhdytään summamutikassa eikä tehdä tarkempaa yhteensovittelua. Jos tahdotaan kieltää kaikki yhteistoiminta tällaisissa tapauksissa, niin se olisi tässä kokouksessa kiellettävä, muuten se jää riidanalaiseksi eduskuntaryhmässä.

Täällä on huomautettu niistä äänestyksistä, mistä edustajat ovat olleet poissa. Minulla on täällä nimiluetelo, ettei viattomia syytettäisi. Tätä ei kurinpitotoimin ole voitu estää. Onhan tästäkin kokouksesta ollut useiden äänestysten aikana edustajia pois. Pitäkää ensin omassa keskuudessamme kuria ja vasta sitte moittikaa eduskuntaryhmää kurinpidon puutteesta. Puoluekokouksen on nyt siis päätettävä siitä, saako eduskuntaryhmä yhtyä ulkoapäin tulevien hyökkäysten torjumiseksi niiden kanssa, jotka jyrkempinä esiintyvät.

Alex. Halonen: Ensiksi tahdon käydä käsiksi Sirolan ponsiin. Niitä on täällä kiitetty ja, hyvää niille huudettu, mutta sittenkin on niissä se vika, että se mikä pitäisi olla kurkihirtenä on kivijalkana ja kivijalkaosa on kurkihirtenä. On näet Suomen ja Venäjän välistä suhdetta koskeva ponsikohta viimeisenä, vaikka sen pitäisi olla ensimmäisenä. Muutos sopisi näin, että Ostroumowin ponsi jyrkennettynä asetettaisiin tuoksi ensimmäiseksi. Ja loput Sirolan ponsista, sillä Ostroumowin ponsien vikana on taas se, että niissä ei puhuta meillä tarvittavista uudistuksista. Kaikissakin täällä tätä esillä olevaa asiaa käsittelevissä ponsissa kiinnitetään liian vähä huomiota valistustyöhön, vaikka sos.-dem. valistus yksinomaan on se, mikä estää murrosmaisen suunnan leviämistä. Panee sille luotettavimmat rajat. Meillä on sos.-dem. käsittelevä periaatteellinen kirjallisuus ollut pääasiassa vaan vaalikirjallisuutta, lentolehtisiä y. m. Niinkin tärkeätä kuin torpparikysymystä on ylen vähä käsitelty sosialidemokratisessa valossa.

Täällä on puhuttu parlamentarismista ja syndikalismista ja m. m. eräs puolustaessaan antiparlamentarismia,

otti amerikaalaisen syndikalismin väitteensä tueksi. Mainittu toveri kuitenkin asiaa tuntemattomana erehtyi. Amerikassa ei ole vielä edes koitettu parlamentarismia. Siellä ei parlamentissa ole ainoatakaan sosialistia. Ei siis voida puhua amerikalaisista kokemuksista tässä suhteessa. Täällä on paljo puhuttu Murroksesta ja esim. Valpas on lausunut, että mahdollisesti hänet on potkittava pois puolueesta. Murrosta on kuitenkin käsitetty kokolailla väärin. Siksi jokunen sana Murroksesta. Hän on tullut sosialidemokratiksi Amerikassa. Hän on siellä nähnyt että raha on kaikki kaikessa. Äänestyslippukin on rahaa heikompi, sillä ääniä saattaa rahalla ostaa. Pääoma kontrolloeraa äänestyksen. Onpa eräissä valtioissa pääoman hirmuhallitus niin suuri, että henkilö, jonka tiedetään äänestäneen sosialidemokrateja, ajetaan pois valtiosta. On luonnollista, että tällaisessa maassa kasvaa viha parlamentarismia vastaan. Ja Amerikan oloissa mielipiteensä saanut Murros epäilee täälläkin parlamentarismia.

Murros kuitenkin erehtyy eduskunnan ja eduskuntaryhmän merkityksen suhteen meillä. Jos meillä ei ole sitä tietä vielä suuria saavutettu, niin se ei ole eduskunnallisen toiminnan vika. Onhan nähty samaan laatuun käypä tulos ensi aikain agitatsioonitoiminnasta, vaikkapa puhujina olivatkin Tainio ja Salin. Syy huonoon menestykseen oli siinä, ettei ollut vielä sopivaa maaperää. Nyt meillä on suuri, eduskunnan suurin, parlamenttiryhmä, mutta sen takana ei ole voimakkaita järjestöjä. Tuo takana olevien järjestöjen puute näyttäytyi surkuteltavan selvästi kieltolakikysymyksen tähden toimeenpannuissa mielenosotuskokouksissa. Niinpä esim. Tampereella toimeenpannussa mielenosotuskokouksessa oli läsnä ainoastaan niukka joukko! Milteipä naurettavaksi menee tuo „mielenosottaminen“, kun jossakin maaseudulla saapuu yhteen parisenkymmentä henkilöä ja sitte nämä julistavat juhlallisesti ponsissaan: Senaatti jättäköön paikkansa hallitsijan käytettäväksi!

Yhä uudistan, meillä ei ole ollut kylläksi voimaa eduskuntaryhmän takana, on ollut paljon vaalikarjaa, mutta ei itsetietoisia ja hyvin järjestyneitä ja siten taisteluun valmiita sosialidemokratisia joukkoja. Jos ne 300,000 äänestäjää, jotka ovat punaisen viivansa vetäneet sos.-dem. listoille, jos tuo suuri joukko, jonka tahdosta riippuu koko isänmaamme olemassa olo, olisi aktiviseen toimintaan kyvykkäitä sosialidemokrateja, niin ei olisi kieltolainkaan suhteen näytelty sitä näytelmää kuin on näytelty. Herrat eivät pelkää mitään niin suuresti kuin itsetietoista, oikeuksiaan vaativaa työväestöä. (Hyvä!) Jos meidän työväestö olisi sanan todellisessa merkityksessä valistunutta, merkitsisi 45 edustajaa yhtäpaljo kuin nyt 83. On nähty esimerkkejä, että 3 miehen lähetystö on vaikuttanut sangen terveellisesti, kun niiden takana on ollut lujat järjestöt. Muistetaanhan, miten joskus senaatti tervehti milteipä sanoisin sosialistisilla lauluilla sos.-dem. lähettiläitä. Jos siis syytetään huonoista saavutuksista, syytettäköön todellista syyllistä, todellista tekijää, syytettäköön eduskuntaryhmän takana olevia joukkoja. Kokouksen jäsenet viekööt täältä mukanaan sen tiedon. (Hyvä!)

Y. Sirola lausui, että kuullessa joitakin lausuntoja, joissa kehoitettiin kiittämään Murrosta joistain terveellisistä totuuksista", muistuu mieleen lause „Seitsemästä veljeksestä": „Aapo pitää peiliä edessämme ja siitä häntä kiittäkäämme". Ei se ole tarpeen enemmän kuin se huolestunut pyyntökään, ettei nyt vaan Murroksia erotettaisi puolueesta. Minä huomautan, että tässä puolueessa on ennenkin käytetty vahvoja sanoja tuomittaessa turmiollisiksi havaittuja mielipiteitä ja niitä edustavia henkilöitä. Jotkut ovat tämän johdosta lähteneet puolueesta, toisia erotettu, useat jääneet, mutta puhdasta tekemällä on aina lisätty puoluetta.

Halonen on osottanut, kuinka Murros on saanut anti-parlamenttaarisen käsityksensä Amerikasta ja minä puo-

lestani osotin alustuksessa, kuinka eräissä maissa eräinä aikoina on tuollainen käsitys ollut työväestön valvutuneenkin osan keskuudessa vallalla aiheuttaen vauriota. Nythän on katsottava, minkä verran meillä tällä hetkellä Murroksen sanat ovat paikallaan.

Kaapro on myös puhunut terveellisten totuuden sanojain hyvistä puolista, ja „Tollukkalan torakkareformissa” se on hyvin sanottu kaunokirjallisessa muodossa, mutta se kaunokirjallinen tyyli on sopimaton alustuksessa, jommoinkin Murroksen sepustus on, ja siinä hän — kuten Kaapro joissain kirjoituksissa — on sotkenut käsityksiä. Toveri Mäkelä (Kaapro) on täällä sanonut uuden eduskunnan ennättäneen valistaa kansaa enemmän kuin ennen 300 vuotena; niin rohkeata parlamenttarisuuden korkeata veisua en minä uskaltaisi ajatella, — vaikkei olisi tuota „vaivasta leipurilakiakaan”. Eduskunnan agitatorinen vaikutus on kylläkin suuri, mutta suurempi on ollut kapitalismin kehitys ja suurlakko.

Toveri Kirves puolusteli ryhmää revisionismi-syytöksiä vastaan tavalla, jolla teki sille karhunpalveluksen. Hän puhui siitä, kuinka muka pitäisi sallia ryhmän ryhtyä neuvotteluihin esim. sellaisissa kuin adressiasiaissa, muuten muka tulee „epärehellisiä liittoumisia”. En pidä tätä oikeana. Edeltäpäinneuvottelu muuttuu niin helposti konikaupan hieronnaksi, sen sijaan ei valiokunnan tai eduskunnan äänestysten tulos ole sitä, vaikka siinä oltaisiin jonkun porvarisryhmän kanssa yhdessä äänestetty jokin asia läpi.

Ehkä on Murroksen jutun vakavasti ottamisessa sen verran „pahaa omaatuntoa”, josta toveri Mäkelä puhui, että huolella tahdotaan tutkia ja koettaa välttää harhapoluille, esim. juuri revisionismiin eksymistä, jolloin menettäisimme köyhälistön luottamusta.

Puhuja huomautti sivumennen toveri Viinikaiselle, että ainakin teoreettinen mahdollisuus on vaaliohjelman ensi kohdan läpimeno eduskuntapäätöksellä Venäjän olojen ollessa sillä kannalla, että siihen suostuttaisi.

Hyvä huomautus on, että taantumusta vastustaessamme emme vain puolusta vanhaa, vaan päinvastoin tavotamme uutta, kuten bobrikoffilaisvuosien lopulla emme suostuneet tukemaan säätyjä, vaan vaadimme kansalliskokousta.

Toveri Bomanin huomautuksen johdosta, että taloudelliselle taistelulle on pantava enemmän painoa, olen samaa mieltä, katson, ettei kysymystä Venäjän virkavalan vastustamisesta ole pantava ensi ponneksi, vaan „kivi-jalaksi" — josta täällä on puhuttu — koko luokkataistelu. Kiistely siitä, mainitaanko ensin valtiollisen tai taloudellisen liikkeen nimi, on joutava. Joinakin ajan kohtina painuu ammatillinen taistelu etualalle, meillä on nyt valtiollinen.

Erään väärinkäsityksen tahtoisin korjata. Emme me tehneet päätöstämme Nevan sillan miljoonista yksin siksi, että se oli laitonta tietä tuotu eduskuntaan, kuten toveri Ostroumow arveli, vaan siksi että eduskunnan kielteinen kanta jo oli ennen lausuttu ja selvä, joten kysymyksen esille otto nyt tapahtui, osittain provokatorisessa eduskunnan vahingoittamistarkoituksessa.

Ei voida ponsissa määritellä vaalilakkoa äänioikeuden riistämisen varalta, sillä valtiokaappaus ei vielä ole tapahtunut, emmekä me tiedä, tokko vaalilakosta silloin on tehoisaksi taistelukeinoksi.

Asia lähetettiin *menettelytapavaliokuntaan*.

Eduskuntaryhmän arvostelu.

Esitettiin keskusteltavaksi eduskuntaryhmän toiminta muilta osiltaan kuin niiltä, mitkä menettelytapaa koskevat, joista edellisen yhteydessä jo oli keskusteltu.

Keskustelussa esitettiin pääasiassa seuraavaa:

T. Uski: Kuri sos.-dem. edustajiin nähden on valitsijoiden itsensä pidettävä, sillä sos.-dem. ryhmän jäsenet ovat tarkalleen sellaisia kuin mitä valitsijat valitsevat. Ja

valitsemisessa ei todella ole tarkkoja oltu. Tapahtui sekin omituisuus, että mitkä ehdokkaat helsinkiläiset hylkäsivät, ne muualla kelpasivat. On sitte myös saatu, mitä on haluttu. Syy on valitsijoissa.

H. Ahmala: Oulun vaalipiirin sos.-dem. ryhmä hyväksyi sos.-dem. eduskuntaryhmän toiminnan. Tässä yhteydessä tahdon lausua mielipiteeni Pohjanmaan köyhälistön puolesta kunnallislain viivyttelemisestä. On niin ikävästi, että ei ole valtaa kunnallishallintoon köyhälistöllä.

Pääoma määrää (Puheenjohtaja: ei kuulu asiaan!).
Ahmala: kuuluu asiaan.

Kokous ei sallinut puhetta jatkettavan.

H. Ahmala pani vastalauseen puheenjohtajan menettelyä vastaan.

Kun puheenjohtaja *M. Paasivuori* oli itse edustaja, poistui hän puheenjohtajan paikalta ja sijalle astui *A. B. Mäkelä* ja puheenvuoron sai

J. Kovanen: Ikävä seikka on ollut eduskuntaryhmän muutamien jäsenten suhteen se, että ovat olleet poissa tärkeistä äänestyksistä, kuten esim. käsiteltäessä maanvuokralakia. Ehdotan, että ryhmän on pidettävä kontrollia jäsentensä osanotosta äänestyksiin ja ilmoitettava poissaolevat valitsijoille, jotta vastaisuudessa voidaan se ottaa huomioon.

K. Koskinen: Hämeen etel. vaalipiirin edustajaryhmä lausuu minun kauttani tunnustuksen sos.-dem. eduskuntaryhmälle sen toiminnasta. Enempää kuin se on toiminut, ei voi vaatia. Eräs seikka on kuitenkin huomautettava ja se on äänestyksistä poissaoleminen. Vastaisuudessa on varottava, että ei tällaista enää tapahtuisi.

J. Ukkonen: Pyydän esittää puoluekokoukselle seuraavan lausunnon:

Vaasanläänin itäisen vaalipiirin edustajat kokouksessaan päättivät lausua hyväksyvänsä tähänastisten eduskuntaryhmäin menettelyn, sekä ehdottaa, ettei puoluekokous sitoisi vastaisuudessakaan eduskuntaryhmän käsiä

eduskunnan puhemiesvaalissa; että voitaisiin pitää silmällä, miten edustajat täyttävät tehtävänsä, ehdottaa vaalipiiri-ryhmä, että sos.-dem. eduskunnan jäsenet velvoitetaisi olemaan, mikäli ei lailliset esteet kiellä, saapuvilla istunnoissa ja ryhmän kokouksissa ja että ryhmä velvoitettaisi edes ilmoittamaan poissa-olevien jäsenten nimet puolueen pää-äänenkannattajassa.

K. Evä: Hämeen pohj. vaalipiiriä tässä kokouksessa edustavien edustajain kesken keskustellessa puolueemme edustajien toiminnasta eduskunnassa, oltiin sitä mieltä, että ei ainoastaan puolue toimikunnan vaan myöskin ja ennen kaikkea juuri puolueen jäsenten on tarkoin seurattava sekä valitsemiensa yksityisten edustajien että koko eduskuntaryhmämme toimintaa ja tekoja eduskuntatyössä. Mutta ennen kun tuota toimintaa puolueen jäsenet voivat arvostella, täytyy se toiminta ensin olla heille tunnettua. Eduskuntaryhmän toiminta on kyllä tunnettua ryhmän julkaisemien kertomusten sekä eduskunnan pöytäkirjojen välityksellä. Sen sijaan ryhmän yksityisten jäsenten toiminta, kyky ja sopivaisuus eduskuntatyöhön on pysynyt valitsijoille tuntemattomana, kun valitsijat luonnollisista syistä eivät ole tilaisuudessa sitä persoonallisesti tarkastamaan, eikä siitä ryhmän taholtakaan ole mitään tietoa annettu, ellei joku edustaja ole julkisuudessa esiintynyt sopimattomasti.

Varsinkin uusien vaalien lähestyessä olisi valitsijoille tarpeen mahdollisimman tarkoin tuntea eduskunnassa siihen asti toimineiden edustajiensa kyky ja sopivaisuus eduskuntatyöhön, voidakseen päättää ketä vaaleissa asetavat etusijalle ehdokkaiksensa. Moitittavaa on, etteivät kaikki edustajat aina ole katsoneet velvollisuudekseen noudattaa ryhmäkokouksen päätöksen mukaista menettelytapaa, vaan ovat rikkoneet sitä vastaan *salaisesti*. Samoin myös se, että osanotto ryhmäkokouksiin on ollut kovin laimeaa, josta varmaankin on ollut vahinkoa ryhmän yhtenäiselle ja onnistuneelle esiintymiselle eduskunnassa.

Pidän tarpeellisena, että eduskuntaryhmä jokaisen istuntokauden päätyttyä lähettää lyhyen ja asiallisen henkilökohtaisen arvostelun jokaiselle piiritoimikunnalle vaalipiiristä valittujen edustajien käytöksestä ja sopivaisuudesta eduskuntatyöhön.

A. Vatanen: Kun ryhmässä on jäseniä, jotka eivät tyydytä valitsijain kohtuullisia vaatimuksia, olisi ryhdyttävä pitämään „mustaa kirjaa”. Ryhmän olisi annettava sellaisista edustajista tieto piiritoimikunnalle, ja näiden olisi annettava tieto valitsijoille, jotka ryhtyisivät asiainvaatimiin toimenpiteisiin.

A. Laine: En pane niinkään suurta painoa sille, jos joku edustaja joskus sattuu juopottelemaan, kuin leväperäisyydelle toiminnassa sekä eduskunnassa että ryhmässä. Leväperäisyyden poistamiseksi olisi ryhdyttävä tarmokkaihin toimiin.

J. Tuominen: Kirveen pitäisi luetella niiden edustajain nimet, jotka tärkeimpäin kysymysten käsittelyssä eduskunnassa ovat olleet poissa äänestyksistä ja siten olleet syypäät työväestölle vahingollisiin päätöksiin. Niin tärkeä toimi kuin edustajatoimi, on kunnollisesti täytettävä. Työväestö, joka hädänalaisessa asemassaan toivoo paljon valitsemiltaan edustajilta, on äärimmilleen katke-roittunut, kun edustajat eivät välitä velvollisuuksistaan ja kun ryhmän kurinpito ei ole riittävä. Tästä alkaen on ryhmän annettava tieto valitsijoille laiminlyönneistä ja moitittavasta käytöksestä. Ja puolueen on ryhdyttävä toimiin, etteivät piirijärjestöt enää saa valita edustajiksi sellaisia tunnettuja juopottelijoita kuin on ollut valittuna m. m. Kuopion ja Uudenmaan läänin vaalipiireistä.

A. Kokkola: Yhdyn kannattamaan etupäässä Uskin ja Vatasen mielipiteitä. Mitä tulee uudistuskysymyksiin, olisi etukädessä viljelyspakko aikaansaattava.

A. F. Lyly: Valitsijoilla pitäisi olla enemmän kuin tähän asti arvostelukykä edustaja-ehdokkaita arvostellessaan. Nyt on sattunut niinkin että Hämeessä on hy-

väksytty sellainen ehdokas joka Uudenmaan vaalipiirissä on hylätty. Tällainen ei ole sopivaa. On kyllä todistuksia paljonkin sellaisesta epäjohdonmukaisuudesta, että joku edustaja esiintyy loistavana puhujana, mutta teot ovat aivan toista. Näiden edustajain suhteen, huolimatta heidän auktoriteetti-arvostaan, täytyy ruveta sovittamaan enemmän kurinpitoa kuin tähän asti. Yleensä on valitsijain alettava huolellisemmin seuloa eduskuntaan lähetettäviä henkilöitä ja tämän ohessa otettava myös muukin käytös kuin vaan puhetaito kysymykseen.

A. Närhi: Täällä on jo arvosteltu eduskuntaryhmän jäsenten siveellistä puolta, mutta käsittelemättä on jätetty eräs toinen tärkeä puoli ja se on: se tapa, se suunta, miten ryhmän jäsenet ovat toimineet sekä ryhmässään että eduskunnassa. Ja mitä tähän tulee, niin voinpa väittää, että suurin osa edustajistamme on kallistunut revisionistiseen suuntaan. Se on kyllä nähty heidän eduskuntatyöstään. Mutta ikävä kyllä, tästä puolesta ei ole julkisuudessa tietoja tarpeeksi annettu. Pitäisi sentähden mielestäni eduskuntakertomuksissa yleispiirtein kuvata ryhmässä esiintyvät suuntavivahdukset. Tämä olisi tärkeätä saada valitsijain tietää.

T. Kallio: Mikkelin vaalipiirin täällä kokoontuneet edustajat lausuvat mielihyvällä, että sos.-dem. eduskuntaryhmä on hyvin täyttänyt tehtävänsä ja yhdyn siinä suhteessa Tuomisen lausuntoon. Kurinpidosta olkoon sanottu, että se kuuluu luonnollisesti asianomaisille piirikokouksille. Valitsijat itse seulokoot ehdokkaansa, ettei eduskuntaan valita juoppoja ja kapakkasankareita.

D. Eskelinen: Olen päinvastaista mielipidettä edellisen puhujan kanssa. Piirikokouksilla ei ole tietoa edustajista eivätkä ne siis myös voi heitä arvostella. Eduskuntaryhmän on itsensä annettava juopoista tieto asianomaisille piiritoimikunnille, samoin tieto äänestyksistä poissaolleista, sitte vasta voidaan ryhtyä toimenpiteisiin heidän suhteensa. Kirves täällä ilmoitti hänellä olevan luettelon

äänestyksistä poissaolleista. Vaadin että Kirves lukee listansa kokouksen tietoon. Muuten pyydän puoluekokoukselle esittää että puoluekokous velvoittaisi eduskuntaryhmän tästä lähtien pitämään tarkkaa kontrollia jäsenistään, että ne täyttävät velvollisuutensa ja tapahtuneesta laiminyönnistä sopivalla tavalla valitsijoille tiedon antamaan sekä mainitsemaan edeilämainitunkaltaiset seikat toimintakertomuksessaan.

Bj. Siren: Huomautan edellisten puhujien tuomien näkökohtien lisäksi kurinpitokysymyksen suhteen vielä seuraavaa. Kuten tietty ilmenee ryhmässä useassakin kysymyksessä eri mielipiteitä, tämä ei ole mitään ihmeteltävää. Mutta yksi moitittava puoli on kuitenkin näkynyt sos.-dem. edustajain toiminnassa tässä suhteessa, se nimittäin, että jotkut edustajat yksityisiä mielipiteitään seuraten ovat tehneet äänestyslakkoja, jättäneet tyhjiä lippuja j. n. e. Tämä on moitittavaa. Yksimielisyys on saavutettava jo ennen täysistuntoon menemistä. • • •

J. V. Valo: Eräs edustaja täällä lausui, että on pieni asia, ryypääkö edustaja tai ei. Mutta minä olen puolestani aivan toista mieltä. Tulihan tuon juoppouden seuraukset esim. vaunuluokista äänestämisen yhteydessä surkeasti näkyviin. Äänestyksestä poisjääneet edustajat etsivät puolustukseen monenlaisia tekosyitä, kuten eräsikin toi syykseen, muka sen, että hän asui kaukana kaupungista. Kun on edustajaksi valittu ja siitä saa riittävän palkan, niin ei asunnon etäisyys saa olla eduskuntatyön esteenä. Paheksumista ansaitsee myös se seikka, että eräät edustajat ovat toisinaan äänestäneet yksityisen mielipiteensä mukaisesti välittämättä ryhmän päätöksestä,

E. Viinikainen: Joka edustajaksi on valittu, hänen on myös velvollisuutensa täytettävä; siitä syystä ei edustajan sovi, kuten on tapahtunut, kieltäytyä valiokunnan jäsenyydestä usein löyhillä syillä. Ryhmän on pidettävä kurissa tällaiset ainekset. Surullinen ilmiö on ollut sekin, että eräät edustajat ovat puhuneet liian paljo. Olisi pitä-

nyt tyhmempien istua paikoillaan ja kuunnella viisaan näköisinä etevämpiä puhuessa. Ihmettelen sitäkin, että muutamat edustajat ovat antaneet porvarien agiteerata itsensä kannattamaan heidän etujaan, kuten oli laita n. s. kaljakysymyksessä.

O. Tokoi: Huomaan joutuneeni erittäin siveelliseen seuraan, jossa toisten virheitä ja heikkouksia pidellään säästämättä. Älkööt kuitenkaan lasikaapissa istujat heittääkö kivellä toisia samassa asemassa olevia. Täällä puhuttu rappeutuminen ei ole suinkaan kotoisin ryhmästä itsestään vaan ulkoapäin. Hämeen pohj. vaalipiirin edustajille tahdon huomauttaa, että ryhmän kokouksissa on kyllä pidetty pöytäkirjaa, jossa on mainittu, ketkä ovat olleet poissa ryhmän kokouksista. Tärkeimmissä äänestyksissä eduskunnassa on myös merkitty poissaolleet ryhmän jäsenet. Sopimattomista puhevuoroista istunnoissa ja valiokunnan kokouksissa on annettu asian mukaisia huomautuksia ja varoituksia. Sitäpaitsi on sanomalehdissä selostettu ryhmän jäsenten toimintaa. Mutta vaikeata on ryhmän ruveta julkaisemaan arvosteluja kunkin jäsenen kyvyistä. Vaikea on myöskin siellä niinkuin täälläkin estää edustajan kokonaan puhumasta pötyä, kun jokainen on mielestään paras puhuja ja tahtoo esiintyä.

Se väite, että ryhmän jäsenet muka ovat antaneet porvarien agiteerata itsensä toimimaan ja äänestämään joskus työväen vahingoksi, ei pidä paikkaansa. Täällä esimerkiksi tuodun kalja-asian laita on niin, että osa ryhmän jäsenistä piti työväelle edullisempaan vaatia kaljatehtaille verovapaita maltaita, että kalja olisi halvempaa ja parempaa, oluttehtaissa valmistettu kalja kun on huo-noa. Olin silloin valiokunnassa ja kuuluin tässä syytetyihin jäseniin, enkä vielä kukaan ole muuttanut silloista mielipidettäni.

Asia lähetettiin *menettelytapavalioikuntaan*.

Kirveen lista.

Vähäisen väittelyn jälkeen päätti kokous 59 äänellä 39 vastaan, että edustaja J. Kirveen on luettava julki luettelonsa äänestyksistä poissa olleista edustajista.

A. Halonen ilmotti vastalauseensa, väittäen päätöstä asiattomaksi, aiheettomaksi ja Kirveen luetteloa tarkistamattomaksi.

J. Kirves ryhtyessään lukemaan „luetteloaan” selitti käsittäneensä, että kysymyksessä olivat poliisimäärärahasta ja rautatievaunuasiasta toimitetut äänestykset. Edellisestä äänestyksestä olivat olleet pois edustajat A. Mantere, T. Tainio, V. Viitanen, N. Valavaara, S. Nuorteva, Iida Aalle ja Jenny Nuotio, kaksi viimeksi mainittua sairaina eduskunnan luvalla. Jälkimmäisestä äänestyksestä olivat olleet poissa A. Vesa, A. Lahtinen, J. Kirjarinta ja E. Hokkanen, viimeksimainittu sairaana. Edellisessä äänestyksessä jäätiin kolmen äänen, jälkimmäisessä yhden äänen vähemmistöön.

Kieltolakiasia.

Järjestävä valiokunta ilmotti, että edustaja Hilja Pärsinen oli jättänyt kokoukselle esitettäväksi ehdotuksen samantapaisiksi *toimenpiteiksi kieltolakiasia*ssa kuin oulu-laisten edustajien taholta oli ehdotettu kunnallislakien suhteen ja samalla lausuttavaksi ankaran paheksumisen vallassa olijoille kieltolain tappamisesta.

Järjestävän valiokunnan ehdotuksesta lykättiin asia *menetteltäpävaliokuntaan*.

Istunto päättyi klo 1:n aikaan.

Iltapäivänistunto.

Kokousta jatkettiin taasen klo 4:ltä.

Puheenjohtajana oli *Matti Paasivuori*.

Järjestösäännöt.

Kokoukselle esitettiin järjestösääntöjen muuttamista koskevat asiat (kts. „Esityksiä puoluekokoukselle III”, n:ro 7). *Järjestävä valiokunta* ehdotti, että asiat keskustelutta lähetettäisiin *sääntövallokkuntaan*. Ne, joilla on sääntöihin uusia ehdotuksia tehtävänä, jättäkööt ne kirjallisesti valiokunnalle.

Ehdotusta kannatettiin.

J. Merivirta piti keskustelua välttämättömänä. Eihän valiokunta voi muuten tietää, mihin suuntaan kokouksen enemmistö tahtoo säännöt laadittavaksi.

V. Lehokas: Ymmärrän hyvin syyn, miksi järjestävä valiokunta on ehdotuksensa tehnyt. Kokouksella on niukasti aikaa, ja jos sääntöasia kaikessa laajuudessaan otetaan keskusteltavaksi, menee kokouksen aika yksin siihen kysymykseen, siksi paljon on siinä useallakin sanomista. Puhuja sanoi sentähden kannattavansa valiokunnan ehdotusta. (Hyvä!).

Esitettiin äänestettäväksi, keskustellaanko asiasta vaiko ei.

Suurella enemmistöllä hyväksyttiin järjestävän valiokunnan ehdotus. Asia siis lähetettiin sellaisenaan *sääntövaliokuntaan*.

Verotuskysymys.

Kokoukselle esitettiin puolueveroja koskevat asiat (kts. »Esityksiä puoluekokoukselle III”, 8).

Asiasta syntyi seuraava keskustelu:

J. Merivirta; En tahdo puhua verojen kantotavasta, sillä se kuuluu järjestösääntöjen alalle. — Puolueveron suuruudesta tahdon yksinkertaisesti ehdottaa, että se pyydetään entisellään. (Hyvä!) Suomalaisten ja ruotsalaisten välisestä epäsuhteesta verojen maksussa tahdon lausua, että asia olisi järjestettävä oikeammalle kannalle. Ruotsalaiset puoluejäsenet ovat vapaat puolueverosta, maksa-

vat verot vain omalle liitolleen. Samoin ovat he vapautetut paikallisista piiri- ja kunnallisveroista. He eivät ole ottaneet osaa piirijärjestö- ja kunnallisjärjestötoimintaan, puuhaavat vain työväenyhdistyksissään. He siis ovat tavallaan puoluejäseniä, mutta eivät kuitenkaan maksa puolueen yleisiä veroja ollenkaan. Tässä on olemassa aukko ja se on korjattava. Karvosen ehdottamasta sanomalehtiverosta mainitsi puhuja, että se on mahdoton. — Asia ei ole otettava vakavasti käsiteltäväksikään.

A. Halme: Puoluevero on pysytettävä entisellään. Sanomalehtiveron suhteen yhtyi Merivirtaan. Olisi päinvastoin aika ryhtyä ajattelemaan liikojen puoluelehtien vähentämistä, eikä mitään keinotekoista lehtien ylläpitämistä sanomalehtiverojen avulla. Esim. Porvoosta ja Lappeenrannasta joutaisivat lehdet pois. Puoluekokouksen olisi ajateltava sanomalehtiluvun rajoittamista.

„Välikysymys”.

Mikkelin vaalipiirin edustajain taholta oli esitetty kysymys puoluekokouksen jonkun edustajan juopottelusta ja tahdottiin se nyt esille.

V. Boman ehdotti, että jätettäisiin se verotuskysymyksen jälkeen esitettäväksi. (Hyvä !)

Alex. Halonen: Minä välttämättä tahtoisin asian esille kohta, että mikkeliiläiset saisivat purkaa hermostuksensa ulos ja voisivat sen jälkeen taas kylmäj arkisesti käsitellä verotuskysymystä. (Naurua.)

Päätettiin lykätä kysymys esitettäväksi verotuskysymyksen jälkeen.

Verotuskysymys.

Jatkettiin jälleen verotuskysymyksen käsittelyä.

J. Viinamäki: Puoluevero on pysytettävä entisellään, kaikki verot yhdistettävät. Ei sanomalehtiveroa. Korotettakoon ennemmin lehtien tilaushintaa.

A. *Päiviö*: Mailla kannatetaan veron alennusta, mutta kuitenkin lienee se mahdoton, niin että pysyköön ennallaan. Sanomalehtiveroa ei ole ruvettava suunnittelemaan.

A. *Sainio*: Veroa ei ole korotettava, olkoon entisellään. Sanomalehtiveroa ei voida määrätä, sillä sanomalehtiähän lukevat ja tarvitsevat puolueeseen virallisesti kuulumattomatkin. Järjestöihin kuuluville tulisi siten kaksinkertainen taakka.

Puheenjohtajan ehdotuksesta rajoitettiin puheenvuorot ja puheaika 2 minuutiksi.

V. *Boman* kehoitti lähettämään asian pitemmältä keskustelulta valiokuntaan.

V. *Lehokas* puolsi puoluetoimikunnan vastaehdotusta veroitusasiassa. Se on eri päätöksellä määrättävä.

V. *Huhtala*: Agitatsioniverosta on otettava osa sanomalehtiveroksi.

A. *Hirvonen* vastusti sanomalehtiveroa.

A. *Lehto*: Puoluevero on jo liian korkea; sanomalehtivero on epäkäytännöllinenkin.

O. *Koistinen*: Puoluevero on asetettava suhteelliseksi tuloihin; verosensus olisi laskettava.

D. *Niemelä* kannatti verojen pysyttämistä entisellään; vastusti sanomalehtiveroa.

Keskustelun päätyttyä tähän

puheenjohtaja keskustelussa ilmenneiden mielipiteiden nojalla katsoi kokouksen mielipiteen olevan, että *sanomalehti-veroehdotus* on hylättävä ja *puolueveron suuruus* pysytettävä entisellään.

Kokous hyväksyi käsityksen.

Verotusta koskevat ehdotukset menivät muilta osiltaan *raha-asiainvaliokuntaan*.

„Välikysymys”.

Esitettiin nyt keskusteltavaksi ja päätettäväksi *mlk-kelinlääniläisten asia*.

Puheenjohtaja ilmoitti, että mikkeliäiset edustajat ovat tehneet »välikysymyksen" Kotkan seurahuoneella tapahtuneesta kokouksen edustajain *juopottelujutusta*, jossa edustaja J. H. Lehtelällä oli ollut rumin osa, koska hän joutui poliisikamariin.

J. R. Hynynen paheksui asiaa ja tuekseen mainitsi paikkakunnan suomettarelaisen lehden asiaa koskevan uutisen. Moitti paikallista puoluelehteä siitä, ettei se ole asiasta kertonut.

Esitti, että järjestävän toimikunnan otettua selvän asiasta, syylliset lähetettäisi heti pois kokouksesta.

A. Sivenius: Hämeenläänin eteläisen vaalipiirin edustajaryhmä, johon Lehtelä kuuluu, on keskustellut asiasta. Huomauttaa, ettei täällä ole varattu aikaa porsasteluja varten. Ryhmä pyytää kokousta yhtymään ehdotukseen, että asia jäisi järjestävän valiokunnan tutkittavaksi ja saatettavaksi Hausjärven kunnallisjärjestön tietoon, Lehtelä kun on sieltä lähetetty.

K. Kopila huomautti, että asia olisi voinut jäädä siksi kun raittiuskysymys kokonaisuudessaan tulee esille.

A. Halonen: Arvoisa sosialidemokratisen puolueen edustajakokous! Minä olen päättänyt käyttää puheenvuoroa joka-ainoassa juopottelujutussa ja raittiuskysymyksessä, ei siitä syystä, että minä olisin juuri innokas raittiusaatteen levittäjä tahi innokas juoppouden levittäjä, mutta siitä syystä, että minä käsitän tämän yleisön tuomarina olevan miltei samanlaisen kuin suden lampaan tuomarina. Alustaja teki suuren ilmiannon, johon aion kajota. Hän sanoi, että edustajat ovat kokoontuneet Seurahuoneelle juopottelemaan. Mutta sosialidemokratien syyttäessä toveriaan, täytyy itse ottaa selko asiasta eikä uskoa suomettarelaisten lehtien juttuja. Me emme pidä suomettarelaisia syyttäjänämme. Minä olin keskiviikkoiltana seurahuoneella ja pääsin kello yhdeltä rauhassa nukkumaan vaikka minä yleensä en niinkään helposti saa unta. Minä söin Seurahuoneella ja join punssini, mutta minä en huo-

mannut mitään rähinää. Minä en hyväksy alustuksen tekijäin ehdotusta, että kokous pakottaisi asianomaisen henkilön nousemaan ylös että kokous saisi sitä häväistä, kenties mahdollisesti tervata ja kierittää höyhenissä kuten Amerikassa on joskus tehty. (Huutoja: alas, hävytöntä, melua). Olkaa rauhallisia! Minun mielestäni (Huutoja: Halosen mielestä!) Aivan niin minun mielestäni. (Melua) Ettekö uskalla kuulla! Minun pitäisi huutaa kilpaa järjestyneen työväen kokouksen kanssa, joka on päättänyt meluta. Minä pyydän ehdottaa ainoata oikeudenmukaista menettelyä tässä asiassa. Piiri se on, joka kärsii tästä jutusta, eikä puoluekokous niinkään suuressa määrässä (Kyllä!), jos joku sen edustajista juopottelee, miksemme jätä piirien rangaistavaksi. Yhdyn siis Siveniukseen. Puoluekokouksen tehtävänä on tehdä yleisiä päätöksiä. Tällaiset yksityiset asiat jätettäköön piirin edustajaryhmän asiaksi. Kokous olkoon kiitollinen sille putkassaolijalle, että se omin voimin pääsi sieltä ulos, ettei tämän kokouksen tarvinnut lähteä häntä noutamaan. (Huutoja: alas, alas! Vihellystä). Ehdotan, että puoluekokous siirtyy päiväjärjestykseen jättämällä asianomaiselle ryhmälle syyllisen lähimmät rankaisu-toimenpiteet ja selittää syyteylle lieventäväksi asianhaaraksi sen, että hän omin tarmoin pääsi Kotkan tunnettujen poliisien käsistä ilman että puoluekokouksen tarvitsi ryhtyä häntä avustamaan. (Alas-huutoja, vihellystä).

H. Pärssinen: Halonen on koettanut täällä hypnotiseerata ihmisiä. Tämä juopottelu on siksi loukkaava, että ehdotan kokouksen lausumaan Lehtelälle sen toivomuksen, että hän jättäisi edustajapaikkansa.

O- Piisinen: Asia olisi hyvin voinut jäädä siksi kun raittiuskysymys yleensä tulee esille. Kun kuitenkin tämä juttu on herätetty ja otettu kokouksessa keskusteltavaksi, olen kyllä itse asiaan nähden — päinvastoin kuin Halonen — sitä mieltä, että se koskee jonkun verran muitakin kuin tämän skandaalimestari Lehtelän tänne lähettäjiä.

Olemmehan useampi saaneet jo, yhdessä Lehtelän kanssa, mokomata juttua hävetä. Mutta on tyhmää ja epäoikeudellista puhua asiasta suomettarelaisen lehden uutisen pohjalla, lehden, joka täällä paikkakuntalaistenkin kesken on niin surullisessa maineessa. Pärssinen on ehdottanut, että puoluekokous lausuisi Lehtelälle toivomuksen edustajapaikkansa jättämisestä. Pärssisen ajatuksen saattaisi ehken hyväksyä, sillä eroituksella vaan, että se toivomus olisi pitänyt tai pitäisi lausua asianomaisen edustajaryhmän. Ettei kokouksella teetetäisi vähäpätöisiä ja kenties ennenaikaisia päätöksiä, ehdotan, että kokous siirtyy päiväjärjestykseen jättämällä asian asianomaisen vaalipiirin edustajaryhmän lähemmin tutkittavaksi ja tuomittavaksi.

Äänestysten jälkeen kokous hyväksyi Hilja Pärssisen ehdotuksen, jonka mukaan kokous lausui edustaja J. H. Lehtelälle toivomuksen, että hän jättäisi edustajapaikkansa kokouksessa.

F. E. Kellosalmi ilmotti kaupungin poliisimestarilta kuulleensa, että kysymyksessä ollut suomettarelaisen sanomalehden uutinen oli asiallisesti väärä ja totuudesta poikkeava.

A. B. Mäkelä ilmotti *vastalauseensa* sen johdosta, että puoluekokouksen välikyselyoikeutta on käytetty näin pikkumaisessa asiassa.

Vastalauseeseen yhtyivät *V. Viitanen* ja *f. Hämäläinen*.

Agitatsioonikysymys.

Esitettiin keskusteltavaksi kysymykset 9, 10, 11, 12 ja 13.

Keskustelussa tuotiin esille seuraavaa:

A. Nyberg: Suomenkielisestä agitatsioonista ei täällä liene pitkiä puhumisia. Sen sijaan tahdon puhua ruotsinkielisen agitatsioonin avustamisesta. Suomenkielisten täytyisi ryhtyä avustamaan ruotsalaisia tovereja agitatsioonissa.

Ruotsinkieliset näyttävät kyllä olevan yleisessä sivistyksessä edellä, mutta kun ryhtyy puheisiin heidän kanssaan, huomaa heidän valtiollisten asiain ja sosialidemokratian tuntemisessa olevan aivan takapajulla. He ovat täydellisesti porvarien pimittämiä. Kielikysymys näyttelee vieläkin suurta osaa. Työväenasian ajaminen ruotsalaisten kesken on vaivalloista. Ruotsinkielisiä työväenyhdistyksiä on viime aikoina kolmisenkymmentä kuollut. Suomenkielisten olisi uhrattava jotain ruotsinkielisen agitatsionin hyväksi. Ruotsinkielinen rahvas on niin yksinkertaista, että »ruotsalainen kansanpuolue" saa syöttää sille mitä pötyä tahansa. Ruotsalaisella seudulla voi käydä vielä niinkin, että sosialistiagitaattori pistetään rautoihin, joutuu kivitettyväksi, pannaan vartijat vartioimaan heitä j. n. e. Puhuja kannatti ruotsinkielisen' agitaattorin palkkaamista puolueen kustannuksella. Agitaattorin olisi kuljettava kaikilla syrjäseuduillakin ja etupäässä juuri niillä, eikä ainoastaan hyväkulkuisilla paikoilla. Samalle henkilölle ei kuitenkaan pitäisi antaa ruotsinkielisen puoluelehden toimitamista tehtäväksi. Toivoi kokouksen kannattavan tätä agitaattorin palkkausta.

Puhe vuorot rajoitettiin.

J. Merivirta: Viinikaisen pontta ei olisi täällä hyväksyttävä. Ei ole puoluekokouksen asia päättää, mitä agitatsionimuotoa missäkin piirissä käytetään, se on piirien asia. Yleistä ohjetta koko maalle ei voida antaa. Kasikisten t. y:n ehdotuksen voi yhdistää ruotsalaisen työväenliiton ehdotukseen. Puolue on vuosittain uhrannut ruotsinkieliseen agitatsioniin 1800 mk. Tätä ei ole käytetty paljon henkilökohtaiseen agitatsioniin, vaan kirjallisuuteen y. m. Ei ole voitu ottaa puhujaa, kun varat ovat olleet jaettavat useamman piirin kesken, joissa asuu ruotsalaisia. Kukaan ei mene puhujaksi kuukauden tai parin ajaksi. Jos hyväksyttäisiin ruotsalaisten toverien ehdotus, tulisivat varat paremmin käytetyiksi. Kannattaa luovutettavaksi tarkoitukseen 2,400 mk. vuodessa, että

saataisiin toimeen täysin kykenevä henkilö. Puhujalta olisi vaadittava myös suomenkielen taitoa, että hän voisi puhua suomalaisillekin, missä niitä asuu ruotsalaisten seassa. Kujalan ehdotukset esitän hylättäväksi.

J. Kautto: Agitatsioni olisi lopetettava, paitsi vaalikausina. Puolueen varoilla olisi toimitettava vaan valistustyötä.

J. Viinamäki: Piiritoimikunnat eivät ole saaneet kykeneviä puhujia. Piiragitatsioni olisi supistettava ja agitatsioni yleensä siirrettävä puoluetoimikunnan valvonnan alaiseksi.

V. Huhtala: Ei sovi vielä kokonaan lakkauttaa lentävää agitatsionia, etteivät pimeimmät paikat jäisi herättämättä.

Anton Aaltonen esitti Tammelan kunnallisjärjestön ja Forssan t. y:n mielipiteenä, että niinsanottu lentävä agitatsioni, lukuunottamatta vaalien edellä tapahtuvaa vaalikiihotusta, olisi supistettava. Luennot ja esitelmät olisi järjestettävä useampia päiviä kestäviksi kurseiksi, ja olisi valistustyö suunnattava pääasiallisesti sosialismin perusteiden, periaatteiden ja menettelytapojen selvittämiseen. Toimeensa kykenevien puhujien puutteen poistamiseksi olisi perustettava puoluetoimikunnan valvonnan alainen puolueopisto. Jos puolueen vakinaiset tulot eivät riitä opiston ylläpitämiseksi, verottakoon puolue puoluejäseniään sitä varten asetettavalla ylimääräisellä opistoverotuksella, joka kuitenkin ei saisi nousta korkeammalle puolueen nykyistä, maaseutujärjestöjen jäseniltä kannettavaa puolueveron summaa.

A. Närhi: Vaaliagitatsionia on tarpeettomana vähennettävä ja siten kertyneet varat käytettävä periaatteita selventävään kasvatustyöhön. Agitaattorin toimi on järjestettävä vakinaiseksi ammattityöksi, josta maksetaan kunnollinen palkka.

H. Marttila: Agitatsioni olisi jätettävä kokonaan piirijärjestöjen asiaksi.

K. H. Viik: puolsi erikoisen luottohenkilön asettamista ruotsinkielisen työväen herättämiseksi. Huomautti ruotsinkielisten Porvoossa pitämästä kokouksesta, jossa asia oli esillä. Tosin kyllä puolue tulisi uhraamaan varoja jonkun verran enemmän kuin tähän asti, mutta varmaan hyöty vastaisi uhrausta. Viittasi vaalien tulokseen, mikä todistaa ruotsinkielisen työväestön herättämisestä olleen tosituloksia, vaikka se työ onkin ollut vaikeata. Uusia järjestöjäkin on saatu perustetuiksi hyvä joukko. Kertoili esimerkkejä Pohjanmaalta siitä, miten ruotsinkielinen porvaristo uhkaa browningeilla työväen valistajaa.

K. V. Nieminen kertoili työväen oloista Ahvenanmaalla. Puhujat, jotka siellä ovat käyneet, eivät ole saaneet sanottavia aikaan varsinkin kun joku on holtittomasti käyttäytynytkin. Puolsi rahaerää annettavaksi.

S. Saarikivi: Ruotsinkielisten toverien agitatsionista on pidetty kauniita puheita. Sikäli kuin toimintakertomuksesta näkyy, on siihen uhrattukin puolueen varoja tuntuvasti, noin 5000 mk. viime toimikautena. Mitä on tällä aikaan saatu? V. 1907 perustettiin 29 yhdistystä, hajosi 8, v. 1908 perustettiin 3 ja hajosi 3 yhdistystä, v. 1909 on perustettu 2 ja hajonnut 2 yhdistystä. Vaaleissa oli äänimäärä v. 1907 8300 ääntä, v. 1908 9400 ääntä ja v. 1909 7700 ääntä. Eivät nämä numerot näytä edistystä. Suomenkieliset syrjäseutulaiset, jotka itsekin olisivat agitatsionin tarpeessa, saavat maksaa tämän kalliin ja tuloksettoman agitatsionin. Jos pantaisi ne rahat raja-seutujen agitatsiooniin, ei tulos olisi niin laiha kuin ruotsalaisten agitatsionista. Suomalaiset kuulisivat mielellään puhujia, eivät he uhkaisi browningeilla eikä seipäillä, kuten täällä kerrotaan ruotsalaisten tekevän. — Suomenkielisestä agitatsionista on ehdotettu jätettäväksi pois lentävä agitatsioni. Se on kuitenkin vieläkin tarpeen. Jätettäköön piirien tehtäväksi agitatsionimuodon määrääminen.

M. Uotinen: Keskustelu on ollut vähän valaisevaa. Ei ole, lukuunottamatta edellistä puhujaa, puhuttu lentä-

vän ja kurssiagitatsionin välisestä suhteesta ja kumpiko niistä on toivottavampi. Herätystyössä ei puolueen taholta enään ole suuriin uhrauksiin käytävä. Yksityisiä puheita pidettäköön. Piirit huolehtikoot paikallisesta agitatsionistaan. Pitäkööt myös valistuskursseja. — Olisi ollut enempi valaistava ruotsalaisten avustuskysymystä. Ei asettunut asiassa aivan niin jyrkälle kannalle kuin edellinen. Annettakoon ruotsalaisille raha-apua, mutta puolueen ei ole ryhdyttävä palkkaamaan luottamusmiestä heille. Jätettäköön sen palkkaaminen heidän omaksi asiakseen.

Hanna Malm: Edellinen puhuja ja Saarikivi ovat lausuneet ruotsalaisen luottamusmiehen palkkaamisesta, mitä tahdoin sanoa. Jätettäköön avustus vaalipiiritoimikunnille niissä vaalipiireissä, joissa on ruotsalaisia. Piiritoimikunta järjestäköön senkin agitatsionin.

V. Boman: Agitatsionia on kahdenlaista. On yleistä ja paikallista. Viinamäen ehdotus, että koko agitatsioni jätettäisiin puoluetöimikunnan huostaan, on mahdoton. Mitä jää silloin tehtäväksi piirijärjestöille. Paikallinen agitatsioni jääköön edelleen piiritoimikuntien järjestettäväksi. — Yhtenäistä agitatsionimuotoa koko maalle ei voida määrätä. Yhdessä piirissä tarvitaan lentävää agitatsionia, toisessa kursseja, kolmannessa näitä molempia rinnakkain. Agitatsionimuodosta päättäköön kukin piiri itse. Täällä lausuttakoon mielipide vain puolueen kustantamasta agitatsionista. Puolueen agitaattoreja ei olisi käytettävä tilapäisiin puheisiin. Olisi toimeenpantava vain agitatsionikursseja. Sitä varten olisi palkkattava 4 puhujaa, jotka kävisivät kursseilla ympäri maan. Puoluetöimikunta ei ole pannut tikkua ristiin eri piirien järjestötoiminnan yhtäläistytämiseksi. Se olisi korjattava. Kaksi agitaattoria saisi olla yksinomaan järjestäjinä. — Närhi huomautti agitaattorien tehtäväänsä kehittämisen tarpeellisuudesta. Sitä ehkä pidetään luonnottomana, mutta se on totta. Agiaattorit tarvitsisivat aikaa itseään kehittääkseen. Puoluekokouksen

olisi lausuttava toivomus, että piirit antaisivat agitaattoreilleen tätä tarkoitusta varten vapautta ja että siltäkin ajalta maksettaisi palkka. Viinikainen on ehdottanut agitatsioniajaksi 7 kuukautta vuodessa ja 5 kuukautta vapaaksi ajaksi. En tahdo mennä niin pitkälle. Ehdottaisin työskentelyajaksi 10 kuukautta ja vapaaksi ajaksi 2 kuukautta. Nyt koetetaan jokaisessa piirissä ajaa agitaattoreilla niin paljon kuin mahdollista. Luonnollista on, että he siinä leikissä pian kuluvat.

A. Halonen: Yhdyn siihen käsitykseen että piiriagitatsioni ei ole järjestettävä täällä. Puolueen agitatsionistat kai nyt onkin puhe. Ruotsinkieliseen agitatsionihl varojen myöntämistä kannatan. Puolueen nykyisten puhujain toimet olisi järjestettävä siten, että he kiertelesivät vain tarkastamassa ja yhtenäistytymässä eri piirien toimintaa. Näitä järjestäjiä voisi olla kaksi, kuten puolueen puhujia tähänkin asti.

K. Lehtimäki puolsi ruotsinkielisten anomusta, huomauttaen, että sen agitatsionin järjestäminen olisi jätettävä puolue-toimikunnan asiaksi. Kaskislaisten anomusta ei kannattanut. Puolsi luentokursseja.

Asia lähetettiin näillä evästyksillä *agitatsionivaliokuntaan*.

Vastaussähkösanoma Ruotsin maajärjestöltä.

Kokoukselle oli saapunut ja esitettiin seuraavansisältöinen sähkösanoma:

„ *Puoluekokous.*

Kotka.

Osotetusta myötätunnosta ja avustuksesta jättiläis-taistelussamme lausumme taistelevien ruotsalaisten työläisten puolesta lämpimimmän kiitoksen. Selvemmin kuin milloinkaan ennen on työläisten luokkayhteenkuuluvaisuus

ilmennyt hyödyksi jatkuvalla taistelulla suuren päämäärämme saavuttamiseksi. Taistelu jatkuu vähentymättömin voimin. Onnea työllenne.

Ruotsin maajärjestön puolesta:

Lindqvist."

Lähetäjille kohotettiin kolmikertainen eläköönhuuto.

Nuorisoliittoasia.

Esitettiin käsiteltäviksi kysymykset 14 ja 15.

Keskustelussa lausui

H. Ahmala: Täällä on jo esitetty eräältä taholta sel-laista, että melkein peloittaa vastustaa nuorisoliiton puo-
lelta tehtyä anomusta. Mutta jos kerran varoja myönne-
tään, on puolueen myös päästävä kontrolloeraamaan liiton
toimintaa.

Matti Autio: Yhdyn käsillä olevassa asiassa melkein kokonaan alustukseen ja tahtoisin ainoastaan lisätä siihen vähän. Sosialidemokratisen nuorisoliikkeen erillään oloa puolueesta en puolusta yksinomaan rahallisista syistä, mitkä on jo alustuksessa mainittu, vaan ennen kaikkea siksi, että se on hyödyllistä, jopa välttämätöntä niiden aatteiden levenemiselle, joita nuorisoliike edustaa. Onhan tunnettua, että löytyy ylfympäri maatamme nuorta väkeä, mikä ei katso, rahvaaseen kuuluvanakaan, arvolleen sopi-vaksi liittyä sosialidemokratiisiin järjestöihin, mutta niillä paikkakunnilla, missä on meidän nuoriso-osastojamme, on joku määrä porvarillisiin piireiliinkin lukeutuvaa nuorisoa tullut mukaamme. Edelleen puolustan mielipidettäni sillä tosiasialla, että eri ikä-asteilla olevat henkilöt, vaikka hei-dän maailmankatsomuksensa olisikin samanlainen, monessa tärkeässä asiassa ovat erimieltä.

Erityisesti kiinnitän huomiota itäiseen taantumuk-
seen. Sitä vastustaessa tahtoo sosialidemokratinen nuori-

soliike olla ensimmäinen ja rohkein. Sotilaskysymyksessä samoin on kantamme selvää kuin päivän valo. Vastustamme militarismia kaikissa sen ilmenemismuodoissa ja uskallamme — jos niin tarvitaan — kiihottaa Suomen nuorisoa yleiseen *asevelvollisuuslakkoon*. Työnselkkauk- ja lakkotapauksissa tahdomme saada nuorukaiset ymmärtämään, että „työnhaluinen”, toveriensa pettjä, on lurjus. Kirkon farisealaisuutta me vastustamme julkisesti ja val-
 lan rehellisesti, emmekä tahdo tyrkyttää mielipiteitämme valmiina, emme edes sosialidemokratiasta, me vain esitämme nuorisolle eri aatteet ja yhteiskunnalliset suunnat nuorison tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi. Ja tässä työsämme tarvitsemme sosialidemokratisen puolueen sekä siveellistä että aineellista tukea ja turvaa. Mitä tulee тов. Ahmalan huomautukseen puoleen tarkastuksesta meidän menettelymme suhteen, ei minulla ole mitään syytä vastustaa sitä, kunhan ei vaan meitä tahdota orjuuttaa. Jos minä yksityisenä olisin jonkun mielestä liian jyrkkä, niin ei se saa tähän asiaan vaikuttaa, sillä minä en ole edes liittotoimikunnan jäsen.

Puheenjohtaja ehdottaa rajoitettavaksi puheenvuorot ja puheajan määrättäväksi korkeintaan 5 minuutiksi.

Ehdotus hyväksytään.

J. Kujala: On valvottava, ettei pääse vieraita aineksia puolueeseen. Nuorisoliiton keskuudessa on ilmennyt bergreniläistä suuntaa. Liiton on kuuluttava puolueeseen, että puolue voi sitä valvoa. Rahalliset syyt on poistettava sitä estämästä.

J. K. Lehtinen: Autio puhui suuria sanoja, teot ivannevat niitä. Ei puoluekokousta voida millään peloitella. Jos suomettarelaiset onnistuisivat hetkellisesti vetämään mukaansa työläisnuorisoa, tulee se sieltä vielä meidän joukkoomme. Avustusta voidaan vasta sitten puoltaa, kun liitto on puolueen järjestösääntöjen alainen. Sanotaan, ettei liitto ole toiminut puoluetta vastaan. Täällä Autio jo on puhunut sellaista, jota tuskin voisi kernaasti alle-

kirjoittaa. Autio teki nuorisoliitolle karhun palveluksen. Nuorisoliiton kokousten pöytäkirjoissakin on sellaista, josta voi olla eri mieltä. Liittoa on vaadittava kohtuullisen kurin alaiseksi.

Keskustelun jatko lykättiin seuraavaan päivään.

Laulettiin „Sä lippu puhdas punainen”.

Kokous päättyi k:lo 7 i. p.

Viides kokouspäivä.

Sunnuntaina 12 p:nä syyskuuta.

Aamupäivänistunto.

Kokous aloitettiin k:lo 9:ltä.

Puheenjohtajana toimi *F. E. Kellosalmi*, ohjelmakysymyskeskustelusta alkaen *A. B. Mäkelä*.

Toimitetussa *nimenhuudossa* merkittiin poissaoleviksi: A. Päiviö ja T. Typpö.

Myöhästynyt esitys.

Järjestävä valiokunta ilmotti, että Sulho Leppä oli sille jättänyt kokoukselle esitettäväksi erään alustuksen. Siihen nähden, että alustus oli myöhemmin esitetty kuin järjestösäännöt määräävät, ehdotti järjestävä valiokunta sen jätettäväksi huomioonottamatta.

Ehdotus hyväksyttiin.

Tervehdys ruotsalaisilta tovereilta.

Kokoukselle oli saapunut ja suomennettuna luettiin seuraavan sisältöinen sähkösanoma:

«Tukholma 11. IX. 09.

Sosialidemokratinen puoluekokous.

Kotka.

Vaikka olosuhteet ovat tehneet mahdottomaksi lähettää erikoisen edustajan Teidän kokoukseenne, seuraa ruotsalainen veljespuolue, joka juuri on saanut kokemuksia luokkataistelun kaikkea vallitsevasta yhteiskunnallisesta voimasta, Teidän työtänne, toivottaen, että liikkeenne yhä edelleen ulkonaisesti ja sisäisesti kehittyisi Suomen kansan tulevaisuuden ainoana vankkana tukena.

Puoluehallinnon puolesta:
Branting".

Ruotsin sosialidemokratialle kohotettiin kolmikertainen eläköönhuuto.

Nuorisoliittoasia.

Jatkettiin keskustelua nuorisoliittoasiasta.

Keskustelussa lausuttiin seuraavaa:

O. Piisinen: Kuopion sos.-dem. nuoriso-osasto on lähettänyt meille Kuopion läntisen piirin edustajille kirjelmän, jossa ilmoitetaan osaston käsitelleen nuorisoliittoasiaa ja päättäneen puoltaa Vankkojen ehdotusta sekä kehoitetaan myös meitä täällä sitä kannattamaan. Olen tämän evästyksen tahtonut tuoda kokouksen tietoon. Omasta puolestani en kuitenkaan, vaikka lämpimästi harrastankin nuorisoliikettä, sellaisenaan hyväksy Vankkojen ponsia. Ponsissa esim. pyritään määrittelemään agitaattorien matkoja. Sellainen ei kuulu puoluekokoukselle. — Mitä itse nuorisoliiton merkitykseen tulee, niin ei ole samantekevää puolueelle, missä hengessä nuorisomme kasvaa. Nuoriso on saatava meidän harrastuksiamme kannattamaan ja

sentähden on sos.-dem. nuorisoliike välttämätön. Kuitenkin täytyy puolueella olla täydet takeet tämän liiton kontrollista. — Varojen myöntämisen suhteen täytyy olla vähintään epäilevällä kannalla. Jos varoja ei ole riittävästi, niin mistä niitä annetaan? Täällä tulee kysymykseen rahamenoja vaativia tärkeitä asioita. Jos on ratkaistava esim. työväensihteeristön perustamisen ja nuorisoliiton avustamisen välillä, niin selvää on, että puolueelle on edellinen paljon tärkeämpää.

Hilja Pärssinen: Eöyhälistönuorison kehitys ei ole samantekevää. Ei pitäisi jättää nuorisoa yksinomaan porvarillisten nuorisoseurojen haltuun. Suomettarelaiset esim. perustavat nykyisin innolla „kansallisia” nuorisoliittojaan ja uhraavat siihen paljon. Meidän puolueemme on pyrittävä valloittamaan nuoriso helmaansa. Nuorisoliitolle kannattaa uhrata. Työstä nuorison keskuudessa lähtee siveelistä sekä aineellista voittoa. — Kun nuorisoliiton kuulumisesta puolueeseen on syntynyt erimielisyyttä, ehdotan sellaista välimuotoa, että puolue kannatuksensa ehdoksi vaatisi nuorisoliiton 18 vuotta vanhemmat jäsenet kuulumaan puolueeseen, mutta sitä nuoremmat annettaisiin olla ulkopuolella. Lisäksi olisi ehdoksi asetettava, että puolue-toimikunta saa valita jäsenen nuorisoliiton toimikuntaan. -

A. Kallio yhtyi Pärssisen ehdotukseen.

E. Viinikainen: Nuorison valistamisesta sosialidemokratiasessa hengessä ei voi olla muuta kuin yksimieli. Ainoastaan tavasta, miten se tehdään, on erimielisyyttä. Autio on puhunut liiton repäisevästä meiningistä. Minä kannatan sellaista, jos se esiintyy muussakin kuin suurissa sanoissa. Ei olisi mielestäni puolueen annettava liitolle raha-apua. Paljon tärkeämpää kuin tämän 1,500 markan antaminen, olisi se, että puolue velvottaisi kaikki agitaattorinsa puhumaan asiasta. Silloin tulisi liitolle kymmeniä, jopa toisina aikoina satojakin agitaattoreja yhden sijasta. On annettava liiton olla puolueen ulkopuolella, mutta kontrollia on siitä pidettävä. Olisi yhdistettävä nämä ehdo-

tetut viisi pontta. Nuorisoliikkeen vastustamisesta yhdistyksissä on lausuttava vakava varoitus.

Hanna Ranta: Turun eteläisen vaalipiirin edustajat ovat keskustelleet asiasta ja tunnustavat nuorisotyön merkityksen. Pidetään suotavana pyydetyn avustuksen myöntämistä, mutta ehdoksi olisi asetettava, että puoluetoimikunta saa lopullisesti hyväksyä liiton agitaattorin toimeensa. — Aution esitys nuorisoliiton ohjelmasta ei ole oikea. Esim. sotilaskysymyksessä on liitto viimeisessä edustajakokouksessaan asettanut kansanmiliisin kannalle, aivan samalle kuin puoluekin. Jotkut yksilöt voivat olla eri mieltä. — Jos puolue ottaisi nuorisoliitto-asian huostaansa, tulisi siitä hyötyä sekä liitolle että puolueelle.

H. Jalonen: Sos.-dem. nuorisoliitto on tietääkseni omaksunut sosialidemokratisen ohjelman. Ensimmäisessä kokouksessaan Tampereella se liittyikin puolueeseen. Toisessa kokouksessaan Vaasassa päätti se erota puolueesta. Syyksi sanottiin maksukyvyttömyys. Vankkoja vakuuttaa samaa vieläkin. Mutta Autio sanoo syynä olleen sen, että saataisiin herrasnuorisoa mukaan. Jos se on ollut syynä, on syy ollut kaikkea muuta kuin hyväksyttävä. Onko tarkoitus saada liittoon herraskaisia provoseeraamaan nuorisomme rosvoliigoihin? Autio sanoo liiton taistelevan taantumusta vastaan. Sitähän tekee koko puolue. On sanottu, ettei saa sitoa nuorison käsiä, mutta minä sanon, että täysin vapaita käsiä emme saa myöntää. Hämeen eteläisen piirin edustajat ovat olleet sitä mieltä, että nuorisoliikettä on välttämättä kehitettävä. Ponneksi esittävät: Koska sosialidemokratinen nuorisoliike on työläisnuorison yksi tarpeellinen järjestäymistapa, niin kehoittaa kokous 1) kaikkia puolueen puhujia antamaan ohjeita nuorisosastojen perustamisessa, jotka osastot liittykööt alaosastoina työväenyhdistyksiin; 2) lopettamaan muutamilla paikkakunnilla esiintyneen sos.-dem. nuorisoliikkeen vastustamisen; 3) senjälkeen kuin sos.-dem. nuorisoliitto on yhtynyt puolueeseen annetaan sille 1,500 mrakan avustus